

Slachtoffer van onlinecriminaliteit, wat nu?

Een onderzoek naar aangiftebereidheid onder burgers en ondernemers

S.G.A. van de Weijer, E.R. Leukfeldt, S. van der Zee

nsCr

Nederlands Studietoelichting
Criminalleren en Rechtspraak

Slachtoffer van onlinecriminaliteit, wat nu?

Slachtoffer van onlinecriminaliteit, wat nu?

Een onderzoek naar aangiftebereidheid onder burgers en ondernemers.

S.G.A. van de Weijer

E.R. Leukfeldt

S. van der Zee

In opdracht van: het programma Politie en Wetenschap van de Politieonderwijsraad.

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice
Postbus 20025
2500 EA Den Haag
tel.: (070) 378 98 80
website: www.sdu.nl

Omslagontwerp: Imago Mediabuilders
Afbeelding omslag: Shutterstock.com

ISBN: 9789012406277

NUR: 600

© 2020 Sdu Uitgevers, Den Haag; Politie & Wetenschap, NSRC, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO, Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp www.cedar.nl/pro. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de aanwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

Samenvatting / 7

- 1 Inleiding / 11**
 - 1.1 Achtergrond / 11
 - 1.2 Relatie met eerdere onderzoeken / 12
 - 1.3 Huidige studie / 13

- 2 Literatuuroverzicht / 15**
 - 2.1 Aangiftebereidheid na offline criminaliteit / 15
 - 2.2 Aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit / 18

- 3 Methoden / 21**
 - 3.1 Steekproef / 21
 - 3.1.1 Burgers / 21
 - 3.1.2 Ondernemers / 22
 - 3.2 Vignettenstudie / 22
 - 3.2.1 Onafhankelijke variabelen / 24
 - 3.3 Zelfgerapporteerd slachtofferschap / 27
 - 3.4 Beschrijvende statistieken van steekproeven / 27

- 4 Resultaten burgers / 31**
 - 4.1 Vignettenstudie / 31
 - 4.2 Zelf-gerapporteerd slachtofferschap / 36

- 5 Resultaten ondernemers / 41**
 - 5.1 Vignettenstudie / 41
 - 5.2 Zelf-gerapporteerd slachtofferschap / 46
 - 5.3 Vergelijking burgers en ondernemers / 50

- 6 Conclusie en discussie / 55**
 - 6.1 Conclusies / 55
 - 6.1.1 Mate van aangifte- en meldingsbereidheid / 55
 - 6.1.2 Determinanten van aangiftebereidheid / 56
 - 6.1.3 Motivaties om (geen) aangifte te doen / 58
 - 6.1.4 Ervaringen met het doen van aangifte / 59

- 6.2 Discussie / 60
- 6.2.1 Intenties versus gedrag / 60
- 6.2.2 Persoonskenmerken versus delictkenmerken / 61
- 6.2.3 Gedigitaliseerde criminaliteit versus cybercriminaliteit / 63
- 6.2.4 Perspectief van slachtoffer versus perspectief van politie / 63
- 6.2.5 Beperkingen / 65

Referenties / 67

Appendix 1: Alle mogelijke vignetten voor burgers / 73

**Appendix 2: Alle mogelijke vignetten voor
ondernemers / 75**

**Appendix 3: Vragenlijst Aangiftebereidheid Cybercriminaliteit door
Burgers / 77**

**Appendix 4: Resultaten van aparte analyses
zzp'ers en mkb'ers / 85**

**Leden Redactieraad Programma
Politie & Wetenschap / 87**

Uitgaven in de reeks Politiewetenschap / 89

Samenvatting

Jaarlijks wordt een aanzienlijk deel van de Nederlandse burgers en bedrijven slachtoffer van onlinecriminaliteit. Hieronder vallen zowel nieuwe delicten, zoals het hacken van een emailaccount of het platleggen van een website (ook wel cybercriminaliteit), als traditionele vormen van criminaliteit waarbij ICT een steeds belangrijker rol speelt, zoals onlinefraude of onlinebedreigingen (ook wel gedigitaliseerde criminaliteit). Uit eerdere studies blijkt dat ondanks deze hoge prevalentie van onlinecriminaliteit, slachtoffers zelden aangifte doen bij de politie. Er is echter nog weinig bekend over de delict- en persoonskenmerken die samenhangen met de aangiftebereidheid van slachtoffers van onlinecriminaliteit, de motieven die slachtoffers hebben om wel of juist niet aangifte te doen en de tevredenheid van slachtoffers die aangifte deden. Om deze lacune in onze kennis over aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit te voorzien wordt in dit onderzoek zowel het beoogde als daadwerkelijke aangiftegedrag van burgers en ondernemers onderzocht.

Twee steekproeven van 595 burgers en 529 ondernemers (72,8% zzp'ers en 27,2% mk'ers) hebben in mei 2019 een vragenlijst met vignetten over onlinecriminaliteit ingevuld. Iedere respondent kreeg drie vignetten voorgelegd waarin een hypothetische situatie van slachtofferschap van onlinecriminaliteit werd omschreven. Er waren vijf soorten type delicten die in de vignetten omschreven werden: creditcardfraude, marktplaatsfraude, malware-infectie, hacking en onlinebedreiging. Bij de ondernemers hadden de vignetten specifiek betrekking op slachtofferschap van hun bedrijf en waren er ook vignetten over DDoS-aanvallen op hun website in plaats van onlinebedreigingen. Daarnaast varieerden de vignetten tussen ernstige en minder ernstige delicten, de relatie tussen dader en slachtoffer (een bekende, een vreemde, de dader is onbekend) en het aantal aangiftemogelijkheden (politiebureau, telefoon, internet). Na ieder vignet werden de respondenten gevraagd of ze van de geschetste situatie aangifte zouden doen bij de politie en of ze melding zouden maken bij een andere organisatie dan de politie. Ook werd hen gevraagd wat het belangrijkste motief is om wel of geen aangifte te doen. In aanvulling op de vignettenstudie zijn respondenten ook gevraagd of ze eerder slachtoffer zijn geweest van diverse vormen van onlinecriminaliteit, of ze daar destijds aangifte van hebben gedaan, waarom ze wel of niet aangifte hebben gedaan, en of ze tevreden waren met de afhandeling van de aangifte.

De resultaten laten allereerst zien dat bijna twee derde van de burgers en 70% van de ondernemers zegt dat ze bij de politie aangifte zouden doen van de situatie zoals om-

schreven in de vignetten. Uit de zelf-rapportage bleek echter dat burgers en ondernemers die daadwerkelijk slachtoffer zijn geworden van onlinecriminaliteit slechts in respectievelijk 13 en 14% van de gevallen aangifte doet. Gezien deze discrepantie tussen de voorgenomen en daadwerkelijke aangiftebereidheid is het van belang om de resultaten uit de vignettenstudie met voorzichtigheid te interpreteren. Een verklaring voor deze discrepantie zou kunnen zijn dat er in de vignetten ernstigere vormen van onlinecriminaliteit worden omschreven dan de daadwerkelijke delicten die slachtoffers meemaken. Aangezien de ernst van het delict een consistente voorspeller is van aangiftebereidheid zou dit kunnen verklaren waarom respondenten vaker zeggen aangifte te doen na de vignetten in vergelijking met wanneer ze daadwerkelijk slachtoffer worden. Een tweede verklaring is dat er sprake is van een intention-behavior gap, oftewel het gat tussen iets weten en van plan zijn aan de ene kant, en het ook daadwerkelijk doen aan de andere kant. Dit fenomeen is bekend uit onderzoek naar verschillende gedragingen, waaronder stoppen met roken, gezonder leven, beter met het klimaat omgaan en beter met onze privacy omgaan, en geldt dus wellicht ook voor aangiftegedrag. Uit eerder onderzoek weten we dat bijna driekwart van ons gedrag bepaald wordt door andere factoren dan onze intenties. Het is interessant voor vervolgonderzoek om te achterhalen welke factoren het doen van aangifte in de praktijk belemmeren of juist promoten en hoe obstakels om aangifte te doen verlaagd kunnen worden.

Daarnaast laten de resultaten van zowel de vignettenstudie als van het zelf-gerapporteerd slachtofferschap zien dat het type cyberdelict een belangrijke factor is voor de aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit, bij zowel burgers als ondernemers: de aangiftebereidheid van gedigitaliseerde criminaliteit (bijv. creditcardfraude of marktplaatsfraude) is groter dan van cybercriminaliteit (bijv. malware, ransomware of hacking). Mogelijkerwijs is dit het gevolg van het feit dat gedigitaliseerde delicten online vormen zijn van traditionele delicten, waarvan men meer gewend is dat deze bij de politie gemeld kunnen worden. Slachtoffers van nieuwe soorten cybercriminaliteit zullen daarentegen mogelijk minder snel aan de politie denken als instantie waar ze het incident kunnen melden. Uit de zelfrapportage blijkt dan ook dat deze delicten aanzienlijk vaker bij andere organisaties gemeld worden dan bij de politie. Om de aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit te vergroten zou dus gesteld kunnen worden dat beleid er vooral op gericht moet zijn om de aangiftebereidheid van cybercriminaliteit te vergroten, aangezien deze het minst vaak aangegeven worden.

Uit de vignettenstudie kwam verder naar voren dat ernstigere delicten vaker bij de politie worden aangegeven, terwijl er juist minder vaak aangifte wordt gedaan van delicten die gepleegd zijn door een dader die het slachtoffer persoonlijk kent. Het aantal aangiftemogelijkheden had geen significant effect op de aangiftebereidheid. In tegenstelling tot resultaten uit eerdere studies naar aangiftebereidheid na slachtofferschap van traditionele delicten, werden er amper significante verbanden gevonden tussen persoons- en bedrijfskenmerken en aangiftebereidheid. Uit de vignettenstudie kwamen alleen een hogere leeftijd en eerder aangiftegedrag naar voren als consistente

voorspellers voor intenties om aangiftes bij de politie en meldingen bij andere organisaties te doen, terwijl geen van deze kenmerken consistent samenhang met zelf-gerapporteerd aangifte- en meldingsgedrag. Het is hierdoor niet mogelijk om een specifiek profiel op te stellen van slachtoffers die geen aangifte doen van hun slachtofferschap en mogelijk beleid om de aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit te vergroten, hoeft niet op een specifieke groep gericht te worden. Toekomstig onderzoek naar aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit zal zich moeten richten op andere factoren dan de achtergrondkenmerken van slachtoffers.

Daarnaast toonden de resultaten dat zowel burgers als ondernemers het vaakst stellen dat ze geen aangifte doen van slachtofferschap omdat ze het zelf oplossen of dat het geen zin heeft omdat de politie er niets aan zal doen. De meest genoemde motieven om juist wel aangifte te doen zijn dat de slachtoffers willen voorkomen dat de dader het opnieuw bij een ander kan doen en omdat ze willen dat de dader gepakt wordt. Deze motieven om wel of niet aangifte te doen komen overeen met motieven die in eerder onderzoek naar aangiftebereidheid na traditionele delicten zijn gevonden. Tot slot blijkt uit de analyses dat slachtoffers die ooit aangifte hebben gedaan van onlinecriminaliteit, in bijna de helft van de gevallen ontevreden of zeer ontevreden waren over de manier hoe de politie is omgegaan met de aangifte. Vaak genoemde redenen voor deze ontevredenheid zijn hierbij dat de politie onverschillig was en dat de problemen niet zijn opgelost.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Onlinecriminaliteit¹ is een groeiend maatschappelijk probleem. In 2017 rapporteerde 11% van de Nederlandse burgers slachtoffer te zijn geworden van onlinecriminaliteit. Hacking is zelfs het meest voorkomende misdrijf in Nederland geworden, met een prevalentie van 5 tot 6% in ieder van de afgelopen zes jaar (CBS, 2018a). Onder bedrijven komt slachtofferschap van onlinecriminaliteit zelfs nog vaker voor: Veenstra en collega's (2015) tonen dat ongeveer 28% van het midden- en kleinbedrijf (mkb) in de twaalf maanden voorafgaand aan hun onderzoek met onlinecriminaliteit werd geconfronteerd. Ondanks deze hoge prevalentie van onlinecriminaliteit doen slachtoffers zelden aangifte bij de politie. Uit zowel de Veiligheidsmonitor van het CBS (2018a) als uit onderzoek van Domenie en collega's (2013) blijkt dat slechts 13% van de slachtoffers van onlinecriminaliteit contact opneemt met de politie, waarbij er in veel gevallen geen aangifte wordt opgenomen door de politie. Uit een recenter onderzoek van het CBS (2019a), dat zich specifiek richt op digitale veiligheid en criminaliteit, komen ook zeer lage aangiftepercentages naar voren onder slachtoffers van hacken (2,8%), verschillende vormen van onlinefraude (15,7-23,8%), online laster (6,4-9,6%), stalking (9,8-11,1%) en bedreiging (11,4%). Ook onder bedrijven resulteert slachtofferschap van onlinecriminaliteit slechts zelden in een aangifte: bij zzp'ers is dat in 4,3% van de gevallen en bij mkb'ers zelfs maar 3,6% (Veenstra et al., 2015).

Een hoge aangiftebereidheid is echter essentieel omdat de politie belast is met de taak om criminaliteit aan te pakken en informatie over de prevalentie van delicten kan daarbij helpen. Mede op basis van informatie uit aangiftes kan beter ingeschat worden hoe vaak verschillende soorten delicten voorkomen, welke criminaliteitstrends zichtbaar zijn, waar meer geld of mankracht op gezet moet worden en welk beleid gevoerd moet worden, met het uiteindelijke doel om misdaden op te lossen en daders aan te

1 Online delicten worden doorgaans in twee categorieën ingedeeld (Leukfeldt et al., 2018). Aan de ene kant is er sprake van nieuwe delicten, zoals het hacken van een emailaccount of het platleggen van een website. Dit type criminaliteit valt onder de noemer cybercriminaliteit (ook wel cybercrime in enge zin of *computer dependent* criminaliteit genoemd). Aan de andere kant zijn er ook traditionele vormen van criminaliteit waarbij ICT een steeds belangrijkere rol speelt bij de realisatie daarvan. Voorbeelden hiervan zijn het plegen van fraude via internet en een onlinebedreiging. Deze delicten vallen onder de noemer gedigitaliseerde criminaliteit (ook wel cybercrime in brede zin of *computer enabled* criminaliteit genoemd). In dit rapport hanteren we de overkoepelde term 'onlinecriminaliteit' voor alle delicten met een digitale component. Hieronder vallen zowel delicten onder de noemer cybercriminaliteit als gedigitaliseerde criminaliteit.

houden. Inzicht in de factoren die bepalen of een slachtoffer aangifte doet is belangrijk voor het maken van beleid om de aangiftebereidheid – en daarmee de informatiepositie van de politie – te verbeteren. In dit rapport staat daarom de vraag centraal waarom burgers en bedrijven zelden aangifte doen na slachtofferschap van onlinecriminaliteit.

1.2 Relatie met eerdere onderzoeken

Om inzicht te krijgen in determinanten van aangiftebereidheid na offline criminaliteit zijn er de afgelopen decennia een groot aantal studies gedaan waarin aangiftebereidheid is onderzocht vanuit een economisch, psychologisch en sociologisch perspectief (voor een overzicht zie: Goudriaan, 2006; Van de Weijer & Bernasco, 2016). Deze studies tonen bijvoorbeeld dat er vaker aangifte wordt gedaan naarmate het delict als ernstiger wordt ervaren door het slachtoffer en indien de dader verzekerd was voor de schade (vaak is een bewijs van aangifte nodig om de geleden schade van de verzekeraar vergoed te krijgen). Ook diverse persoonskenmerken spelen een rol: vrouwen en ouderen doen bijvoorbeeld vaker aangifte na slachtofferschap dan mannen en jongeren. Bovendien blijkt uit eerdere onderzoeken dat slachtoffers met positievere attitudes tegenover de politie het delict eerder bij de politie zullen melden (Van de Weijer en Bernasco, 2016). Deze eerdere studies richten zich echter enkel op slachtoffers van traditionele delicten en het is nog maar in zeer beperkte mate onderzocht of dezelfde resultaten gevonden worden onder slachtoffers van onlinecriminaliteit.

Recente studies naar aangiftebereidheid na slachtofferschap van onlinecriminaliteit (CBS, 2019a; Domenie et al., 2013, Veenstra et al., 2015) bieden een interessant eerste inzicht in de reacties van slachtoffers, maar kijken met name naar de aangiftepercentages van diverse soorten onlinecriminaliteit en niet naar wie de personen zijn die wel of niet aangifte doen van slachtofferschap. Hierdoor is er nog weinig bekend over de factoren die samenhangen met de aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit. Om deze lacune in onze kennis over aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit te voorzien, hebben onderzoekers van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) twee verkennende onderzoeken gedaan naar determinanten van aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit. Uit de eerste studie van Van de Weijer, Leukfeldt en Bernasco (2019) blijkt dat determinanten van aangiftebereidheid na traditionele delicten niet altijd ook aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit voorspellen. In deze studie ontbrak echter informatie over kenmerken van het delict (naast type delict) en over de motieven om al dan niet aangifte te doen.

Daarom is vervolgens een vignettenstudie naar aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit ontwikkeld, waarin respondenten hypothetische gevallen van onlinecriminaliteit (i.e., de vignetten) krijgen voorgelegd waarin kenmerken van het delict (bijv. type delict, ernst van het delict, relatie tussen dader en slachtoffer) variëren. Vervolgens werd de respondenten gevraagd of ze hier aangifte van zouden doen en wat hun motieven zijn om dit wel of niet te doen. Deze vignettenstudie is eerst getest in een pilot onder

175 Nederlandse studenten (Jong, Leukfeldt & Van de Weijer, 2019). Ook hieruit bleek dat theorieën en resultaten met betrekking tot aangiftebereidheid na traditionele criminaliteit niet altijd generaliseerbaar zijn naar onlinecriminaliteit, wat de noodzaak benadrukt voor onderzoek specifiek naar onlinecriminaliteit.

1.3 Huidige studie

Het huidige onderzoek bouwt voort op de pilotstudie die Jong en collega's (2018) hebben uitgevoerd. In dit pilotonderzoek is gebruik gemaakt van een steekproef van studenten en de resultaten zijn daardoor waarschijnlijk niet generaliseerbaar naar de gehele Nederlandse populatie. Daarnaast werd in deze eerste twee onderzoeken naar aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit (Jong et al., 2018; Van de Weijer et al., 2019) enkel gekeken naar burgers en niet naar bedrijven die slachtoffer van onlinecriminaliteit kunnen worden. Gezien de hoge prevalentie van slachtofferschap van onlinecriminaliteit en de lage aangiftebereidheid onder bedrijven (Veenstra et al., 2015) is het ook van belang om meer inzicht te krijgen in de factoren die bijdragen aan de aangiftebereidheid na slachtofferschap onder bedrijven. Daarom kiezen we er in de huidige studie voor om twee populaties te onderzoeken: burgers en ondernemers. Meer specifiek richten we ons op het midden- en kleinbedrijf (mkb) en zzp's.

Niet eerder werden deze twee populaties middels dezelfde vragenlijst bevraagd. Specifiek het afnemen van dezelfde vignettenstudie bij beide populaties is nieuw en interessant omdat resultaten die gevonden worden onder de algehele populatie mogelijk afwijken van resultaten voor ondernemers en hun organisaties. Bij organisaties spelen mogelijk andere belangen een rol en kan een online delict een grotere (financiële) impact hebben. Ook hebben mkb-organisaties mogelijk personeel in dienst dat verantwoordelijk is voor de IT-voorzieningen en veiligheid. Al deze factoren kunnen een invloed hebben op de keuze om aangifte te doen of niet. Daarnaast zal in de huidige studie niet alleen gekeken worden naar aangiftes bij de politie maar ook naar mogelijke meldingen van slachtofferschap bij andere organisaties dan de politie. Eerder onderzoek laat namelijk zien dat slachtoffers vaak (ook) melding maken bij andere organisaties, zoals banken, meldpunten en helpdesks (CBS, 2019a; Van de Weijer et al., 2019).

In de huidige studie leveren we een bijdrage aan de bestaande literatuur (zie hoofdstuk 2) door twee grote steekproeven van Nederlandse burgers (N=595) en ondernemers (N=529) te vragen naar zowel hun beoogde rapportagegedrag (i.e., de vignettenstudie) als hun feitelijke rapportagegedrag (i.e., de zelf-rapportage) na slachtofferschap van verschillende vormen van onlinecriminaliteit. De onderzoeksvragen zijn:

1. Welke delict- en slachtofferkenmerken voorspellen beoogde en daadwerkelijke aangiftes bij de politie en meldingen bij andere organisaties?
2. Wat zijn de belangrijkste redenen om wel of juist niet aangifte te doen van onlinecriminaliteit bij de politie?

3. Wat zijn de ervaringen van slachtoffers met het doen van aangifte van onlinecriminaliteit bij de politie?

Bij het beantwoorden van deze onderzoeksvragen wordt uitgegaan van het perspectief van het slachtoffer en richten we ons op zijn reactie na het online delict. Vanuit het perspectief van de politie en rechtshandhaving kan de vraag gesteld worden of het überhaupt wenselijk zou zijn wanneer alle slachtoffers van alle soorten onlinecriminaliteit hier aangifte van zouden doen. Dit zal in deze studie niet onderzocht worden, maar hier wordt in de discussie (hoofdstuk 6) nog wel kort op in gegaan.

Leeswijzer

Dit rapport begint met een overzicht van de relevante literatuur (hoofdstuk 2) met betrekking tot aangiftebereidheid. In hoofdstuk 3 worden de onderzoeksmethoden besproken. De resultaten staan centraal in hoofdstuk 4 en 5. In hoofdstuk 4 presenteren we de bevindingen met betrekking tot burgers en in hoofdstuk 5 staan de bevindingen over de ondernemers. Ten slotte volgt in hoofdstuk 6 de conclusie en discussie.

2 Literatuuroverzicht

In dit hoofdstuk bespreken we eerdere studies met betrekking tot aangiftebereidheid na slachtofferschap. Alhoewel er slechts enkele studies zijn gepubliceerd die zich specifiek richten op aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit, zijn er wel talrijke publicaties over aangiftebereidheid na slachtofferschap van offline criminaliteit. De resultaten van deze studies worden daarom eerst beknopt besproken. In lijn met Goudriaan (2006) zal hierbij een onderscheid gemaakt worden tussen voorspellers van aangiftebereidheid die verwacht kunnen worden op basis van een economisch, psychologisch en sociologisch perspectief. Daarnaast worden ook resultaten met betrekking tot andere persoonskenmerken besproken. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op de resultaten met betrekking tot aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit.

2.1 **Aangiftebereidheid na offline criminaliteit**

In haar proefschrift maakte Goudriaan (2006) onderscheid tussen economische, psychologische en sociologische perspectieven om aangiftebereidheid te verklaren. Volgens het economisch perspectief maken slachtoffers van criminaliteit een rationele beslissing op basis van de kosten en baten van het doen van aangifte. Wanneer de gepercipieerde baten van het aangifte doen hoger zijn dan de verwachte kosten zal een slachtoffer aangifte doen, wanneer dit niet het geval is zal er geen aangifte worden gedaan. Potentiële baten van aangifte doen bij de politie kunnen zowel financieel als niet-financieel zijn. Bij mogelijke financiële baten kan men denken aan het terugkrijgen van de gestolen goederen of een schadevergoeding van de dader, indien deze opgespoord en veroordeeld wordt. Daarnaast is een bewijs van aangifte doorgaans nodig om financiële compensatie van de geleden schade te krijgen van verzekeringsmaatschappijen. Potentiële niet-financiële baten zijn bijvoorbeeld het verkleinen van de kans op herhaald slachtofferschap en het veiliger maken van de sociale omgeving.

Het doen van aangifte bij de politie kan echter ook bepaalde kosten met zich mee brengen, zoals de tijd en moeite die het kost om aangifte te doen. Indien het slachtoffer op het politiebureau mondeling aangifte doet gaat het hierbij om reistijd, wachttijd en de gesprekstijd. Gedurende de afgelopen decennia is het voor een aantal delicten ook mogelijk geworden om telefonisch of via internet aangifte te doen, wat de totale tijdsinspanning en dus ook de kosten geassocieerd met aangifte doen, kleiner maakt. Een andere potentiële kostenpost is dat het slachtoffer angst heeft voor represailles van de dader wanneer het slachtoffer aangifte doet. Indien de dader een bekende is van het slachtof-

fer kan het ook als kostenpost beschouwd worden dat de relatie van het slachtoffer met de dader negatief beïnvloed kan worden door de aangifte. Tot slot kan een mogelijke onheuse bejegening tijdens het doen van aangifte als mogelijke kostenpost gezien worden (zie bijvoorbeeld Cross et al. (2016) en Leukfeldt et al. (2018; 2019) voor voorbeelden waarbij slachtoffers niet serieus werden genomen of simpelweg weggestuurd werden wanneer zij aangifte wilden doen).

In overeenstemming met dit economisch perspectief, hebben eerdere studies getoond dat hogere potentiële opbrengsten tot meer aangiftes leiden. Zo blijkt dat delicten met grotere gevolgen (bijvoorbeeld meer financiële schade) vaker aan de politie gerapporteerd worden dan minder serieuze delicten (bijv. Baumer & Lauritsen, 2010; Goudriaan et al., 2004; 2005; Kääriäinen & Sirén, 2011). Ook doen slachtoffers die verzekerd zijn tegen de schade van het delict vaker aangifte bij de politie (bijv. Robert et al., 2010; Tarling & Morris, 2010). Daarnaast blijkt het verminderen van de tijdsinvestering om aangifte te doen, de kans op een aangifte te vergroten: een vignettenstudie van Tolsma, Blaauw en Te Grotenhuis (2012) toont dat mensen een hogere bereidheid hebben om een delict te rapporteren wanneer dit mogelijk is via de telefoon of internet.

Naast een kosten-baten afweging kunnen ook psychologische factoren een rol spelen bij het maken van de beslissing om aangifte te doen van slachtofferschap of niet (Goudriaan, 2006). Mensen die zich schamen dat ze slachtoffer zijn geworden zullen bijvoorbeeld mogelijk geen aangifte doen van het delict, terwijl slachtoffers die vergelding willen wellicht juist eerder naar de politie stappen (Van de Weijer & Bernasco, 2016). Daarnaast kan de mate van angst die mensen hebben om slachtoffer te worden, een rol spelen bij de keuze om aangifte te doen bij de politie. Zo toonde een Franse studie dat slachtoffers met meer angst voor criminaliteit inderdaad vaker aangifte deden na een mishandeling (Robert et al., 2010) en vonden Khondaker en collega's (2017) een zelfde resultaat in hun vignettenstudie onder immigranten in New York. Torrente en collega's (2016), daarentegen, vonden geen verband tussen angst voor slachtofferschap en aangiftedrag in hun onderzoek onder slachtoffers uit diverse Europese landen.

Ook de relatie van het slachtoffer met de dader kan vanuit psychologisch oogpunt een rol spelen. Wanneer het slachtoffer de dader kent, bijvoorbeeld, kan het slachtoffer mogelijk empathie voor de dader voelen en geen aangifte doen om negatieve gevolgen voor de dader te voorkomen. Het is echter ook mogelijk dat het slachtoffer juist bang is voor wraak van de dader wanneer deze erachter komt dat het slachtoffer aangifte heeft gedaan bij de politie. Resultaten uit eerdere studies tonen wisselende resultaten met betrekking tot de relatie tussen een slachtoffer en dader en de aangiftedrag van eerstgenoemde. Goudriaan en collega's (2004) vonden dat slachtoffers uit diverse westerse landen vaker aangifte deden tegen daders die ze persoonlijk kenden, terwijl andere studies met enkel respondenten uit de Verenigde Staten het tegenovergestelde vonden (Baumer & Lauritsen, 2010; Zaykowski, 2010). Diverse andere studies vinden

echter geen significant verband tussen aangiftebereidheid en de relatie tussen slachtoffer en dader (Schnelby, 2008; Tarling & Morris, 2010; Yun & Mueller, 2011; Zaykowski, 2013).

Daarnaast kunnen de attitudes tegenover de politie van het slachtoffer, en die van personen uit zijn of haar directe omgeving, van invloed zijn op de aangiftebereidheid van slachtoffers. Zowel diverse vignettenstudies (Avdija & Giever, 2011; Khondaker et al., 2017; Slocum et al., 2010; Tolsma, 2011) als studies onder zelf-gerapporteerde slachtoffers (Goudriaan et al., 2004; Guzy & Hirtenlehner, 2005; Kääriäinen & Sirén, 2011) laten vaak zien dat slachtoffers een hogere aangiftebereidheid hebben wanneer ze positiever over de politie denken of meer vertrouwen in de politie hebben.

Ten derde kan aangiftebereidheid vanuit sociologisch oogpunt ook verklaard worden met behulp van contextuele factoren die betrekking hebben op omgevingskenmerken, zoals sociale samenstelling van de buurt waar slachtoffers wonen (Goudriaan, 2006). Goudriaan en collega's (2006) vonden bijvoorbeeld dat de aangiftebereidheid in Nederland groter is in buurten met meer sociale cohesie en betere sociaaleconomische omstandigheden. Ook in een recenter Nederlands onderzoek wordt gevonden dat slachtoffers van offline criminaliteit vaker aangifte doen wanneer zij in buurten wonen met meer sociale cohesie en minder overlast op straat (Van de Weijer et al., 2019). In veel internationale onderzoeken wordt echter, op enkele uitzonderingen na, weinig empirisch bewijs gevonden voor een verband tussen omgevingsfactoren en aangiftebereidheid. Zo vonden diverse recente studies geen invloed van de sociaaleconomische omstandigheden (Gutierrez & Kirk, 2015; Slocum et al., 2010), urbanisatiegraad (Goudriaan et al., 2004; Schnelby, 2008; Torrente et al., 2016; Zaykowski, 2013), sociale cohesie (Hart & Colavita, 2011), residentiële mobiliteit (Schnelby, 2008; Slocum et al., 2010) en etnische samenstelling (Slocum et al., 2010) van de omgeving (bijv. wijk of woonplaats) van het slachtoffer.

Naast bovengenoemde factoren vanuit economisch, psychologisch, en sociologisch perspectief is er ook onderzoek gedaan naar diverse persoonskenmerken die samenhangen met aangiftebereidheid. Zo blijkt over het algemeen dat oudere slachtoffers vaker aangifte doen bij de politie dan jongere slachtoffers (bijv. Baumer & Lauritsen, 2010; Goudriaan et al., 2004; 2006; Guzy & Hirtenlehner, 2015) en dat vrouwen slachtofferschap vaker melden dan mannen (bijv. Baumer & Lauritsen, 2010; Goudriaan et al., 2006; Schnelby, 2008), alhoewel sommige studies het tegenovergestelde vonden (bijv. Goudriaan et al., 2004). Daarnaast blijkt uit eerder onderzoek een verband tussen de gezinssamenstelling en aangiftebereidheid. Zo doen slachtoffers met een (huwelijks)partner vaker aangifte bij de politie dan slachtoffers zonder partner (bijv. Baumer & Lauritsen, 2010; Goudriaan et al., 2004; Schnelby, 2008). Daarnaast blijkt uit enkele studies dat de huishoudgrootte samenhangt met aangiftebereidheid (Baumer & Lauritsen, 2010; Goudriaan et al., 2006; Robert et al., 2010), al worden hierbij zowel positieve als negatieve verbanden gevonden. Tot slot laat de eerdere literatuur wisselende resul-

taten zien (positieve, negatieve, of niet-significante verbanden) met betrekking tot het opleidingsniveau, arbeidsstatus, en inkomen van slachtoffers (bijv. Goudriaan et al., 2004; 2006; Gutierrez & Kirk, 2017; Guzy & Hirtenlehner, 2015; Schnelby, 2008).

2.2 Aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit

De studies die in par. 2.1 besproken zijn richtten zich alleen op traditionele vormen van criminaliteit en de aangiftebereidheid van slachtoffers van onlinecriminaliteit wordt hierin niet onderzocht. Over dit specifieke onderwerp zijn slechts een beperkt aantal studies uitgevoerd. Sommige studies vergeleken alleen het percentage slachtoffers dat aangifte deed van verschillende typen onlinecriminaliteit (CBS, 2019a; Domenie et al., 2013; Veenstra et al., 2015), terwijl andere studies vooral focusten op de behoeften van slachtoffers na slachtofferschap (Cross et al., 2016; Jansen & Leukfeldt, 2018; Leukfeldt et al., 2019). Tot op heden is er echter weinig bekend over de factoren die samenhangen met het rapporteren van onlinecriminaliteit aan de politie en wat de motivaties zijn van slachtoffers om geen of juist wel aangifte te doen. De spaarzame studies die hier wel onderzoek naar deden zullen in deze paragraaf besproken worden.

Paulissen en Van Wilsem (2015) deden onderzoek naar slachtoffers van identiteitsfraude en beschreven hierbij ook het verband tussen het doen van aangifte en hoeveel financiële schade slachtoffers hadden geleden. Slechts 10% van de slachtoffers deed aangifte bij de politie en zij bleken gemiddeld genomen aanzienlijk meer financiële schade te hebben (ruim € 1.200) dan slachtoffers die geen aangifte deden (€ 300).

Van de Weijer en collega's (2019) publiceerden onlangs de eerste studie waarin een groot aantal determinanten van aangiftebereidheid onder slachtoffers van onlinecriminaliteit zijn onderzocht. Zij gebruikten hiervoor gegevens uit de Veiligheidsmonitor, over 97.186 Nederlanders die tussen 2012 en 2015 slachtoffer waren geworden van een delict. Zij vonden enkele opmerkelijke verschillen tussen factoren die samenhangen met het doen van aangifte na slachtofferschap van traditionele criminaliteit en onlinecriminaliteit. Zo bleken vrouwen vaker aangifte te doen van traditionele delicten, terwijl mannen juist vaker naar de politie stapten na online delicten. Daarnaast bleek een hoger inkomen te leiden tot meer aangiftes van traditionele criminaliteit, maar juist tot minder aangiftes van onlinecriminaliteit. Buurtkenmerken zoals de sociale cohesie, overlast en veiligheid in een wijk bleken bovendien wel aangiftegedrag na traditionele criminaliteit te voorspellen, maar hingen niet samen met het doen van aangifte na onlinecriminaliteit. De resultaten van Van de Weijer en collega's (2019) toonden daarnaast dat online delicten vaker gerapporteerd worden aan andere organisaties dan de politie, wat het belang aantoont om ook dit mee te nemen in het huidige onderzoek.

Een tweede studie naar factoren die samenhangen met de aangiftebereidheid na slachtofferschap van onlinecriminaliteit is de vignettenstudie van Jong en collega's (2018) onder 175 Nederlandse studenten. In de vignetten kregen de respondenten verschillende scenario's voorgelegd over diverse soorten onlinecriminaliteit (hacking, markt-

plaatsfraude en malware) en werd hen gevraagd hoe aannemelijk het was dat ze aangifte zouden doen van het delict bij de politie of melding zouden maken bij een andere organisatie. De resultaten toonden dat respondenten het vaakst de intentie hadden om aangifte te doen bij marktplaatsfraude, gevolgd door hacking en malware-infectie. Ook ernstigere delicten zou men vaker aangeven bij de politie, net als situaties waarin men de dader persoonlijk kent. Het aantal mogelijkheden om aangifte te doen bij de politie (politiebureau, telefonisch, internet, app) had echter geen effect op de aangiftebereidheid, terwijl er ook geen verband werd gevonden tussen aangiftebereidheid en leeftijd, geslacht en attitudes tegenover de politie van de respondenten.

Jong en collega's (2018) vroegen de respondenten ook waarom ze wel of niet aangifte zouden doen van de delicten uit de vignetten. De meest genoemde redenen om wel aangifte te doen waren 'Voorkomen dat de dader dit opnieuw kan doen' en 'Ik wil dat de dader gepakt wordt'. Daarnaast werden 'Ik los het zelf op' en 'Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen' het meest genoemd als motivaties om geen aangifte te doen. Deze motivaties komen sterk overeen met redenen die in eerder onderzoek genoemd worden om wel of geen aangifte te doen van traditionele delicten (Goudriaan & Nieuwbeerta, 2007). Ook in de studie van het CBS (2019a) over digitale veiligheid werden slachtoffers van onlinecriminaliteit gevraagd waarom ze geen melding of aangifte hadden gedaan van het delict. Veel genoemde redenen onder slachtoffers van hacken waren dat de dader toch niet gepakt wordt, het te veel moeite kost of dat het de eigen fout van het slachtoffer was. Onder de slachtoffers van diverse vormen van onlinefraude worden naast deze redenen ook genoemd dat men geen aangifte deed omdat men het geld toch niet terug krijgt of omdat het slechts om een klein bedrag ging. Slachtoffers van interpersoonlijke delicten, zoals online laster, stalking en bedreiging, noemen daarentegen relatief vaak dat ze geen aangifte hebben gedaan omdat het toch niet helpt, geen zaak voor de politie is, niet zo belangrijk was of omdat het al opgelost is. Bij de interpersoonlijke delicten met een seksuele component worden bovendien ook relatief vaak schaamtegevoelens genoemd als reden om niet naar de politie te stappen. Tot slot is het opvallend dat een deel van de slachtoffers stelt dat ze geen aangifte deed omdat dat niet mogelijk zou zijn voor het betreffende type delict (CBS, 2019a).

Veenstra en collega's (2015) vroegen ook aan de 24 mkb'ers uit hun onderzoek die na slachtofferschap van onlinecriminaliteit contact hadden gezocht met de politie naar hun motivatie. Hieruit bleek dat bedrijven het vaak als hun plicht zien om de politie in te schakelen en dat ze willen dat de dader gepakt wordt. Onder de 311 mkb'ers die geen contact opnamen met de politie noemt bijna de helft als reden dat er geen schade of gevolgen zijn naar aanleiding van het delict. Daarnaast wordt relatief vaak genoemd dat de politie er niets mee zal doen. Veenstra en collega's (2015) vroegen de mkb'ers ook naar hun tevredenheid over het politiecontact, waarbij iets meer mkb'ers tevreden dan ontevreden waren. Als verbeterpunten werden onder andere genoemd dat de bedrijven terugkoppeling willen van de politie over wat er met de aangifte gebeurt, dat men

zekerheid wil dat de politie de zaak in behandeling neemt en dat de snelheid van werken bij politie en justitie verhoogd kan worden.

Uit het onderzoek van Domenie en collega's (2013) komt naar voren dat de tevredenheid van slachtoffers van onlinecriminaliteit over de reactie van de politie, afhangt van of er aangifte is opgenomen of niet. Onder slachtoffers waar geen aangifte van is opgenomen is de tevredenheid significant lager dan onder slachtoffers waarvan wel aangifte is opgenomen. Ook uit eerdere kwalitatieve studies onder slachtoffers van onlinecriminaliteit komt ontevredenheid over het contact met de politie naar voren en blijkt dat sommige slachtoffers simpelweg weggestuurd worden wanneer zij aangifte willen doen (Cross et al., 2016; Leukfeldt et al., 2018; 2019).

3 Methoden

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is er een vragenlijst met vignetten ontwikkeld die is uitgezet onder deelnemers van het onderzoekspanel van I&O Research. In totaal zijn er 2.823 leden van het panel benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Hiervan hebben er 1.133 de vragenlijst volledig ingevuld (response rate: 40,1%), tussen 2 en 13 mei 2019. Er is hierbij een onderscheid gemaakt tussen twee steekproeven: één groep burgers (N=604) en één groep ondernemers (N=529). Respondenten in de eerste groep waren in loondienst, werkloos, studierend, of gepensioneerd, terwijl de respondenten in de tweede groep zzpers of ondernemers met personeel waren. Alle deelnemers waren 18 jaar of ouder. In dit hoofdstuk bespreken we eerst de kenmerken van de twee steekproeven en vervolgens gaan we in op het onderzoeksdesign en de operationalisatie van alle variabelen.

3.1 Steekproef

3.1.1 *Burgers*

De uiteindelijke steekproef van burgers die in de analyses is gebruikt bevatte 595 respondenten die de vragenlijst compleet hadden ingevuld.² De steekproef is niet helemaal representatief voor de Nederlandse samenleving. Ten eerste zijn oudere personen oververtegenwoordigd in de steekproef: 35% van de steekproef was 65 jaar of ouder, terwijl dit slechts 19,2% is in de Nederlandse samenleving (CBS, 2019b). De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 57,20 jaar (std. dev.: 15,08). Ten tweede zijn ook mannen oververtegenwoordigd, aangezien 338 respondenten van het mannelijk geslacht zijn (56,8%) in vergelijking met 49,7% in de algehele populatie. Tot slot hebben de respondenten in deze steekproef vaker een hoog opleidingsniveau (44,5%) dan de algehele populatie (30%) van Nederland (CBS, 2018b).

2 De originele steekproef bestond uit 604 respondenten, maar 9 respondenten zijn uitgesloten van de analyses omdat ze de complete vragenlijst hadden ingevuld in 3 minuten of minder. Dit werd door de onderzoekers als te kort beschouwd om de vragen serieus te kunnen beantwoorden aangezien de mediaan van de duur van het interview 10 minuten was, met een gemiddelde van 41 minuten en een standaard deviatie van 362 minuten. Deze grote standaard deviatie is het gevolg van het feit dat twaalf respondenten er meer dan 100 minuten over deden om de vragenlijst in te vullen (met een maximum van 7.416 minuten). Deze twaalf respondenten zijn niet uit de analyses verwijderd omdat het mogelijk was om een pauze te nemen en de vragenlijst op een later moment af te maken.

3.1.2 *Ondernemers*

De tweede steekproef bestaat uit 529 ondernemers, welke allen zzp'er of ondernemer met personeel waren. De sectoren waarin deze ondernemers actief waren, zijn verdeeld over zes categorieën: zakelijke en financiële dienstverlening (38,6% van de respondenten), overheid en zorg (21,2%), handel, transport en horeca (9,6%), (bouw) nijverheid en energie (8,3%), landbouw en visserij (2,6%), en cultuur, recreatie en overige dienstverlening (19,7%). Daarnaast hadden de meeste ondernemers een eenmanszaak (72,8%), terwijl ongeveer een vijfde van de respondenten een bedrijf met twee tot negen fte had (20,8%) en de overige 6,4% had tien of meer fte. De verhouding van het aantal zzp'ers ten opzichte van ondernemers met personeel in de steekproef komt redelijk overeen met de verdeling binnen de totale populatie bedrijven in Nederland. In het tweede kwartaal van 2019 waren er in Nederland 1.768.925 bedrijven met minder dan tweehonderd werknemers. Hiervan had 77,3% van de bedrijven slechts een werknemer, bestond 19,1% uit twee tot tien werknemers, en had slechts 3,6% meer dan tien werknemers (CBS, 2020).

3.2 *Vignettenstudie*

In het eerste gedeelte van de vragenlijst kreeg iedere respondent drie vignetten voorgelegd over een hypothetisch geval van slachtofferschap van onlinecriminaliteit en werd gevraagd om in te beelden dat deze situatie hem of haar was overkomen. Figuur 1 toont een voorbeeld van een vignette voor burgers en figuur 2 toont een voorbeeld van een vignette voor de ondernemers. Vier onderdelen van de vignetten werden telkens at random veranderd zodat respondenten verschillende vignetten te zien kregen.

Allereerst verschilden het type onlinecriminaliteit in de hypothetische situaties. Bij de steekproef van burgers konden respondenten vignetten te zien krijgen over creditcardfraude, marktplaatsfraude, malware-infectie, hacking, en onlinebedreigingen. Bij de steekproef van ondernemers gaat het om dezelfde soort delicten op de onlinebedreigingen na, in plaats hiervan krijgen zij vignetten over DDoS-aanvallen te zien. Bij de ondernemers gaan de vignetten bovendien specifiek over slachtofferschap binnen hun bedrijf en niet in een privésituatie zoals bij de burgers. Ten tweede varieerde de ernst van het delict tussen de vignetten en was er sprake van een minder ernstig of een ernstiger delict: bijvoorbeeld € 100 of € 1.000 schade na creditcardfraude. Op de derde plaats varieerde de relatie tussen slachtoffer en dader in de vignetten. Hierbij waren er drie mogelijkheden: 1. u weet niet wie de dader is; 2. de dader is een persoonlijke bekende van u; en 3. de dader is geen persoonlijke bekende van u. Tot slot verschilden vignetten in de mogelijkheden om aangifte te doen: op het politiebureau; via de telefoon of op het politiebureau; via het internet, via de telefoon of op het politiebureau. In totaal waren er dus voor zowel burgers als ondernemers (5 delictsoorten * 2 maten van ernst * 3 slachtoffer-dader relaties * 3 aangiftemogelijkheden=) 90 verschillende vig-

netten mogelijk. In appendix 1 wordt een volledig overzicht gegeven van alle mogelijke vignetten.

Figuur 1: Voorbeeld vignette voor burgers

Iemand heeft via internet de gegevens van uw persoonlijke creditcard achterhaald en € 1.000 afgeschreven.
De dader is een persoonlijke bekende van u.
Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.

Figuur 2: Voorbeeld vignette voor ondernemers

De website van uw bedrijf wordt getroffen door een zogenoemde DDoS-aanval waardoor uw website 1 dag niet te bereiken is door potentiële klanten.
U weet niet wie de dader is.
Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk via de telefoon of op het politiebureau.

Na elk vignet werden de respondenten gevraagd of ze van deze situatie aangifte zouden doen bij de politie. Ze konden antwoorden op een vijf-puntsschaal, variërend van 1 'Zeker niet' tot 5 'Zeker wel'. Respondenten die aangaven wel aangifte te zullen doen (score 4 of 5) werden vervolgens gevraagd wat de belangrijkste reden zou zijn om aangifte te doen. Ze konden daarbij kiezen uit de volgende opties:

- Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt.
- Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen.
- Ik wil dat de dader gepakt wordt.
- Om een veiligere (online) omgeving te creëren.
- Het is mijn plicht om aangifte te doen.
- Om de schade vergoed te krijgen.
- Anders, namelijk ...

Indien respondenten antwoordden dat ze geen aangifte zouden doen (score 1 of 2) werden ze gevraagd naar de belangrijkste reden om geen aangifte te doen. Hierbij kon een keuze worden gemaakt uit de volgende redenen:

- Ik los het zelf op.
- Het is niet zo belangrijk.
- Het kost te veel moeite.
- Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen.
- De politie heeft niet de kennis om dit type delict aan te pakken.
- De politie is niet verantwoordelijk voor het oplossen van dit type delict.
- Ik heb weinig vertrouwen in de politie.
- Ik ben bang dat de dader wraak zal nemen.

- Ik schaam me dat ik slachtoffer ben geworden van het delict.
- Ik vind dat het eigenlijk mijn eigen schuld is.
- Anders, namelijk ...

Respondenten die niet aangaven dat ze wel of juist niet aangifte zouden doen (score 3) zijn niet gevraagd naar hun motieven om wel of geen aangifte te doen.

Tot slot werden alle respondenten na ieder vignet met behulp van een vijf-puntsschaal ook gevraagd of ze de situatie zouden melden bij een andere organisatie dan de politie (bijvoorbeeld de betreffende website, een online meldpunt). Indien de respondenten aangaven dit te zouden doen (score 4 of 5) werd hen ook gevraagd bij welke organisatie zij het dan zouden melden.

De intenties van de burgers en ondernemers om onlinecriminaliteit bij de politie en bij andere organisaties te rapporteren zijn gebruikt als afhankelijke variabelen in ordinale logistische regressie-analyses, aangezien deze variabelen op ordinaal meetniveau zijn gemeten. Alle regressiemodellen worden apart uitgevoerd voor de steekproef van burgers en de steekproef van ondernemers.³ Daarnaast worden in additionele analyses nog aparte regressiemodellen uitgevoerd voor zzp'ers en mkb'ers. Veenstra en collega's (2015) vonden namelijk dat het internetgebruik van bijna alle zzp'ers een mix is van privé- en zakelijke activiteiten, terwijl dit bij mkb'ers maar in twee derde van de gevallen zo was. Stol en Strikwerda (2017) wezen daarbij op een patroon dat de mate van zakelijk internetgebruik samenhangt met de prevalentie van online slachtofferschap. Mogelijk hangen ook de reacties na slachtofferschap van onlinecriminaliteit samen met de mate van zakelijk internetgebruik van mkb'ers, en is het dus van belang om de zzp'ers en mkb'ers ook apart te onderzoeken.

3.2.1 *Onafhankelijke variabelen*

De factoren uit de vignetten worden gebruikt als onafhankelijke variabelen in de regressiemodellen om verwachtingen op basis van het economisch (type en ernst van het delict, aangiftemogelijkheden) en psychologisch perspectief (relatie tussen slachtoffer en dader) te toetsen. Daarnaast worden er diverse kenmerken van de slachtoffers meegenomen om te toetsen of resultaten uit eerdere studies naar aangiftebereidheid na offline criminaliteit (zoals besproken in hoofdstuk 2) ook gevonden worden met betrekking tot onlinecriminaliteit. Dit betreft de kenmerken geslacht, leeftijd, gezinssamenstelling (burgerlijke staat, ouderschap), opleidingsniveau, arbeidsstatus, inkomen en angst voor slachtofferschap. Ook eerder slachtofferschap en aangiftegedrag van respondenten wordt meegenomen in de analyses om te onderzoeken of eerdere ervaringen

3 Omdat iedere respondent vragen over drie verschillende vignetten heeft beantwoord, zijn de observaties geclusterd binnen respondenten. Robuuste standaard fouten die rekening houden met deze clustering zijn daarom berekend in de regressie-analyses om te controleren voor deze schending van de assumptie van onafhankelijke observaties.

gen van slachtoffers van invloed zijn op de aangiftebereidheid. Daarnaast wordt de mate van IT-kennis in de analyses opgenomen omdat respondenten met meer IT-kennis mogelijk meer geneigd zijn om computerproblemen (inclusief slachtofferschap van onlinecriminaliteit) zelf op te lossen in plaats van naar de politie of andere organisaties te stappen. Er worden geen variabelen op basis van het sociologisch perspectief (buurtkenmerken) meegenomen in deze studie, aangezien eerder grootschalig onderzoek heeft getoond dat buurtkenmerken aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit niet voorspellen (Van de Weijer et al., 2019).

De *leeftijd* van respondenten is gemeten als de leeftijd in jaren op het moment van het invullen van de vragenlijst en het *geslacht* van de respondenten is meegenomen als categorische variabelen met twee categorieën: man en vrouw. Daarnaast wordt *burgerlijke staat* gemeten met vier antwoordcategorieën: vrijgezel, samenwonend met een (huwelijks)partner, niet samenwonend met een (huwelijks)partner, en weduwe(naar). De onafhankelijke variabele *ouderschap* is gemeten met drie categorieën: geen kinderen, uitwonende kinderen, en thuiswonende kinderen. Het hoogst gevolgde *opleidingsniveau* werd gemeten met een ordinale schaal met de volgende categorieën van laag naar hoog: 1) geen onderwijs/basisonderwijs; 2) lbo/vbo/mbo 1; 3) mavo of eerste 3 jaar havo/vwo; 4) mbo 2, 3 of 4; 5) havo/vwo; 6) bachelor hbo/wo; en 7) master wo. Onder de respondenten uit de steekproef van burgers is de *arbeidspositie* onderverdeeld in drie categorieën: werkzaam, niet werkzaam/studerend, en gepensioneerd. Voor de respondenten uit de steekproef van ondernemers is deze variabele niet meegenomen in de analyses omdat ze allemaal een eigen bedrijf hebben en dus werkzaam zijn. Het onafhankelijke variabele *inkomen* is gemeten als het persoonlijk maandelijks bruto inkomen, en onderverdeeld in 12 ordinale categorieën: 1) geen inkomen; 2) € 500 of minder; 3) € 501-€ 1.000; 4) € 1.001-€ 2.000; 5) € 2.001-€ 3.000; 6) € 3.001-€ 4.000; 7) € 4.001-€ 5.000; 8) € 5.001-€ 6.000; 9) € 6.001-€ 7.000; 10) € 7.001-€ 8.000; 11) € 8.001-€ 10.000; en 12) € 10.001 of meer. In zowel de steekproef van burgers (N=61; 10,3%) als de steekproef van ondernemers (N=103; 19,5%) waren er respondenten die hun inkomen niet wilden opgeven. Multiple imputatie is gebruikt om deze missende waarden op de inkomen-variabele bij te schatten (Stata, 2014). Daarnaast zijn de respondenten ook gevraagd naar *eerder slachtofferschap* van onlinecriminaliteit (zie ook par. 3.3). Op basis van de informatie uit deze vragen zijn drie categorieën geconstrueerd: 1. geen eerder slachtofferschap; 2. eerder slachtofferschap maar nooit aan de politie gerapporteerd; en 3. eerder slachtofferschap en ooit aan de politie gerapporteerd. Vervolgens zijn de respondenten ook gevraagd naar hun *tevredenheid met de politie*. Hierbij werd gebruik gemaakt van de volgende negen items, afkomstig uit de Veiligheidsmonitor (CBS, 2018a):

- De politie weet hoe ze criminelen moeten vangen.
- De politie wil contact hebben met burgers.
- De politie houdt rekening met de wensen van de samenleving.
- De politie werkt goed samen met de bewoners.
- Als het er echt om gaat, dan is de politie er voor je.

- De politie is makkelijk te benaderen.
- De politie informeert de burgers.
- De politie bestrijdt succesvol de criminaliteit.
- Als het er echt om gaat, zal de politie het uiterste doen om je te helpen.

De respondenten konden op deze stellingen antwoorden met een vijf-puntsschaal lopend van 1) zeer ontevreden tot 5) zeer tevreden. De negen items hadden een zeer goede interne consistentie zoals bleek uit de Cronbach's alpha van 0.92. Een onafhankelijke variabele die de mate van *angst voor slachtofferschap* van onliciteit aangeeft, werd gemeten middels de volgende acht items (van 't Hoff-de Goede et al., 2019):

- Ik ben bang om slachtoffer te worden van cybercriminaliteit in de nabije toekomst.
- Het idee dat iemand zonder toestemming in mijn online bankrekening kan inloggen, maakt me bang.
- Ik maak me zorgen dat ik slachtoffer kan worden van phishing.
- Ik maak me druk over de mogelijkheid dat mijn computer gehackt kan worden.
- Ik denk dat het makkelijk kan gebeuren dat ik online word opgelicht.
- Dat er ransomware op mijn computer kan komen, maakt me ongerust.
- Het is goed mogelijk dat ik het komende jaar slachtoffer word van cybercriminaliteit.
- Als ik slachtoffer zou worden van cybercriminaliteit, zou dat ernstige gevolgen kunnen hebben.

Op deze acht stellingen konden respondenten antwoorden met een vijf-puntsschaal variërend van 1) helemaal oneens tot 5) helemaal eens. Ook deze items hadden een goede interne consistentie met een Cronbach's alpha van 0.88. Voor de variabelen tevredenheid met de politie en angst voor slachtofferschap zijn factoranalyses uitgevoerd om voor iedere respondent een factorscore te berekenen op deze variabelen. Hogere scores op deze factoren geven aan dat respondenten positiever denken over de politie en meer angst hebben om slachtoffer te worden van onliciteit. Ten slotte is de *IT-kennis* van de respondenten gemeten door respondenten te vragen welke van de volgende stellingen het meest op hen van toepassing is (Holt & Bossler, 2008): 1) ik kan het internet en veelgebruikte software zoals Word en Excel gebruiken, maar ik kan niet zelf computerproblemen oplossen (laag IT-kennis niveau); 2) ik kan verschillende software programma's gebruiken en sommige computerproblemen zelf oplossen (medium IT-kennis niveau); 3) ik kan Linux en de meeste software programma's gebruiken, en ik kan de meeste computerproblemen zelf oplossen (relatief hoog IT-kennis niveau).

Zoals eerder gesteld wordt de variabele *arbeidsstatus* niet meegenomen in de analyses onder de groep van ondernemers. In deze analyses werden echter wel de variabelen *bedrijfssector* en *bedrijfs grootte* opgenomen als onafhankelijke variabelen. De gemiddelde scores op alle onafhankelijke variabelen worden weergegeven in tabel 1 en besproken in par. 3.4.

3.3 Zelfgerapporteerd slachtofferschap

In aanvulling op de experimentele vignettenstudie zijn respondenten ook gevraagd om te rapporteren over eerder slachtofferschap van tien soorten onlinecriminaliteit: malware, ransomware, phishing, hacking, cyberstalking, identiteitsfraude, marktplaatsfraude, online datingfraude, onlinebedreiging, en DDoS-aanval. In de steekproef van burgers gaven in totaal 303 van de 595 respondenten (50,9%) aan dat ze ooit slachtoffer waren geweest van 590 online delicten.⁴ De meest voorkomende soorten onlinecriminaliteit onder de burgers waren phishing (25,3%), malware (24,4%), en marktplaatsfraude (15,3%). In de steekproef van ondernemers bleken 306 van de 529 respondenten (57,8%) slachtoffer te zijn geweest van in totaal 595 online delicten. Ook hier waren de meest voorkomende soorten delicten phishing (23,0%), malware (22,2%), en marktplaatsfraude (14,3%).

Voor elk type onlinecriminaliteit dat de respondenten hadden meegemaakt werden zij gevraagd of ze het laatste geval van slachtofferschap van dit type onlinecriminaliteit gerapporteerd hadden aan de politie en/of andere organisaties. Indien de slachtoffers minimaal één keer aangifte hadden gedaan, werden zij over het laatste incident dat ze aan de politie gerapporteerd hadden, gevraagd naar het belangrijkste motief om aangifte te doen. Indien zij nooit aangifte hadden gedaan werden ze gevraagd naar de belangrijkste reden om geen aangifte te doen, bij het meest recente online delict. De complete vragenlijst die in dit onderzoek is gebruikt is bijgevoegd in appendix 3.

Logistische regressie-analyses zijn gebruikt om de verbanden tussen aangiftegedrag en slachtofferkenmerken te schatten, omdat de afhankelijke variabelen (rapporteren aan politie en andere organisaties) binaire variabelen zijn.⁵

3.4 Beschrijvende statistieken van steekproeven

Tabel 1 geeft de gemiddelden en standaarddeviaties weer van de scores van beide steekproeven op alle variabelen in de analyses. Allereerst valt op dat zowel burgers (3,87) als ondernemers (3,96) gemiddeld hoog scoren op de afhankelijke variabele aangifte bij politie, in de vignettenstudie. In de steekproef van burgers gaf bijna twee derde van de respondenten (65,4% scoorde 4 of 5) aan dat zij het online delict zoals omschreven in de vignetten zouden rapporteren aan de politie, terwijl slechts 19,4% dat niet zou doen (score 1 of 2). Eenzelfde beeld komt naar voren in de steekproef van ondernemers, waar 69,6% aangaf dat zij het delict uit de vignetten zouden rapporteren aan de politie, terwijl 17,2% van de ondernemers dat niet zouden doen. Daarnaast blijken zowel de burgers (3,60) als de ondernemers (3,71) vaak de intentie te hebben om de onlinecri-

4 Het aantal online delicten is hoger dan het aantal slachtoffers aangezien dezelfde respondent kon aangeven van meerdere typen onlinecriminaliteit slachtoffer te zijn geweest.

5 Omdat respondenten slachtoffer konden zijn van meerdere type delicten zijn robuuste standaard fouten geschat om te controleren van clustering binnen respondenten.

minaliteit uit de vignetten (ook) te rapporteren aan andere organisaties dan de politie: respectievelijk 56,9 en 59,8% van de burgers en ondernemers gaf aan dat ze de intentie hadden om het delict te melden bij een andere organisatie dan de politie. De meest genoemde organisaties waar respondenten hun slachtofferschap zouden melden zijn banken, creditcard bedrijven, online marktplaatsen en helpdesks.

Wat betreft de onafhankelijke variabelen blijkt uit tabel 1 dat de scores op de vignettenvariabelen (type delict, ernst, relatie met dader, aangiftemogelijkheden) ongeveer gelijk verdeeld zijn over de antwoordcategorieën, wat het gevolg is van de random toewijzing van de verschillende vignetten. Verder bestaan de steekproeven van burgers (43,2%) en ondernemers (41,2%) uit minder vrouwen dan mannen, en zijn de respondenten relatief oud met gemiddelde leeftijden van, respectievelijk, 57,20 en 56,75 jaar oud. In beide steekproeven heeft de meerderheid van de respondenten een partner met wie men samenwoont en is er in de meeste gevallen sprake van uitwonende kinderen. Daarnaast laat tabel 1 zien dat het gemiddelde opleidingsniveau hoger is onder de ondernemers (5,80 op een schaal van 1 tot 7) dan onder de burgers (4,95). Binnen de steekproef van burgers heeft 45,6% van de respondenten een baan, is 36% gepensioneerd, en is de rest werkloos of student. In de steekproef van ondernemers hebben alle respondenten een eigen bedrijf en zijn dus werkend. Zoals eerder omschreven betreft dit in de meeste gevallen een eenmanszaak (73,4%) en zijn het vaak bedrijven in de zakelijke en financiële dienstverlening (38,5%), overheid en zorg (21,6%), of cultuur, recreatie en overige dienstverlening (19,4%). Ook het inkomen van de ondernemers (5,88 op een schaal van 1 tot 12) was gemiddeld iets hoger dan dat van de burgers (5,22). Uit tabel 1 blijkt verder dat meer dan de helft van de burgers (50,9%) en ondernemers (58,0%) ooit slachtoffer is geweest van onlinecriminaliteit. Het merendeel van de slachtoffers heeft dit echter niet eerder aan de politie gerapporteerd. De scores op tevredenheid met politie en angst voor slachtofferschap hebben een gemiddelde van 0 en standaard deviatie van 1 omdat hier sprake is van factor scores. Tot slot laten de beschrijvende statistieken in tabel 1 zien dat de IT-kennis van de respondenten relatief laag is met gemiddelde scores van 1,67 (burgers) en 1,73 (ondernemers) op een schaal van 1 tot 3.

Tabel 1: Beschrijvende statistieken.

	Burgers		Ondernemers	
	Gemiddelde	Std. Dev.	Gemiddelde	Std. Dev.
<i>Afhankelijke variabelen</i>				
Aangifte bij politie	3,87	1,35	3,96	1,30
Melding bij andere organisatie	3,60	1,38	3,71	1,29
<i>Onafhankelijke variabelen</i>				
<i>Type delict</i>				
Creditcardfraude	18,8%		21,9%	

	Burgers		Ondernemers	
	Gemiddelde	Std. Dev.	Gemiddelde	Std. Dev.
Marktplaatsfraude	19,1%		20,6%	
Malware	20,1%		21,2%	
Hacking	21,1%		21,8%	
Onlinebedreiging	21,0%			
DDoS-aanval			14,5%	
Ernst van het delict (1=ernstig)	49,6%		48,5%	
<i>Relatie met dader</i>				
Identiteit dader is onbekend	37,0%		36,1%	
Dader is een bekende	32,2%		30,6%	
Dader is een onbekende	30,9%		33,3%	
<i>Aangiftemogelijkheden</i>				
Politiebureau	34,7%		35,0%	
Politiebureau en telefoon	32,8%		31,8%	
Politiebureau, telefoon, en online	32,6%		33,2%	
Geslacht (1=vrouw)	43,2%		41,2%	
Leeftijd	57,20	15,1	56,75	9,68
<i>Burgerlijke staat:</i>				
Single	19,8%		15,9%	
Relatie, samenwonend	62,5%		71,2%	
Relatie, niet samenwonend	11,8%		10,2%	
Weduwe(naar)	5,9%		2,7%	
<i>Kinderen:</i>				
Geen	33,3%		26,3%	
Ja, uitwonend	48,1%		41,4%	
Ja, thuiswonend	18,7%		32,3%	
Opleidingsniveau (1-7)	4,95	1,52	5,80	1,28
<i>Arbeidsstatus:</i>				
Werkzaam	45,6%			
Werkloos/studerend	18,5%			
Gepensioneerd	36,0%			
Inkomen (1-12)	5,22	2,13	5,88	2,72
<i>Eerder slachtofferschap</i>				
Nee	49,1%		42,0%	
Ja, nooit gerapporteerd aan politie	41,9%		46,3%	
Ja, ooit gerapporteerd aan politie	9,1%		11,7%	
Tevredenheid met politie	0	1	0	1

	Burgers		Ondernemers	
	Gemiddelde	Std. Dev.	Gemiddelde	Std. Dev.
Angst voor slachtofferschap	0	1	0	1
IT-kennis (1-3)	1,67	0,66	1,73	0,62
<i>Bedrijfssector</i>				
Zakelijke en financiële dienstverlening				38,5%
Overheid en zorg				21,6%
Handel, transport en horeca				9,6%
(Bouw)nijverheid en energie				8,3%
Landbouw en visserij				2,5%
Cultuur, recreatie en overige dienstverlening				19,4%
<i>Bedrijfsgrootte</i>				
Eenmanszaak				73,4%
2 tot 9 fte				20,6%
10 of meer fte				6,0%
N Respondenten	595			529
N Vignetten	1.785			1.497

4 Resultaten burgers

In dit hoofdstuk worden de resultaten met betrekking tot de burgers gepresenteerd. In par. 4.1 worden eerst de resultaten uit de vignettenstudie besproken. Hierbij wordt zowel ingegaan op determinanten van aangifte- en meldingsbereidheid als de motieven om wel of niet aangifte te doen. In par. 4.2 worden vervolgens de resultaten met betrekking tot daadwerkelijk slachtofferschap besproken. Hierbij wordt ingegaan op determinanten van daadwerkelijk slachtofferschap, de motivaties die slachtoffers hadden om wel of geen aangifte te doen en de ervaringen van slachtoffers met het doen van aangifte.

4.1 Vignettenstudie

Tabel 2 toont de resultaten van de ordinale logistische regressie-analyses waarin de intenties van de respondenten om slachtofferschap van onlinecriminaliteit aan te geven bij de politie (model 1) of te melden bij andere organisaties (model 2) worden voorspeld. Omdat alle 595 respondenten vragen over drie vignetten hebben beantwoord is de totale steekproefgrootte in deze analyses 1785. De resultaten in model 1 tonen allereerst aan dat het type delict van invloed is op de intenties van respondenten om aangifte te doen van slachtofferschap bij de politie. De aangiftebereidheid na slachtofferschap van creditcardfraude was significant groter dan bij de vier andere soorten onlinecriminaliteit. De resultaten in model 1 tonen ook dat de ernst van het delict de aangiftebereidheid van respondenten significant verhoogt ($OR=2,86$, $p<,001$).⁶ Daarnaast blijken de respondenten significant minder vaak aangifte te willen doen van onlinecriminaliteit wanneer de dader van het delict iemand is die ze kennen, in vergelijking met wanneer ze niet weten wie de dader is ($OR=0,74$, $p<,05$). Geen effect werd echter gevonden voor het aantal mogelijkheden dat in de vignetten genoemd worden om aangifte te doen bij de politie.

De meeste achtergrondkenmerken van respondenten hadden geen significante samenhang met de aangiftebereidheid van slachtofferschap van onlinecriminaliteit. Uit model 1 blijkt alleen een significant verband met leeftijd: oudere respondenten spraken vaker de intentie uit om aangifte te doen van de in de vignetten omschreven delicten

6 De Odds Ratio (OR) wordt berekend door de exponentiële functie van de regressiecoëfficiënt te nemen. Een OR groter dan 1 geeft aan dat er een positief verband is, een OR kleiner dan 1 geeft aan dat er een negatief verband is en een OR van 1 geeft aan dat er geen verband is.

dan jongere respondenten ($OR=1,02$, $p<,001$). Geslacht, burgerlijke staat, ouderschap, opleidingsniveau, arbeidsstatus en inkomen voorspelden geen van allen of respondenten aangifte zouden doen of niet. Voor eerder aangiftegedrag na slachtofferschap van onlinecriminaliteit werd echter wel een significant verband met aangiftebereidheid gevonden. Eerdere slachtoffers van onlinecriminaliteit die hier ooit aangifte van hebben gedaan, hadden een significant hogere aangiftebereidheid ($OR=1,65$, $p<,01$) dan respondenten die nooit slachtoffer van onlinecriminaliteit zijn geweest. Aan de andere kant bleek dat slachtoffers van onlinecriminaliteit die hier nog nooit aangifte van hebben gedaan juist significant minder vaak de intentie hadden om aangifte te doen van de delicten die in de vignetten werden omschreven ($OR=0,73$, $p<,05$). Daarnaast tonen de resultaten in model 1 dat de aangiftebereidheid significant toeneemt naarmate de respondenten meer tevreden zijn met de politie ($OR=1,17$, $p<,01$) en meer angst hebben om slachtoffer te worden van onlinecriminaliteit ($OR=1,19$, $p<,05$). Tot slot werd er geen significant verband gevonden tussen de mate van IT-kennis van respondenten en hun aangiftebereidheid.

Model 2 van tabel 2 toont het regressiemodel waarin de intenties om onlinecriminaliteit te rapporteren bij andere organisaties dan de politie worden voorspeld. De resultaten met betrekking tot de factoren uit de vignetten laten eenzelfde beeld zien als in model 1. Creditcardfraude blijkt ook het delict te zijn dat het vaakst gemeld wordt aan andere organisaties, alhoewel het verschil met marktplaatsfraude niet significant is. Daarnaast blijkt opnieuw dat ernstigere delicten significant vaker gemeld worden bij andere organisaties ($OR=1,36$, $p<,001$) en dat slachtofferschap minder snel gemeld zal worden bij andere organisaties wanneer de dader een bekende is van het slachtoffer ($OR=0,57$, $p<,001$). De aangiftemogelijkheden bij de politie zijn niet van invloed op de intenties van respondenten om slachtofferschap te melden bij een andere organisatie.

Van de achtergrondkenmerken van de respondenten bleken alleen geslacht en leeftijd significant te voorspellen of respondenten de online delicten zouden melden bij andere organisaties of niet. Vrouwen ($OR=1,52$, $p<,05$) en oudere respondenten ($OR=1,02$, $p<,001$) bleken significant meer intenties te hebben om melding te maken bij andere organisaties dan mannen en jonge respondenten. Voor burgerlijke staat, ouderschap, opleidingsniveau, arbeidsstatus en inkomen werd geen significant verband gevonden. Uit de resultaten van model 2 blijkt verder dat respondenten die al eerder slachtoffer zijn geweest van onlinecriminaliteit, de delicten uit de vignetten significant vaker zeggen te zullen melden bij andere organisaties dan degenen die nooit eerder slachtoffer zijn geweest. Dit geldt zowel voor eerdere slachtoffers die ooit aangifte bij de politie hebben gedaan ($OR=1,80$, $p<,05$) als voor slachtoffers die nooit aangifte hebben gedaan ($OR=1,38$, $p<,05$). Tot slot blijkt dat ook respondenten met meer IT-kennis significant vaker zeggen dat ze slachtofferschap van onlinecriminaliteit zullen melden bij andere organisaties ($OR=1,25$, $p<,05$), terwijl er geen significante resultaten werden gevonden voor tevredenheid met de politie en angst voor slachtofferschap van onlinecriminaliteit.

Tabel 2. Ordinale logistische regressie-analyse naar aangifte- en meldingsbereidheid in de vignettenstudie.

	Model 1: Aangifte bij politie			Model 2: Melding bij andere organisatie		
	B	Robuuste S.E.	Odds Ratio	B	Robuuste S.E.	Odds Ratio
<i>Type delict:</i>						
Creditcardfraude	(ref.)			(ref.)		
Marktplaatsfraude	-1,29***	0,16	0,28	-0,14	0,13	0,87
Malware	-1,57***	0,16	0,21	-0,85***	0,13	0,43
Hacking	-0,99***	0,15	0,37	-0,79***	0,13	0,45
Onlinebedreiging	-0,66***	0,16	0,52	-0,81***	0,14	0,44
<i>Ernst van het delict</i>	1,05**	0,09	2,86	0,31***	0,09	1,36
<i>Relatie met dader:</i>						
Identiteit dader is onbekend	(ref.)			(ref.)		
Dader is een bekende	-0,30**	0,12	0,74	-0,56***	0,11	0,57
Dader is een onbekende	-0,02	0,11	0,98	-0,08	0,11	0,92
<i>Aangiftemogelijkheden:</i>						
Politiebureau	(ref.)			(ref.)		
Politiebureau en telefoon	0,04	0,12	1,04	-0,01	0,11	0,99
Politiebureau, telefoon, en online	0,14	0,12	1,15	-0,06	0,11	0,94
<i>Geslacht (man=referentie)</i>	0,17	0,14	1,19	0,42**	0,14	1,52
<i>Leeftijd</i>	0,02***	0,01	1,02	0,02***	0,01	1,02
<i>Burgerlijke staat:</i>						
Single	(ref.)			(ref.)		
Relatie, samenwonend	-0,08	0,18	0,92	0,12	0,17	1,13
Relatie, niet samenwonend	-0,07	0,22	0,93	-0,43	0,23	0,65
Weduwe(naar)	-0,22	0,34	0,80	0,16	0,33	1,17
<i>Kinderen:</i>						
Geen	(ref.)			(ref.)		
Ja, uitwonend	0,11	0,17	1,12	-0,06	0,18	0,94
Ja, thuiswonend	0,17	0,19	1,19	0,15	0,17	1,16
<i>Opleidingsniveau</i>	0,08	0,05	1,08	0,05	0,05	1,05
<i>Arbeidsstatus:</i>						
Werkzaam	(ref.)			(ref.)		
Werkloos/studerend	0,11	0,22	1,12	0,31	0,18	1,36
Gepensioneerd	0,14	0,19	1,15	0,02	0,20	1,02
<i>Inkomen</i>	-0,05	0,04	0,95	0,01	0,04	1,01
<i>Eerder slachtofferschap:</i>						
Nee	(ref.)			(ref.)		

	Model 1: Aangifte bij politie			Model 2: Melding bij andere organisatie		
	B	Robuuste S.E.	Odds Ratio	B	Robuuste S.E.	Odds Ratio
Ja, nooit gerapporteerd aan politie	-0,32*	0,13	0,73	0,32*	0,13	1,38
Ja, ooit gerapporteerd aan politie	0,50**	0,23	1,65	0,59*	0,24	1,80
Tevredenheid met politie	0,16**	0,07	1,17	0,04	0,07	1,04
Angst voor slachtofferschap	0,17*	0,07	1,19	0,11	0,07	1,12
IT-kennis	-0,09	0,11	0,91	0,22*	0,10	1,25
N vignetten	1785			1785		
N respondenten	595			595		

Noot: *= $p < ,05$; **= $p < ,01$; ***= $p < ,001$ (tweezijdig).

De respondenten die aangaven dat ze aangifte zouden doen in de situatie zoals in de vignetten werd geschetst, zijn vervolgens gevraagd naar hun belangrijkste motief om aangifte te doen bij de politie. Tabel 3 geeft deze belangrijkste motieven weer. Over het algemeen zijn de meest genoemde motieven 'Ik wil dat de dader gepakt wordt' (37,5%) en 'Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen' (27,6%). Wanneer de motieven opgesplitst worden naar de verschillende typen delicten, blijkt dat dit de twee meest genoemde motieven zijn bij alle afzonderlijke delicten, behalve onlinebedreiging. Bij dit type delict werd daarentegen relatief vaak het motief 'Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt' (20,8%) gekozen. Daarnaast werd 'Om een veiligere (online) omgeving te creëren' relatief vaak gerapporteerd als belangrijkste motief om aangifte te doen na de vignetten over malware (14,8%) en hacking (13,1%). 'Om de schade vergoed te krijgen' werd relatief vaak gekozen na de vignetten over slachtofferschap van creditcardfraude (15,8%) en marktplaatsfraude (11,5%). Tot slot werd het motief 'Het is mijn plicht om aangifte te doen' slechts zelden genoemd als meest belangrijke motief.

In additionele analyses (niet weergegeven in tabel 3) zijn ook de verbanden tussen persoonskenmerken van respondenten en de motieven om aangifte te doen onderzocht. Hieruit blijkt dat zelfs bij respondenten die een vignet over een ernstigere vorm van onlinecriminaliteit voorgelegd kregen, het percentage dat zegt aangifte te doen om de schade vergoed te krijgen relatief laag is (8,7%). Daarnaast zeggen respondenten met meer IT-kennis minder vaak aangifte te doen om te voorkomen dat het opnieuw bij hen gebeurt (3,5%). Daarentegen noemen zij juist relatief vaak het motief 'Om een veiligere (online) omgeving te creëren' (14,2%). Tot slot tonen deze analyses dat respondenten die kozen voor het motief 'Het is mijn plicht om aangifte te doen' relatief veel vertrouwen hebben in de politie en dat zij die zeggen aangifte te doen om te 'Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt' relatief veel angst hebben om slachtoffer te worden van onlinecriminaliteit.

Tabel 3. Motieven om aangifte te doen bij de politie in de vignettenstudie

	Totaal	Creditcard fraude	Marktplaats fraude	Malware	Hacking	Onlinebedreiging
Ik wil dat de dader gepakt wordt	437 (37,5%)	98 (35,3%)	61 (31,8%)	59 (32,4%)	83 (33,9%)	136 (50,6%)
Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen	322 (27,6%)	71 (25,5%)	80 (41,6%)	65 (35,7%)	78 (31,8%)	28 (10,4%)
Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt	137 (11,8%)	25 (9,0%)	5 (2,6%)	20 (11,0%)	31 (12,7%)	56 (20,8%)
Om een veiligere (online) omgeving te creëren	119 (10,2%)	16 (5,8%)	12 (6,3%)	27 (14,8%)	32 (13,1%)	32 (11,9%)
Om de schade vergoed te krijgen	78 (6,7%)	44 (15,8%)	22 (11,5%)	4 (2,2%)	8 (3,3%)	0 (0,0%)
Het is mijn plicht om aangifte te doen	57 (4,9%)	19 (6,8%)	11 (5,7%)	5 (2,8%)	10 (4,1%)	12 (4,5%)
Anders	16 (1,4%)	5 (1,8%)	1 (0,5%)	2 (1,1%)	2 (1,2%)	5 (1,9%)
Totaal	1166 (100%)	278 (100%)	192 (100%)	182 (100%)	245 (100%)	269 (100%)

De respondenten die aangaven geen aangifte te zullen doen van de in de vignetten omschreven delicten zijn ook gevraagd naar het belangrijkste motief om geen aangifte te doen bij de politie. Deze resultaten worden weergegeven in tabel 4. In totaal werden de motieven 'Ik los het zelf op' (29,1%) en 'Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen' (32,3%) het vaakst gekozen als reden om geen aangifte te doen bij de politie. Dit zijn ook de twee meest genoemde motieven om geen aangifte te doen bij de delicten creditcardfraude, malware en hacking. Respondenten die aangeven dat ze geen aangifte zouden doen van een onlinebedreiging kozen ook relatief vaak 'Het is niet zo belangrijk' (24,5%) als belangrijkste reden, terwijl 'Het kost te veel moeite' (20,0%) relatief vaak werd gekozen als reden om marktplaatsfraude niet aan de politie te rapporteren. De overige mogelijke motieven in tabel 4 worden zelden genoemd als reden om slachtofferschap niet aan te geven bij de politie.

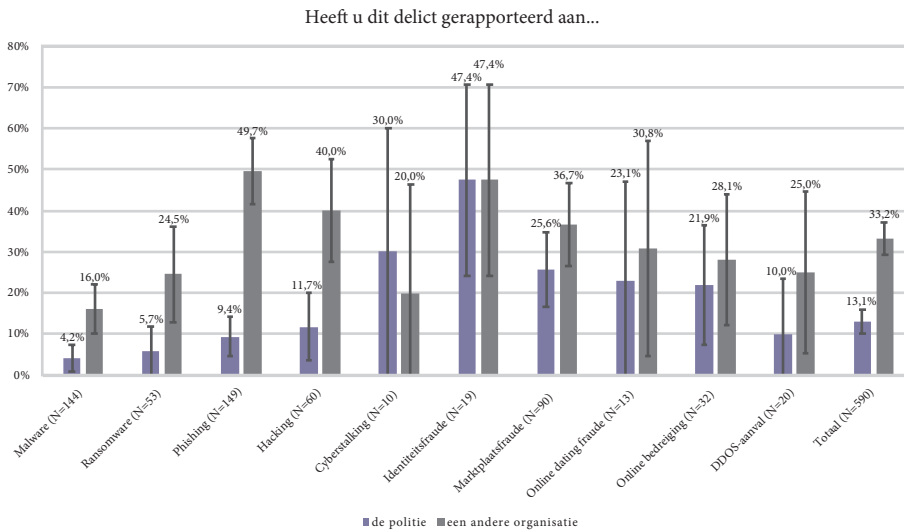
Tabel 4. Motieven om geen aangifte te doen bij de politie in de vignettenstudie

	Totaal	Creditcard- fraude	Marktplaats- fraude	Malware	Hacking	Onlinebe- dreiging
Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen	112 (32,3%)	10 (30,3%)	31 (36,5%)	37 (35,2%)	16 (22,5%)	18 (34,0%)
Ik los het zelf op	101 (29,1%)	14 (42,4%)	15 (17,6%)	33 (31,4%)	31 (43,7%)	8 (15,1%)
Het kost te veel moeite	36 (10,4%)	3 (9,1%)	17 (20,0%)	8 (7,6%)	7 (9,9%)	1 (1,9%)
Het is niet zo belangrijk	33 (9,5%)	1 (3,0%)	10 (11,8%)	5 (4,8%)	4 (5,6%)	13 (24,5%)
De politie is niet verantwoordelijk voor het oplossen van dit type delict	15 (4,3%)	0 (0,0%)	3 (3,5%)	7 (6,7%)	4 (5,6%)	1 (1,9%)
Ik vind dat het eigenlijk mijn eigen schuld is	13 (3,7%)	0 (0,0%)	4 (4,7%)	5 (4,8%)	3 (4,2%)	1 (1,9%)
Ik heb weinig vertrouwen in de politie	10 (2,9%)	0 (0,0%)	3 (3,5%)	4 (3,8%)	2 (2,8%)	1 (1,9%)
De politie heeft niet de kennis om dit type delict aan te pakken	5 (1,4%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	3 (2,9%)	0 (0,0%)	2 (3,8%)
Ik ben bang dat de dader wraak zal nemen	3 (0,9%)	1 (3,0%)	0 (0,0%)	(0,0%)	1 (1,4%)	1 (1,9%)
Ik schaam me dat ik slachtoffer ben geworden van het delict	3 (0,9%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	2 (1,9%)	1 (1,4%)	0 (0,0%)
Anders	16 (4,6%)	4 (12,1%)	2 (2,4%)	1 (1,0%)	2 (2,8%)	7 (13,2%)
Totaal	347 (100%)	33 (100%)	85 (100%)	105 (100%)	71 (100%)	53 (100%)

In additionele analyses (niet weergegeven in tabel 4) zijn ook de verbanden tussen persoonskenmerken van respondenten en de motieven om geen aangifte te doen onderzocht. Hieruit blijkt dat het aantal keuzes voor het motief 'Het kost te veel moeite' niet afneemt naarmate het aantal aangiftemogelijkheden in de vignetten toe nam. De respondenten die een vignet over een ernstigere vorm van onlinecriminaliteit voorgelegd kregen, kiezen juist wel minder vaak voor het motief 'Het kost te veel moeite' (4,1%) en noemen ook relatief weinig het motief 'Het is niet zo belangrijk' (6,1%). Daarnaast tonen deze analyses dat naarmate de IT-kennis van respondenten toeneemt, zij vaker kiezen voor het motief 'Ik los het zelf op' en juist minder vaak voor 'Het heeft geen zin, de politie zal er niks aan doen'. Tot slot blijken respondenten die kiezen voor het motief 'Het heeft geen zin, de politie zal er niks aan doen' relatief weinig vertrouwen in de politie te hebben.

4.2 Zelf-gerapporteerd slachtofferschap

Naast de vignettenstudie zijn de respondenten gevraagd om daadwerkelijk slachtofferschap van onlinecriminaliteit te rapporteren. In totaal gaven 303 van de 595 respondenten (50,9%) aan ooit slachtoffer te zijn geworden. Aangezien zij slachtofferschap van meerdere type onlinecriminaliteit konden rapporteren, zijn er in totaal 590 delicten geanalyseerd. Figuur 3 laat zien dat, in totaal, 13,1% van al deze delicten zijn gerapporteerd aan de politie, terwijl 33,2% (ook) aan een andere organisatie werd gerapporteerd. Cyberstalking (30%) en identiteitsfraude (47,4%) zijn de type delicten waarvan het vaakst aangifte wordt gedaan bij de politie, terwijl slachtoffers van malwarebesmetting (4,2%) en ransomware (5,7%) zelden naar de politie stappen. Figuur 3 laat daarnaast zien dat slachtoffers van phishing (49,7%) en identiteitsfraude (47,4%) het delict het vaakst rapporteren aan andere organisaties dan de politie, terwijl slachtoffers van malwarebesmetting (16%) en cyberstalking (20%) dit het minst vaak doen. Bij het interpreteren van de resultaten in figuur 3 moet echter wel rekening gehouden worden met het feit dat slachtofferschap van sommige type delicten slechts zelden werd gerapporteerd door respondenten. De resultaten kunnen daarom slechts op een kleine groep betrekking hebben en moeten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. De 95%-betrouwbaarheidsintervallen in figuur 3 geven ook weer dat niet alle percentages significant afwijken van 0.

Figuur 3: Aangiftebereidheid van zelf-gerapporteerde delicten onder burgers

Het is opvallend dat 65,4% van de respondenten bij de vignettenstudie aangaf dat zij aangifte zouden doen van het online delict uit de vignetten, terwijl figuur 3 toont dat bij daadwerkelijk slachtofferschap slechts 13,1% van de respondenten aangifte doet. Om deze opvallende bevinding nader te onderzoeken zijn de intenties om aangifte te doen vergeleken binnen de groep die daadwerkelijk slachtoffer is geworden. In lijn met

de resultaten in tabel 2 blijken respondenten die eerder aangifte deden van slachtofferschap een significant hogere aangiftebereidheid te hebben dan slachtoffers die hiervan nooit eerder aangifte deden. Echter, zelfs binnen de groep slachtoffers die nooit aangifte hebben gedaan van onlinecriminaliteit zegt 59,8% van de respondenten dat ze aangifte zouden doen van de situaties in de vignetten. Slechts 22,4% zegt hier geen aangifte van te zullen doen. Dit toont dat er een discrepantie is tussen hoe de respondenten zeggen dat ze zullen reageren na slachtofferschap en hoe ze daadwerkelijk reageren.

Vervolgens zijn de logistische regressie-analyses (zie tabel 5) uitgevoerd waarin voorspeld werd of respondenten hun slachtofferschap gemeld hadden bij de politie (model 1) of bij andere organisaties (model 2). De resultaten in model 1 laten zien dat er met name significante verschillen gevonden worden tussen de verschillende type delicten.⁷ Zo blijkt dat er van identiteitsfraude (OR: 28,50, $p < .001$), marktplaatsfraude (OR: 9,58, $p < .001$), onlinebedreigingen (OR: 7,77, $p < .001$), cyberstalking (OR: 6,55, $p < .05$), online dating fraude (OR: 6,36, $p < .05$) en hacking (OR: 3,13, $p < .05$) allen significant vaker aangifte wordt gedaan bij de politie dan van een malware-infectie. Alleen slachtoffers van ransomware, phishing en DDoS-aanvallen deden niet significant vaker of minder vaak aangifte dan slachtoffers van malware. De resultaten in model 1 laten verder zien dat geen van de achtergrondkenmerken – geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, ouderschap, opleidingsniveau, arbeidsstatus en inkomen – significant voorspelt of slachtoffers aangifte doen van onlinecriminaliteit of niet. Ook angst voor slachtofferschap van onlinecriminaliteit en tevredenheid met de politie hangen niet significant samen met het aangiftegedrag van slachtoffers van onlinecriminaliteit. Wel bleek dat slachtoffers met een hogere mate van IT-kennis significant vaker aangifte deden bij de politie dan slachtoffers met minder IT-kennis (OR: 1,82; $p < .05$). De resultaten van model 2 tonen aan dat alleen het type delict voorspelt of slachtoffers melding maken van hun slachtofferschap bij een andere organisatie dan de politie. Slachtoffers van identiteitsfraude (OR: 7,24, $p < .001$), phishing (OR: 5,10, $p < .001$), marktplaatsfraude (OR: 3,82, $p < .001$) en hacking (OR: 3,63, $p < .001$) maakten vaker melding bij een andere organisatie dan slachtoffers van malware. Er werden geen andere significante verbanden gevonden tussen de overige onafhankelijke variabelen en het melding maken van slachtofferschap bij andere organisaties dan de politie.

Tabel 5. Logistische regressie-analyses naar aangifte- en meldingsbereidheid in de slachtofferstudie

	Model 1: Aangifte bij politie			Model 2: Melding bij andere organisatie		
	B	Robuuste S.E.	Odds Ratio	B	Robuuste S.E.	Odds Ratio
<i>Type delict:</i>						
Malware	(ref.)			(ref.)		
Ransomware	0,38	0,66	1,46	0,52	0,30	1,68
Phishing	0,84	0,49	2,32	1,63***	0,25	5,10

7 Slachtofferschap van malware is als referentiecategorie gebruikt omdat dit het meest voorkomende delict is.

	Model 1: Aangifte bij politie			Model 2: Melding bij andere organisatie		
	B	Robuuste S.E.	Odds Ratio	B	Robuuste S.E.	Odds Ratio
Hacking	1,14*	0,55	3,13	1,29***	0,34	3,63
Cyberstalking	1,88*	0,87	6,55	-0,23	0,88	0,79
Identiteitsfraude	3,35***	0,62	28,50	1,98***	0,58	7,24
Marktplaatsfraude	2,26***	0,47	9,58	1,34***	0,32	3,82
Online datingfraude	1,85*	0,90	6,36	1,02	0,54	2,77
Onlinebedreiging	2,05***	0,57	7,77	0,84	0,45	2,32
DDoS-aanval	1,07	0,77	2,92	0,71	0,61	2,03
<i>Geslacht (man=referentie)</i>	0,50	0,37	1,65	0,56	0,29	1,75
<i>Leeftijd</i>	-0,00	0,02	1,00	0,01	0,01	1,01
<i>Burgerlijke staat:</i>						
Single	(ref.)			(ref.)		
Relatie, samenwonend	-0,16	0,47	0,85	0,29	0,36	1,34
Relatie, niet samenwonend	0,00	0,53	1,00	0,11	0,42	1,12
Weduwe(naar)	0,42	0,91	1,52	0,69	0,70	1,99
<i>Kinderen:</i>						
Geen	(ref.)			(ref.)		
Ja, uitwonend	0,42	0,43	1,52	0,09	0,33	1,09
Ja, thuiswonend	-0,05	0,48	0,95	-0,08	0,36	0,92
<i>Opleidingsniveau</i>	-0,09	0,15	0,91	-0,13	0,10	0,88
<i>Arbeidsstatus:</i>						
Werkzaam	(ref.)			(ref.)		
Werkloos/studerend	-0,25	0,46	0,78	-0,32	0,42	0,73
Gepensioneerd	0,41	0,42	1,51	0,57	0,35	1,77
<i>Inkomen</i>	-0,07	0,14	0,93	0,05	0,07	1,05
<i>Tevredenheid met politie</i>	-0,24	0,20	0,79	-0,06	0,13	0,94
<i>Angst voor slachtofferschap</i>	0,29	0,17	1,34	0,09	0,14	1,09
<i>IT-kennis</i>	0,60*	0,25	1,82	0,11	0,20	1,12
N delicten	590			590		
N respondenten	303			303		

Noot: *= $p < 0,05$; **= $p < 0,01$; ***= $p < 0,001$ (tweezijdig).

De 54 respondenten die slachtofferschap van ten minste één online delict hebben gerapporteerd bij de politie zijn gevraagd wat hun belangrijkste motief was toen ze dit de laatste keer rapporteerden. Daarnaast zijn de 278 respondenten die ooit slachtoffer van onlinecriminaliteit zijn geworden maar van minimaal één online delict nooit aangifte hebben gedaan, gevraagd naar hun belangrijkste motief om geen aangifte te doen. Deze

motieven staan weergegeven in tabel 6. In lijn met de resultaten uit de vignettenstudie (zie tabel 3), wordt gevonden dat de meest gerapporteerde motieven om aangifte te doen zijn: 'Ik wil dat de dader gepakt wordt' (27,8%) en 'Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen' (20,4%). Ook de meest genoemde motieven om geen aangifte te doen zijn dezelfde twee als die bij de vignettenstudie (zie tabel 4) werden gevonden: 'Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen' (29,1%) en 'Ik los het zelf op' (21,9%). Daarnaast zijn er relatief veel slachtoffers die de optie 'Anders' hadden gekozen (18,3%). Zij zijn gevraagd hun andere motivatie te specificeren. Hieruit kwam naar voren dat meerdere slachtoffers er niet aan gedacht hadden of niet wisten dat ze voor deze delicten aangifte konden doen. Daarnaast gaven meerdere respondenten aan dat de situatie al was opgelost door een andere organisatie, zoals de bank, Marktplaats of Facebook.

Tabel 6: Motieven om (geen) aangifte te doen van onlinecriminaliteit in de slachtofferstudie

Motieven om aangifte te doen		Motieven om geen aangifte te doen	
Ik wil dat de dader gepakt wordt	15 (27,8%)	Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen	81 (29,1%)
Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen	11 (20,4%)	Ik los het zelf op	61 (21,9%)
Om de schade vergoed te krijgen	9 (16,7%)	Het is niet zo belangrijk	27 (9,7%)
Om een veiligere (online) omgeving te creëren	8 (14,8%)	Het kost te veel moeite	21 (7,6%)
Het is mijn plicht om aangifte te doen	5 (9,3%)	De politie is niet verantwoordelijk voor het oplossen van dit type delict	13 (4,7%)
Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt	3 (5,6%)	Ik vind dat het eigenlijk mijn eigen schuld is	10 (3,6%)
Anders	3 (5,6%)	De politie heeft niet de kennis om dit type delict aan te pakken	5 (1,8%)
		Ik heb weinig vertrouwen in de politie	4 (1,4%)
		Ik schaam me dat ik slachtoffer ben geworden van het delict	4 (1,4%)
		Ik ben bang dat de dader wraak zal nemen	1 (0,4%)
		Anders	51 (18,3%)
Totaal	54 (100%)	Totaal	278 (100%)

Tot slot zijn de 54 respondenten die slachtoffer zijn geworden en dit ooit aan de politie hebben gerapporteerd gevraagd naar hun ervaringen toen ze aangifte deden. De meeste van deze respondenten deed aangifte op het politiebureau (43,4%) of via het internet (37,7%), terwijl telefonische meldingen aanzienlijk minder vaak voorkwamen (18,9%). Slechts 15 respondenten (27,8%) waren tevreden of heel tevreden met de manier waarop de politie hun aangifte heeft afgehandeld. Bijna de helft van de slachtoffers die aangifte deden (48,1%), aan de andere kant, waren (zeer) ontevreden over de politie naar aanleiding van hun aangifte. De meest genoemde redenen voor deze ontevredenheid waren dat de problemen niet waren opgelost (46,2%) en dat de politie onverschillig was (42,3%).

5 Resultaten ondernemers

In dit hoofdstuk worden de resultaten met betrekking tot de ondernemers gepresenteerd. In par. 5.1 worden eerst de resultaten uit de vignettenstudie besproken. Hierbij wordt zowel ingegaan op determinanten van aangifte- en meldingsbereidheid als de motieven om wel of niet aangifte te doen. In par. 5.2 worden vervolgens de resultaten met betrekking tot daadwerkelijk slachtofferschap van ondernemers besproken. Hierbij wordt ingegaan op determinanten van daadwerkelijk slachtofferschap, de motivaties die slachtoffers hadden om wel of geen aangifte te doen en de ervaringen van slachtoffers met het doen van aangifte. In par. 5.3 volgt tot slot een overzicht van de resultaten uit de regressiemodellen uit hoofdstuk 4 en 5 zodat er een vergelijking gemaakt kan worden tussen determinanten voor aangifte-en meldingsbereidheid onder burgers en ondernemers.

5.1 Vignettenstudie

Tabel 7 geeft de resultaten weer van de ordinale logistische regressie-analyse waarin de intenties van ondernemers worden voorspeld om slachtofferschap van onlinecriminaliteit te melden bij de politie (model 1) of bij andere organisaties (model 2). Net als bij de resultaten voor de burgers (zie tabel 2 in hoofdstuk 4), blijkt dat ondernemers significant vaker stellen aangifte te doen van creditcardfraude dan van de andere vier soorten onlinecriminaliteit. Ook de ernst van het delict hangt opnieuw positief samen met de aangiftebereidheid: ondernemers zeggen vaker aangifte te zullen doen van ernstigere delicten ($OR=3,06$, $p<,001$). De resultaten in model 1 laten daarnaast zien dat de ondernemers een significant lagere aangiftebereidheid hebben wanneer de dader een bekende is ($OR=0,64$, $p<,01$), in vergelijking met wanneer de identiteit van de dader onbekend is. Het aantal aangiftemogelijkheden blijkt echter niet van invloed te zijn op de intenties van de ondernemers om aangifte te doen van onlinecriminaliteit.

Verder blijkt uit model 1 dat oudere ondernemers vaker de intentie hadden om aangifte te doen van onlinecriminaliteit dan jongere ondernemers ($OR: 1,02$, $p<,05$). Geen van de overige achtergrondkenmerken van de ondernemers (geslacht, burgerlijke staat, ouderschap, opleidingsniveau en inkomen) noch kenmerken van het bedrijf (sector en bedrijfsgrootte) voorspellen of de ondernemers aangifte willen doen of niet. Eerder aangiftgedrag na slachtofferschap van onlinecriminaliteit bleek de aangiftebereidheid van ondernemers wel te voorspellen. Eerdere slachtoffers die ooit aangifte hadden gedaan waren significant vaker bereid om aangifte te doen ($OR=2,01$, $p<,01$) dan

niet-slachtoffers, terwijl eerdere slachtoffers die nooit aangifte deden een significant lagere aangiftebereidheid hadden (OR=0,75, $p<,05$). Tot slot blijkt dat tevredenheid met de politie, angst voor onlinecriminaliteit en IT-kennis geen van allen samenhangen met de aangiftebereidheid van ondernemers.

Model 2 van tabel 7 toont de resultaten waarin het melden van slachtofferschap bij andere organisaties dan de politie wordt voorspeld. Hieruit blijkt dat de ondernemers meer intenties hebben om slachtofferschap van creditcardfraude te melden aan andere organisaties dan slachtofferschap van malware (OR=0,76, $p<,05$). De verschillen met andere type delicten waren niet significant. Net als in model 1 blijken ook de ernst van het delict en de relatie met de dader van invloed op de intenties om slachtofferschap te melden bij andere organisaties. Deze intenties waren namelijk significant hoger bij meer ernstige delicten (OR=1,40, $p<,001$) en wanneer de dader een onbekende van het slachtoffer was (OR=1,22, $p<,05$), maar significant lager wanneer de dader iemand is die het slachtoffer persoonlijk kent (OR=0,57, $p<,001$). Het aantal mogelijkheden om slachtofferschap bij de politie te melden bleek niet van invloed op de kans dat de ondernemers het bij andere organisaties zouden melden.

In lijn met de resultaten in model 1, blijkt dat de meeste achtergrond- en bedrijfskenmerken niet significant samenhangen met het rapporteren van slachtofferschap aan andere organisaties. Met betrekking tot de bedrijfskenmerken blijkt dat alleen ondernemers uit de sector handel, transport en horeca significant minder intenties hebben om melding te maken bij andere organisaties dan ondernemers uit de zakelijke en financiële dienstverlening (OR=0,60, $p<,05$). Daarnaast blijkt dat oudere en vrouwelijke ondernemers significant vaker melding willen maken bij andere organisaties dan jongere (OR=1,02, $p<,05$) en mannelijke ondernemers (OR=1,38, $p<,05$). Verder toont model 2 dat ondernemers die eerder slachtofferschap rapporteerden aan de politie (OR=1,77, $p<,05$), ondernemers die meer angst voor slachtofferschap van onlinecriminaliteit hadden (OR=1,23, $p<,01$), en ondernemers met meer IT-kennis (OR=1,40, $p<,01$) significant vaker aangaven dat ze hun slachtofferschap zouden melden bij andere organisaties dan de politie.

Tabel 7. Ordinale logistische regressie-analyse naar aangifte- en meldingsbereidheid in de vignettenstudie

	Model 1: Aangifte bij politie			Model 2: Melding bij andere organisatie		
	B	Robuuste S.E.	OR	B	Robuuste S.E.	OR
<i>Type delict:</i>						
Creditcardfraude	(ref.)			(ref.)		
Marktplaatsfraude	-1,40***	0,15	0,25	0,01	0,14	1,01
Malware	-0,78***	0,15	0,46	-0,28*	0,13	0,76
Hacking	-0,33*	0,15	0,72	-0,26	0,14	0,77
Onlinebedreiging	-0,87***	0,16	0,42	-0,13	0,15	0,88

	Model 1: Aangifte bij politie			Model 2: Melding bij andere organisatie		
	B	Robuuste S.E.	OR	B	Robuuste S.E.	OR
<i>Ernst van het delict</i>	1,12***	0,10	3,06	0,34***	0,10	1,40
<i>Relatie met dader:</i>						
Identiteit dader is onbekend	(ref.)			(ref.)		
Dader is een bekende	-0,45**	0,12	0,64	-0,56***	0,12	0,57
Dader is een onbekende	0,18	0,12	1,20	0,20*	0,12	1,22
<i>Aangiftemogelijkheden:</i>						
Politiebureau	(ref.)			(ref.)		
Politiebureau en telefoon	0,14	0,13	1,15	-0,12	0,12	0,89
Politiebureau, telefoon, en online	-0,00	0,12	1,00	-0,15	0,12	0,86
<i>Bedrijfssector:</i>						
Zakelijke en financiële dienstverlening	(ref.)			(ref.)		
Overheid en zorg	0,26	0,18	1,30	-0,06	0,17	0,94
Handel, transport en horeca	-0,07	0,28	0,93	-0,51*	0,25	0,60
(Bouw)nijverheid en energie	-0,03	0,26	0,97	0,20	0,27	1,22
Landbouw en visserij	-0,00	0,41	1,00	-0,50	0,46	0,61
Cultuur, recreatie en overige dienstverlening	0,25	0,18	1,28	-0,32	0,18	0,73
<i>Bedrijfsgrootte:</i>						
Eenmanszaak	(ref.)			(ref.)		
2 tot 9 fte	0,06	0,18	1,06	-0,02	0,19	0,98
10 of meer fte	-0,17	0,31	0,84	-0,30	0,28	0,74
<i>Geslacht (man=referentie)</i>	0,04	0,15	1,04	0,32*	0,14	1,38
<i>Leeftijd</i>	0,02*	0,01	1,02	0,02*	0,01	1,02
<i>Burgerlijke staat:</i>						
Single	(ref.)			(ref.)		
Relatie, samenwonend	-0,01	0,18	0,99	0,29	0,19	1,34
Relatie, niet samenwonend	-0,04	0,26	0,96	0,02	0,27	1,02
Weduwe(naar)	0,57	0,43	1,77	-0,34	0,46	0,71
<i>Kinderen:</i>						
Geen	(ref.)			(ref.)		
Ja, uitwonend	0,01	0,19	1,01	0,02	0,19	1,02
Ja, thuiswonend	-0,15	0,19	0,86	-0,12	0,18	0,89
<i>Opleidingsniveau</i>	0,04	0,06	1,04	0,03	0,05	1,03
<i>Inkomen</i>	0,02	0,03	1,02	-0,02	0,03	0,98

	Model 1: Aangifte bij politie			Model 2: Melding bij andere organisatie		
	B	Robuuste S.E.	OR	B	Robuuste S.E.	OR
<i>Eerder slachtofferschap:</i>						
Nee	(ref.)			(ref.)		
Ja, nooit gerapporteerd aan politie	-0,29*	0,14	0,75	0,12	0,14	1,13
Ja, ooit gerapporteerd aan politie	0,70**	0,23	2,01	0,57*	0,22	1,77
<i>Tevredenheid met politie</i>	0,08	0,08	1,08	0,11	0,07	1,12
<i>Angst voor slachtofferschap</i>	0,09	0,07	1,09	0,21**	0,07	1,23
<i>IT-kennis</i>	0,18	0,12	1,20	0,34**	0,12	1,40
N vignetten	1497			1497		
N respondenten	529			529		

Noot: *= $p < ,05$; **= $p < ,01$; ***= $p < ,001$ (tweezijdig).

Uit eerder onderzoek bleek dat het internetgebruik van bijna alle zzp'ers een mix is van privé- en zakelijke activiteiten (Veenstra et al., 2015) en hierdoor mogelijk afwijkt van de online activiteiten van mkb'ers, bij wie dit veel minder vaak het geval is. Daarom zijn de analyses uit tabel 7 ook apart uitgevoerd voor zzp'ers en mkb'ers (zie appendix 4). De resultaten van deze additionele analyses laten zien dat de conclusies met betrekking tot type delict, ernst van het delict, aangiftemogelijkheden en relatie met dader voor zzp'ers over het algemeen hetzelfde zijn als in tabel 7. Voor de mkb'ers worden ook dezelfde resultaten gevonden met betrekking tot de ernst van het delict, maar zijn veel van de overige verbanden niet significant. Dit is mogelijk het gevolg van de relatief kleine steekproef van mkb'ers (N=144). Ook wat betreft de persoonskenmerken worden er in de additionele analyses geen significante verbanden gevonden voor de mkb'ers. Bij de zzp'ers tonen de resultaten met betrekking tot de persoonskenmerken veel gelijkenis met de resultaten uit tabel 7, al zijn de verbanden met leeftijd en geslacht niet meer significant.

Vervolgens zijn de ondernemers die aangaven dat ze (zeer) waarschijnlijk aangifte zouden doen van het delict uit de vignetten, gevraagd naar hun belangrijkste motief om aangifte te doen. Tabel 8 geeft een overzicht van deze motieven. Net als bij de steekproef van burgers (zie tabel 3), zijn de twee in totaal meest genoemde motieven 'Ik wil dat de dader gepakt wordt' (36,3%) en 'Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen' (28,6%). Ook wanneer naar de afzonderlijke delicten gekeken wordt zijn dit telkens de meest voorkomende motieven. Daarnaast wordt het motief 'Om een veiligere (online) omgeving te creëren' relatief vaak genoemd bij de meer technische vormen van onlinecriminaliteit (i.e., malware, hacking en DDoS-aanval), terwijl 'Om de schade vergoed te krijgen' relatief vaak genoemd werd bij de financiële delicten creditcardfraude en marktplaatsfraude.

Tabel 8. Motieven van ondernemers om aangifte te doen bij de politie in de vignettenstudie

	Totaal	Creditcard- fraude	Marktplaats- fraude	Malware	Hacking	DDoS-aanval
Ik wil dat de dader gepakt wordt	378 (36,3%)	100 (36,9%)	54 (31,8%)	86 (40,2%)	95 (38,8%)	43 (30,3%)
Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen	298 (28,6%)	64 (23,6%)	75 (44,1%)	56 (26,2%)	59 (24,1%)	44 (31,0%)
Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt	127 (12,2%)	38 (14,0%)	6 (3,5%)	23 (10,8%)	44 (18,0%)	16 (11,3%)
Om een veiligere (online) omgeving te creëren	116 (11,3%)	21 (7,8%)	10 (5,9%)	29 (13,6%)	32 (13,1%)	24 (16,9%)
Om de schade vergoed te krijgen	55 (5,3%)	27 (10,0%)	13 (7,7%)	6 (2,8%)	3 (1,2%)	6 (4,2%)
Het is mijn plicht om aangifte te doen	51 (4,9%)	19 (7,0%)	10 (5,9%)	10 (4,7%)	7 (2,9%)	5 (3,5%)
Anders	17 (1,6%)	2 (0,7%)	2 (1,2%)	4 (1,9%)	5 (2,0%)	4 (2,8%)
Totaal	1042 (100%)	271 (100%)	170 (100%)	214 (100%)	245 (100%)	142 (100%)

In additionele analyses (niet weergegeven in tabel 8) zijn verbanden tussen persoonskenmerken van ondernemers en de motieven om aangifte te doen onderzocht. Hieruit blijkt dat zelfs bij ondernemers die vignetten over ernstigere vormen van onlinecriminaliteit voorgelegd kregen, slechts zelden genoemd worden dat ze aangifte deden om de schade vergoed te krijgen (6,4%). Daarnaast zeggen ondernemers met meer IT-kennis minder vaak aangifte te doen om te voorkomen dat het opnieuw bij hen gebeurt (3,7%). Tot slot tonen deze additionele analyses aan dat ondernemers die kozen voor het motief ‘Het is mijn plicht om aangifte te doen’ relatief veel vertrouwen hebben in de politie en dat zij die zeggen aangifte te doen om te ‘Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt’ relatief veel angst hebben om slachtoffer te worden van onlinecriminaliteit.

Ook de ondernemers die stelden dat ze geen aangifte zouden doen van de online delicten uit de vignetten werd gevraagd naar hun belangrijkste motief om niet naar de politie te stappen. Tabel 9 laat zien dat ook onder ondernemers ‘Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen’ (37,0%) en ‘Ik los het zelf op’ (27,6%) de meest gekozen motieven zijn. Ook bij de afzonderlijke delicten waren dit de twee meest gekozen motieven, behalve bij DDoS-aanvallen. Bij dit type delict gaven ondernemers vaker aan dat ze geen aangifte deden omdat het niet zo belangrijk is (14,3%) of omdat het te veel moeite kost (17,1%), dan omdat ze het zelf oplossen (11,4%). De overige motieven worden zelden genoemd als reden om geen aangifte te doen.

Tabel 9. Motieven van ondernemers om geen aangifte te doen bij de politie in de vignettenstudie

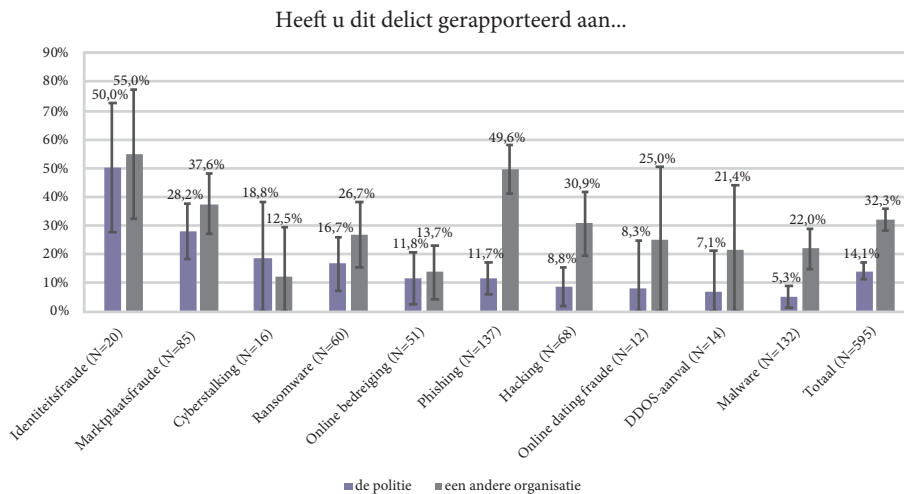
	Totaal	Creditcard- fraude	Marktplaats- fraude	Malware	Hacking	DDoS- aanval
Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen	95 (37,0%)	5 (22,7%)	36 (39,6%)	25 (38,5%)	14 (31,8%)	15 (42,9%)
Ik los het zelf op	71 (27,6%)	13 (59,1%)	23 (25,3%)	15 (23,1%)	16 (36,4%)	4 (11,4%)
Het kost te veel moeite	27 (10,5%)	0 (0,0%)	16 (17,6%)	4 (6,2%)	1 (2,3%)	6 (17,1%)
Ik vind dat het eigenlijk mijn eigen schuld is	14 (5,5%)	1 (4,6%)	5 (5,5%)	4 (6,2%)	4 (9,1%)	0 (0,0%)
Het is niet zo belangrijk	13 (5,1%)	0 (0,0%)	5 (5,5%)	1 (1,5%)	2 (4,6%)	5 (14,3%)
De politie is niet verantwoordelijk voor het oplossen van dit type delict	11 (4,3%)	2 (9,1%)	1 (1,1%)	5 (7,7%)	3 (6,8%)	0 (0,0%)
De politie heeft niet de kennis om dit type delict aan te pakken	10 (3,9%)	1 (4,6%)	1 (1,1%)	2 (3,1%)	2 (4,6%)	4 (11,4%)
Ik heb weinig vertrouwen in de politie	7 (2,7%)	0 (0,0%)	2 (2,2%)	3 (4,6%)	2 (4,6%)	0 (0,0%)
Ik ben bang dat de dader wraak zal nemen	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
Ik schaam me dat ik slachtoffer ben geworden van het delict	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
Anders	9 (3,5%)	0 (0,0%)	2 (2,2%)	6 (9,2%)	0 (0,0%)	1 (2,9%)
Totaal	257 (100%)	33 (100%)	85 (100%)	65 (100%)	44 (100%)	35 (100%)

In additionele analyses (niet weergegeven in tabel 9) zijn ook de verbanden tussen persoonskenmerken van ondernemers en de motieven om geen aangifte te doen onderzocht. Hieruit blijkt dat het motief 'Het kost te veel moeite' slechts in beperkte mate afneemt naarmate het aantal aangiftemogelijkheden in de vignetten toe nam. De ondernemers die vignetten over ernstigere vormen van onlinecriminaliteit voorgelegd kregen, kiezen juist wel minder vaak voor het motief 'Het kost te veel moeite' (6,8%) en noemen bijna nooit het motief 'Het is niet zo belangrijk' (1,7%). Daarnaast blijken ondernemers met de laagste mate van IT-kennis het minst vaak te kiezen voor het motief 'Ik los het zelf op'. Tot slot blijken ondernemers die kiezen voor het motief 'Het heeft geen zin, de politie zal er niks aan doen' relatief weinig vertrouwen in de politie te hebben.

5.2 Zelf-gerapporteerd slachtofferschap

Vervolgens zijn de ondernemers gevraagd naar eerder slachtofferschap van onlinecriminaliteit en hun aangiftgedrag. In totaal gaven 306 ondernemers aan dat zij ooit slachtoffer zijn geworden van onlinecriminaliteit en rapporteerden zij slachtofferschap

van 595 online delicten. Dit kan zowel privé- als werk-gerelateerd slachtofferschap betreffen. Figuur 4 toont hoe veel van de ondernemers hun slachtofferschap rapporteerden aan de politie of aan andere organisaties. In totaal werd slechts in 14,1% van de gevallen aangifte gedaan bij de politie en werd 32,3% van de delicten (ook) gemeld bij andere organisaties. Slachtofferschap van identiteitsfraude (50%), cyberstalking (18,8%), en ransomware (16,7%) worden het meest aangegeven bij de politie, terwijl van malware-infecties (5,3%) en DDoS-aanvallen (7,1%) zelden aangifte wordt gedaan. Daarnaast laat figuur 4 zien dat slachtoffers van identiteitsfraude (55,0%), phishing (49,6%), en marktplaatsfraude (37,6%) het meest slachtofferschap rapporteren aan andere organisaties dan de politie, terwijl slachtoffers van cyberstalking (12,5%) en onlinebedreigingen (13,7%) dit het minst vaak doen.

Figuur 4: Aangiftebereidheid van zelf-gerapporteerde delicten onder ondernemers

Net als bij de burgers zien we onder de ondernemers het patroon dat de grote meerderheid (69,6%) aangeeft aangifte te zullen doen van de online delicten uit de vignetten terwijl slechts 14,1% aangeeft dit ook te hebben gedaan na daadwerkelijk slachtofferschap. Aanvullende analyses onder alleen de ondernemers die ooit slachtoffer zijn geweest van onlinecriminaliteit laten zien dat slachtoffers die ooit eerder aangifte hebben gedaan, ook in de vignetten een significant hogere aangiftebereidheid hebben dan slachtoffers die nooit aangifte deden. Desalniettemin blijkt dat zelfs binnen de groep ondernemers die nooit aangifte deed 61,9% stelt aangifte te zullen doen van de online delicten in de vignetten. Dit laat zien dat er ook bij de ondernemers een discrepantie is tussen hoe respondenten zeggen dat ze zullen reageren na slachtofferschap en hoe ze daadwerkelijk reageren.

In tabel 10 worden vervolgens de resultaten weergegeven van de logistische regressie-analyses waarin het aangifte- en meldingsgedrag van de ondernemers wordt voor-

speld. Model 1 toont de resultaten voor het doen van aangifte bij de politie. In overeenstemming met figuur 4 blijkt dat ondernemers het minst vaak aangifte doen van malware-infecties, al zijn alleen de verschillen met slachtoffers van ransomware (OR=3,82, $p<,01$), phishing (OR=2,75, $p<,05$), cyberstalking (OR=4,85, $p<,05$), identiteitsfraude (OR=21,33, $p<,001$) en marktplaatsfraude (OR=8,00, $p<,001$) significant. Daarnaast blijkt opnieuw dat ondernemers uit de sector van handel, transport en horeca significant minder vaak aangifte doen dan ondernemers uit de zakelijke en financiële dienstverlening (OR=0,18, $p<,05$). Ook blijkt dat er bij eenmanszaken minder vaak aangifte wordt gedaan van onlinecriminaliteit dan bij grotere bedrijven, al is alleen het verschil met bedrijven met 2 tot 9 werknemers significant (OR=2,16, $p<,05$). Model 1 toont verder dat ondernemers met uitwonende kinderen vaker aangifte doen van slachtofferschap van onlinecriminaliteit dan respondenten zonder kinderen (OR=2,80, $p<,05$). Geen van de overige kenmerken van de ondernemers was significant gerelateerd aan hun aangiftebereidheid.

In model 2 worden de resultaten weergegeven waarin meldingen van slachtofferschap aan andere organisaties dan de politie worden voorspeld. Slechts drie soorten onlinecriminaliteit worden significant vaker gemeld aan andere organisaties dan slachtofferschap van malware: phishing (OR=4,10, $p<,001$), identiteitsfraude (OR=4,71, $p<,01$) en marktplaatsfraude (OR=2,44, $p<,01$). Beide bedrijfskenmerken – sector en bedrijfs-grootte – hingen niet significant samen met de kans om slachtofferschap van onlinecriminaliteit te melden bij andere organisaties. Wel bleken mannen en oudere ondernemers significant vaker melding te maken bij andere organisaties dan vrouwen (OR=0,40, $p<,01$) en jongere ondernemers (OR=1,04, $p<,05$). Tot slot blijkt uit tabel 10 dat ondernemers met meer angst voor slachtofferschap, hun slachtofferschap ook significant vaker melden bij andere organisaties (OR=1,38, $p<,05$).

Tabel 10. Logistische regressie-analyses naar aangifte- en meldingsbereidheid in de slachtofferstudie.

	Model 1: Reporting to the police			Model 2: Reporting to other organizations		
	B	Robust S.E.	OR	B	Robust S.E.	OR
<i>Type delict:</i>						
Malware	(ref.)			(ref.)		
Ransomware	1,34**	0,47	3,82	0,19	0,29	1,21
Phishing	1,01*	0,47	2,75	1,41***	0,26	4,10
Hacking	0,57	0,51	1,77	0,62	0,33	1,86
Cyberstalking	1,58*	0,72	4,85	-0,62	0,72	0,54
Identiteitsfraude	3,06***	0,62	21,33	1,55**	0,54	4,71
Marktplaatsfraude	2,08***	0,46	8,00	0,89**	0,31	2,44
Online dating fraude	0,53	0,73	1,70	-0,20	0,64	0,82
Onlinebedreiging	0,76	0,55	2,14	-0,62	0,44	0,54

	Model 1: Reporting to the police			Model 2: Reporting to other organizations		
	B	Robust S.E.	OR	B	Robust S.E.	OR
DDoS-aanval	0,13	0,65	1,14	-0,06	0,55	0,94
<i>Bedrijfssector:</i>						
Zakelijke en financiële dienstverlening	(ref.)			(ref.)		
Overheid en zorg	-0,19	0,46	0,83	0,25	0,36	1,28
Handel, transport en horeca	-1,70*	0,76	0,18	0,37	0,46	1,45
(Bouw)nijverheid en energie	-0,30	0,61	0,74	-0,51	0,50	0,60
Landbouw en visserij	-0,46	0,95	0,63	-0,47	0,60	0,63
Cultuur, recreatie en overige dienstverlening	0,22	0,49	1,25	0,33	0,39	1,39
<i>Bedrijfsgrootte:</i>						
Eenmanszaak	(ref.)			(ref.)		
2 tot 9 fte	0,77*	0,39	2,16	-0,05	0,32	0,95
10 of meer fte	0,65	0,83	1,92	-0,71	0,60	0,49
<i>Geslacht (man=referentie)</i>	-0,52	0,37	0,59	-0,91**	0,29	0,40
<i>Leeftijd</i>	-0,03	0,02	0,97	0,04*	0,02	1,04
<i>Burgerlijke staat:</i>						
Single/weduwe(naar) ¹	(ref.)			(ref.)		
Relatie, samenwonend	0,04	0,44	1,04	-0,21	0,35	0,81
Relatie, niet samenwonend	-0,48	0,67	0,62	-0,41	0,49	0,66
<i>Kinderen:</i>						
Geen	(ref.)			(ref.)		
Ja, uitwonend	1,03*	0,48	2,80	0,22	0,35	1,25
Ja, thuiswonend	0,72	0,43	2,05	0,33	0,32	1,39
<i>Opleidingsniveau</i>	0,18	0,13	1,20	-0,01	0,10	0,99
<i>Inkomen</i>	-0,14	0,10	0,87	-0,00	0,06	1,00
<i>Tevredenheid met politie</i>	-0,36	0,22	0,70	-0,02	0,16	0,98
<i>Angst voor slachtofferschap</i>	-0,04	0,6	0,96	0,32*	0,16	1,38
<i>IT-kennis</i>	-0,40	0,26	0,67	0,19	0,21	1,21
N delicten	595			595		
N respondenten	306			306		

1 In geen van de 21 cases waarin een weduwe en/of weduwnaar het slachtoffer was van onlinecriminaliteit, is het delict gerapporteerd aan de politie. Om te voorkomen dat deze 21 cases zouden worden verwijderd uit de analyses zijn de categorieën single en weduwe of weduwnaar samengevoegd tot één categorie.

Noot: *= $p < 0,05$; **= $p < 0,01$; ***= $p < 0,001$ (tweezijdig).

De ondernemers die meldden dat ze minimaal éénmaal aangifte hebben gedaan van slachtofferschap van onlinecriminaliteit, zijn gevraagd naar hun belangrijkste motief om aangifte te doen. Tabel 11 laat zien dat, net als bij de vignettenstudie (zie tabel 8), de motieven 'Ik wil dat de dader gepakt wordt' (25,8%) en 'Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen' (25,8%) het vaakst zijn gekozen. De meest genoemde motieven om juist géén aangifte te doen van onlinecriminaliteit zijn ook hetzelfde als in de vignettenstudie (zie tabel 9): 'Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen' (22,0%) en 'Ik los het zelf op' (27,1%). Onder de ondernemers die de optie 'Anders' hadden gekozen (17,9%) waren er, net als bij de burgers, relatief veel die geen aangifte hadden gedaan omdat ze er niet bij stil stonden of niet wisten dat ze voor deze delicten aangifte konden doen, en omdat het probleem al was opgelost door een andere organisatie, zoals de bank.

Tabel 11: Motieven om (geen) aangifte te doen in de slachtofferstudie

Motieven om aangifte te doen		Motieven om geen aangifte te doen	
Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen	16 (25,8%)	Ik los het zelf op	74 (27,1%)
Ik wil dat de dader gepakt wordt	16 (25,8%)	Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen	60 (22,0%)
Om een veiligere (online) omgeving te creëren	11 (17,7%)	Het is niet zo belangrijk	33 (12,1%)
Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt	7 (11,3%)	De politie is niet verantwoordelijk voor het oplossen van dit type delict	25 (9,2%)
Om de schade vergoed te krijgen	7 (11,3%)	Het kost te veel moeite	11 (4,0%)
Het is mijn plicht om aangifte te doen	3 (3,2%)	De politie heeft niet de kennis om dit type delict aan te pakken	6 (2,2%)
Anders	3 (4,8%)	Ik vind dat het eigenlijk mijn eigen schuld is	6 (2,2%)
		Ik schaam me dat ik slachtoffer ben geworden van het delict	5 (1,8%)
		Ik heb weinig vertrouwen in de politie	4 (1,5%)
		Ik ben bang dat de dader wraak zal nemen	0 (0,0%)
		Anders	49 (17,9%)
Totaal	62 (100%)	Totaal	273 (100%)

Tot slot zijn de 62 ondernemers die ooit aangifte hebben gedaan bij de politie gevraagd naar hun ervaringen. Slechts 15 van hen (27,5%) waren (zeer) tevreden met de manier waarop de politie om is gegaan met de aangifte. Aan de andere kant was 41,9% van de slachtoffers (zeer) ontevreden over de manier waarop de politie de aangifte heeft behandeld. De meest genoemde redenen voor deze ontevredenheid waren dat de politie onverschillig was (50,0%) en dat de problemen niet zijn opgelost (46,2%).

5.3 Vergelijking burgers en ondernemers

In deze laatste paragraaf van de resultatensectie zullen de resultaten vergeleken worden tussen de twee steekproeven van burgers en ondernemers. Tabel 12 geeft een overzicht van de resultaten van de vignettenstudies uit hoofdstuk 4 en 5, terwijl tabel 13 een overzicht geeft van de resultaten van de zelf-rapportages. In beide tabellen zijn alleen de resultaten weergegeven voor variabelen die in beide analyses zijn meegenomen. Bedrijfskenmerken (sector en bedrijfsgrootte) en de arbeidsstatus van burgers zijn dus niet opgenomen in deze tabellen. Uit de resultaten in hoofdstuk 4 en 5 bleek echter al dat deze variabelen in de meeste gevallen niet samenhangen met de aangifte- of meldingsbereidheid van slachtoffers.

Tabel 12: Vergelijking resultaten vignettenstudies burgers en ondernemers.

	Aangifte bij politie		Melding bij andere organisatie	
	Burgers	Ondernemers	Burgers	Ondernemers
Type delict	Creditcardfraude> alle overige delicten	Creditcardfraude> alle overige delicten	Creditcardfraude> malware, hacking en onlinebedreiging	Creditcardfraude> malware
Ernst van het delict	+	+	+	+
Relatie met dader	Onbekend>bekende	Onbekend> bekende	Onbekend>bekende	Vreemde> onbekend> bekende
Aangifte mogelijkheden	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Geslacht	N.S.	N.S.	Vrouw>man	Vrouw>man
Leeftijd	+	+	+	+
Burgerlijke staat	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Kinderen	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Opleidingsniveau	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Inkomen	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Eerder slachtofferschap	Eerder aangifte> nooit slachtoffer > nooit aangifte	Eerder aangifte> nooit slachtoffer > nooit aangifte	Eerder slachtoffer> nooit slachtoffer	Eerder aangifte> nooit slachtoffer
Tevredenheid met politie	+	N.S.	N.S.	N.S.
Angst voor slachtofferschap	+	N.S.	N.S.	+
IT-kennis	N.S.	N.S.	+	+

Noot: N.S.= niet significant; + = positief verband; - = negatief verband.

Tabel 12 toont aan dat de meeste resultaten uit de vignettenstudies overeenkomen tussen burgers en ondernemers. Wat betreft de intenties om aangifte te doen bij de politie, blijkt uit deze tabel dat er dezelfde verbanden werden gevonden met betrekking tot de factoren uit de vignetten, de achtergrondkenmerken en IT-kennis. De enige verschillen hebben betrekking tot de tevredenheid met de politie en angst voor slachtoffer-

schap. Onder burgers wordt er een positief verband gevonden tussen aangiftebereidheid en deze variabelen, terwijl dit onder de ondernemers niet het geval is. Wat betreft het melding maken bij andere organisaties blijkt allereerst dat er onder ondernemers alleen een verschil in meldingsbereidheid wordt gevonden tussen slachtofferschap van creditcardfraude en malware, terwijl onder de burgers de meldingsbereidheid na creditcardfraude groter is dan bij alle andere soorten delicten. Ook stellen ondernemers dat ze vaker melding zullen maken van een delict wanneer de dader een vreemde is, in vergelijking met wanneer de dader niet bekend is, terwijl dit niet zo is onder de burgers. Tot slot wordt er onder de ondernemers een positieve samenhang gevonden tussen angst voor slachtofferschap en meldingsbereidheid, die er bij burgers niet is. De gevonden verbanden met betrekking tot alle overige kenmerken zijn hetzelfde bij de burgers en ondernemers.

Wat betreft de resultaten met betrekking tot het doen van aangifte of melding na eerder slachtofferschap, blijkt uit tabel 13 opnieuw dat er veel overeenkomsten zijn tussen de burgers en ondernemers. Dit is vooral het gevolg van het feit dat in de analyses onder beide steekproeven slechts enkele significante resultaten worden gevonden. Bij de variabelen die wel significant samenhangen met het aangifte- en meldingsgedrag van burgers en ondernemers komen telkens wel verschillende resultaten tevoorschijn.⁸ Zo laat tabel 13 allereerst zien dat er bij burgers meer significante verschillen worden gevonden tussen de type delicten dan bij ondernemers. Dit geldt zowel voor het doen van aangifte bij de politie als voor het maken van een melding bij een andere organisatie. Daarnaast doen ondernemers met uitwonende kinderen vaker aangifte bij de politie, wat niet geldt voor burgers. Onder burgers, daarentegen, werd een significant positief verband gevonden tussen IT-kennis en aangiftedrag, terwijl dit verband niet significant is bij de ondernemers. Tot slot toont tabel 13 aan dat mannen, oudere respondenten en respondenten met angst voor slachtofferschap, in de steekproef van ondernemers, vaker melding maken van slachtofferschap bij andere organisaties, terwijl deze verbanden niet gevonden werden in de steekproef van burgers.

8 Het is hierbij belangrijk om op te merken dat er in dit rapport een zeer groot aantal verbanden getoetst worden. Bij $\alpha=0,05$ zou je op grond van toeval verwachten dat ongeveer 5% van de relaties significant is. De gevonden verschillen tussen significante verbanden voor burgers en ondernemers zouden ook hier het gevolg van kunnen zijn.

Tabel 13: Vergelijking resultaten zelf-rapportages burgers en ondernemers.

	Aangifte bij politie		Melding bij andere organisatie	
	Burgers	Ondernemers	Burgers	Ondernemers
Type delict	Identiteitsfraude, marktplaatsfraude, onlinebedreiging, cyberstalking, online dating fraude, hacking > malware	Identiteitsfraude, marktplaatsfraude, cyberstalking, ransomware, phishing > malware	Identiteitsfraude, phishing, marktplaatsfraude, hacking > malware	Identiteitsfraude, phishing, marktplaatsfraude > malware
Geslacht	N.S.	N.S.	N.S.	Man>vrouw
Leeftijd	N.S.	N.S.	N.S.	+
Burgerlijke staat	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Kinderen	N.S.	Uitwonend>geen	N.S.	N.S.
Opleidingsniveau	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Inkomen	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Tevredenheid met politie	N.S.	N.S.	N.S.	N.S.
Angst voor slachtoffer-schap	N.S.	N.S.	N.S.	+
IT-kennis	+	N.S.	N.S.	N.S.

Noot: N.S.= niet significant; + = positief verband; - = negatief verband.

6 Conclusie en discussie

In dit rapport staat de vraag centraal waarom burgers en bedrijven zelden aangifte doen na slachtofferschap van onlinecriminaliteit. Op basis van een steekproef van 595 Nederlandse burgers en een steekproef van 529 Nederlandse ondernemers onderzochten we zowel het beoogde aangiftegedrag door middel van hypothetische scenario's als het feitelijke aangiftegedrag na slachtofferschap van verschillende vormen van onlinecriminaliteit. Door beide aspecten te bevragen, hebben we meer inzicht gekregen in zowel de intenties als het daadwerkelijke aangiftegedrag van Nederlandse burgers en ondernemers. Daarnaast hebben we onderzocht in hoeverre slachtofferschap van onlinecriminaliteit aan andere organisaties dan de politie wordt gemeld. De onderzoeksvragen die in dit rapport beantwoord worden, zijn: Welke delict- en slachtofferkenmerken voorspellen beoogde en daadwerkelijke aangiftes bij de politie en andere organisaties? Wat zijn de belangrijkste redenen om wel of juist niet aangifte te doen van onlinecriminaliteit bij de politie? Wat zijn de ervaringen van slachtoffers met het doen van aangifte van onlinecriminaliteit bij de politie?

In par. 6.1 worden de belangrijkste conclusies van het onderzoek besproken en beantwoorden we de drie onderzoeksvragen. In par. 6.2 volgt een inhoudelijke discussie van de resultaten en bespreken we de beperkingen van het onderzoek.

6.1 Conclusies

6.1.1 *Mate van aangifte- en meldingsbereidheid*

Een eerste bevinding van deze studie is dat er een duidelijke discrepantie is tussen het voorgenomen aangifte- en meldingsgedrag en het daadwerkelijke aangifte- en meldingsgedrag van burgers en ondernemers. Bijna twee derde van de burgers en 70% van de ondernemers gaf aan dat ze bij de politie aangifte zouden doen van de situatie zoals omschreven in de vignetten. Uit de zelf-rapportage bleek echter dat burgers en ondernemers die daadwerkelijk slachtoffer zijn geworden van onlinecriminaliteit slechts in respectievelijk 13 en 14% van de gevallen aangifte doet. Zelfs de meerderheid van de respondenten die al eerder slachtoffer van onlinecriminaliteit is geworden maar hier geen aangifte van deed, zegt wel de intentie te hebben om de delicten uit de vignetten bij de politie aan te geven. Met betrekking tot de bereidheid om slachtofferschap te melden bij een andere instantie dan de politie, wordt een soortgelijke discrepantie gevonden, al is het verschil tussen het voorgenomen en daadwerkelijke gedrag kleiner.

Respectievelijk 57 en 60% van de burgers en ondernemers stelden dat ze de delicten uit de vignetten zouden melden bij andere organisaties dan de politie, terwijl dit bij echt slachtofferschap slechts in ongeveer één derde van de gevallen gebeurde.

Alhoewel in vignettenstudies naar traditionele criminaliteit niet altijd zo'n hoge aangiftebereidheid wordt gevonden (zie bijv. Goudriaan & Nieuwbeerta, 2007), zijn deze resultaten wel in lijn met de resultaten uit eerder onderzoek naar onlinecriminaliteit in het bedrijfsleven door Veenstra en collega's (2015). Ook hun resultaten toonden dat de meerderheid van de respondenten stelden dat zij bij toekomstig slachtofferschap van onlinecriminaliteit aangifte zouden doen, terwijl het bij daadwerkelijk slachtofferschap zelden tot een aangifte komt. Hoe mensen denken of zeggen te reageren na slachtofferschap van onlinecriminaliteit komt dus vaak niet overeen met hoe men in werkelijkheid reageert. Gezien deze discrepantie tussen de voorgenomen en daadwerkelijke aangiftebereidheid is het van belang om de resultaten uit de vignettenstudie met voorzichtigheid te interpreteren.

6.1.2 *Determinanten van aangiftebereidheid*

De eerste onderzoeksvraag van dit rapport luidde: Welke delict- en slachtofferkenmerken voorspellen beoogde en daadwerkelijke aangiftes bij de politie en meldingen bij andere organisaties? Uit de resultaten blijkt dat met name de delictkenmerken een belangrijke rol spelen bij de keuze om al dan niet aangifte te doen of melding te maken van slachtofferschap van onlinecriminaliteit. De resultaten van zowel de vignettenstudie als van het zelf-gerapporteerd slachtofferschap laten zien dat het type online delict een belangrijke factor is voor het bepalen van aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit, bij zowel burgers als ondernemers. Het is interessant dat hier een tweedeling zichtbaar wordt die ook bekend is uit de literatuur, namelijk het verschil tussen gedigitaliseerde criminaliteit en cybercriminaliteit. Onder gedigitaliseerde criminaliteit verstaan we de meer traditionele delicten die nu uitgevoerd worden met behulp van IT (bijv. fraude, bedreiging en stalking) en onder cybercriminaliteit verstaan we nieuwe soorten delicten die voor de uitvoering ervan in hoge mate afhankelijk zijn van IT en gericht zijn op IT (bijv. malware, ransomware, hacking en DDoS-aanvallen). Respondenten rapporteerden het vaakst dat ze aangifte zouden doen, en hebben gedaan, van gedigitaliseerde criminaliteit met financiële schade zoals creditcardfraude, marktplaatsfraude en identiteitsfraude. Daarnaast rapporteerden respondenten ook relatief vaak dat ze aangifte zouden doen of hebben gedaan van interpersoonlijke delicten zoals bedreiging en stalking. Daarentegen gaven respondenten aan dat ze nauwelijks aangifte zouden doen, of hebben gedaan, van cybercriminaliteit zoals malware, ransomware en DDoS-aanvallen. Deze resultaten komen overeen met eerdere bevindingen in de literatuur, waarin gevonden werd dat men vaker aangifte doet van onlinefraude dan van hacking (CBS, 2018a; 2019a; Van de Weijer et al., 2019).

In de vignettenstudie is daarnaast uitgezocht welke andere delictkenmerken nog meer bijdragen aan de aangiftebereidheid. In lijn met het economisch perspectief en eerdere onderzoeken naar traditionele delicten (bijv. Baumer & Lauritsen, 2010; Estienne & Morabito, 2015; Goudriaan et al., 2004; Kääriäinen & Sirén, 2011), bleek uit de resultaten dat de ernst van het delict de aangiftebereidheid beïnvloedt, waarbij ernstigere delicten vaker gerapporteerd worden dan minder ernstige delicten. Een tweede factor die van invloed is op de aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit is de relatie tussen slachtoffer en dader. Zoals verwacht kon worden op basis van het psychologisch perspectief en zoals bleek uit enkele eerdere onderzoeken naar aangiftebereidheid van traditionele delicten (Baumer & Lauritsen, 2010; Knott & Ruback, 2019; Zaykowski, 2013), zijn mensen ook bij onlinecriminaliteit minder geneigd om aangifte te doen als ze de dader persoonlijk kennen. Deze resultaten met betrekking tot de ernst van het delict en de relatie tussen dader en slachtoffer worden consistent gevonden onder zowel burgers als ondernemers en zowel met betrekking tot het doen van aangifte doen bij de politie als het melding maken van slachtofferschap bij andere organisaties.

De laatste factor die middels de vignettenstudie experimenteel is onderzocht, is de invloed van het aantal aangiftemogelijkheden op de aangiftebereidheid. Op basis van het economische perspectief zou verwacht worden dat de beschikbare mogelijkheden om misdaden te rapporteren ook van invloed zouden moeten zijn. Het kost immers meer tijd en moeite om fysiek naar het politiebureau te gaan dan bijvoorbeeld telefonisch of online aangifte doen. Het aantal aangiftemogelijkheden bleek echter geen invloed te hebben op de aangiftebereidheid van burgers en ondernemers in de vignettenstudie. Ondersteuning voor het economisch perspectief – waar vanuit verondersteld wordt dat slachtoffers een rationele beslissing nemen op basis van de kosten en baten van het doen van aangifte – wordt in deze studie dus alleen gevonden voor de potentiële baten van aangiftes en niet voor mogelijke kosten.

Deze bevinding is op theoretisch niveau dus onverwacht en komt niet overeen met eerder Nederlands vignettenonderzoek naar de aangiftebereidheid na slachtofferschap van traditionele delicten (Tolsma et al., 2012). Het resultaat komt echter wel overeen met het eerdere vignettenonderzoek naar onlinecriminaliteit onder studenten (Jong et al., 2018). Op basis van deze twee onderzoeken kan geconcludeerd worden dat het uitbreiden van het aantal aangiftemethoden om tijd te besparen niet per se leidt tot hogere intentie om aangifte te doen. Het is hier echter belangrijk om de eerder besproken discrepantie tussen de hypothetische en daadwerkelijke aangiftebereidheid in het achterhoofd te houden. Mogelijk houden respondenten er bij het lezen van de vignetten geen rekening mee maar zou in de praktijk een omslachtig of tijdrovend aangifteproces toch de daadwerkelijke aangiftebereidheid kunnen verlagen.

De achtergrondkenmerken van respondenten die zijn onderzocht in deze studie (leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, ouderschap, arbeidsstatus, opleidingsniveau en inkomen) blijken zelden de aangifte- en meldingsbereidheid te voorspellen. In de vignet-

tenstudie worden enkel significante resultaten gevonden voor leeftijd en geslacht. In lijn met onderzoek naar aangiftebereidheid van traditionele delicten (bijv. Baumer & Lauritsen, 2010; Goudriaan et al., 2004; Guzy & Hirtenlehner, 2015), blijken oudere burgers en ondernemers vaker de intentie te hebben om onlinecriminaliteit aan te geven bij de politie en te melden bij andere organisaties. Het geslacht van burgers en ondernemers blijkt alleen van belang bij het doen van een melding bij andere organisaties, waarbij vrouwen een hogere meldingsbereidheid hebben dan mannen. Wanneer we echter kijken naar de meldingen bij andere organisaties naar aanleiding van daadwerkelijk slachtofferschap dan zien we dat mannelijke ondernemers het juist vaker hebben gemeld dan vrouwelijke ondernemers. Ook hier is dus weer een discrepantie zichtbaar tussen de resultaten van de vignettenstudie en de zelf-rapportage, en wordt weer duidelijk dat respondenten in werkelijkheid niet altijd op dezelfde manier handelen als hoe ze denken dat ze zullen handelen in een hypothetische situatie. Verder worden er in de regressiemodellen naar daadwerkelijk aangifte- en meldingsgedrag amper significante resultaten gevonden voor de onderzochte achtergrondkenmerken.

Tot slot zijn een aantal andere variabelen op persoonsniveau meegenomen in de analyses, waarvan eerder aangiftegedrag na slachtofferschap van onlinecriminaliteit het beste de aangifte- en meldingsbereidheid in de vignettenstudie voorspelt. Zowel bij de burgers als bij de ondernemers blijkt dat respondenten die eerder slachtoffer zijn geweest en daar ook aangifte van hebben gedaan het vaakst stellen dat ze de online delicten uit de vignetten zouden aangeven bij de politie of melden bij andere organisaties. Eerdere slachtoffers van onlinecriminaliteit die hier nooit aangifte van hebben gedaan hebben juist de laagste aangiftebereidheid. Deze resultaten tonen dus aan dat daadwerkelijk eerder aangiftegedrag een goede voorspeller is van voorgenomen toekomstig aangiftegedrag. Dit is opvallend, aangezien dit onderzoek ook toont dat ruim de helft van de respondenten die aangifte hebben gedaan in het verleden, negatief waren over hun ervaringen met de Nederlandse politie. Voor de overige drie variabelen in de analyses – tevredenheid met de politie, angst voor slachtofferschap en IT-kennis – werd er in een aantal regressiemodellen een significante positieve samenhang gevonden met aangifte- en meldingsbereidheid, maar in de meeste modellen waren deze relaties niet significant.

Concluderend kan dus gesteld worden dat zowel beoogde als daadwerkelijke aangiftes bij de politie en meldingen bij andere organisaties het best voorspeld worden door delictkenmerken en dat eerder aangiftegedrag na slachtofferschap ook samenhangt met beoogd aangiftegedrag. Persoonskenmerken, daarentegen, bieden maar een zeer beperkte verklaring voor aangifte- en meldingsbereidheid.

6.1.3 *Motivaties om (geen) aangifte te doen*

De tweede onderzoeksvraag van dit rapport luidde: Wat zijn de belangrijkste redenen om wel of juist niet aangifte te doen van onlinecriminaliteit bij de politie? Uit zowel de

vignettenstudie als de zelf-rapportage onder burgers en ondernemers bleek dat de meest gekozen motieven om geen aangifte te doen ‘Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen’ en ‘Ik los het zelf wel op’ zijn. Deze resultaten komen overeen met het eerder pilotonderzoek naar onlinecriminaliteit (Jong et al., 2018), maar ook met motivaties die in eerder onderzoek vaak genoemd werden om geen aangifte van traditionele criminaliteit te doen (Goudriaan & Nieuwbeerta, 2007). Dat slachtoffers het zelf oplossen komt ook terug in de zelf-gerapporteerde aangifte- en meldingspercentages: onder burgers is slechts 13,1% van de slachtoffers naar de politie gestapt en 33,2% naar een andere organisatie. Voor ondernemers worden soortgelijke percentages gevonden. Het merendeel van de gevallen van onlinecriminaliteit worden dus nergens gemeld. Ondanks dat veel respondenten dus verwachten dat de politie niets zal doen naar aanleiding van het delict, wordt er slechts zelden aangegeven dat men geen aangifte doet omdat de politie geen kennis heeft om onlinecriminaliteit aan te pakken of dat de politie niet verantwoordelijk is voor dit type delict. De lage aangiftEBereidheid van onlinecriminaliteit lijkt dus niet het gevolg te zijn van een gebrek aan vertrouwen in de manier waarop de Nederlandse politie specifiek onlinecriminaliteit aanpakt, maar meer van een algemeen gebrek aan vertrouwen dat er iets met de aangiftes zal gebeuren.

Aan de andere kant geven burgers en ondernemers die wel aangifte willen doen, of in het verleden hebben gedaan, aan dat ze het belangrijk vinden om te voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen en dat ze willen dat de dader gepakt wordt. Opnieuw komen deze motivaties overeen met eerder onderzoek naar aangiftEBereidheid na onlinecriminaliteit (Jong et al., 2018) en traditionele criminaliteit (Goudriaan & Nieuwbeerta, 2007). In tegenstelling tot wat op basis van het economisch perspectief verwacht zou kunnen worden, geven respondenten slechts zelden aan dat ze aangifte doen om de schade vergoed te krijgen. Zelfs bij de vignetten waar er specifiek financiële schade vermeld wordt, zoals creditcardfraude (100 of 1.000 euro schade) en marktplaatsfraude (betaalde USB-stick of laptop niet geleverd), behoort dit niet tot de meest genoemde redenen om aangifte te doen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat men bij marktplaatsfraude normaliter niet verzekerd is voor de financiële schade – in tegenstelling tot veel slachtoffers van woninginbraak of autodiefstal – terwijl men bij creditcardfraude in eerste instantie contact opneemt met het creditcardbedrijf en aangifte niet altijd noodzakelijk is om de schade vergoed te krijgen.

6.1.4 *Ervaringen met het doen van aangifte*

De derde en laatste onderzoeksvraag van dit rapport luidde: Wat zijn de ervaringen van slachtoffers met het doen van aangifte van onlinecriminaliteit bij de politie? Doordat het aantal respondenten dat ooit aangifte heeft gedaan van slachtofferschap van onlinecriminaliteit laag was, hebben deze resultaten slechts betrekking op een klein deel van de steekproeven. De 54 burgers en 62 ondernemers die ten minste één keer aangifte hadden gedaan zijn in bijna de helft van de gevallen ontevreden of zeer ontevreden

over de manier hoe de politie is omgegaan met de aangifte. Vaak genoemde redenen voor deze ontevredenheid zijn hierbij dat de politie onverschillig was en dat de problemen niet zijn opgelost. Ontevredenheid over de manier waarop de politie omgaat met slachtoffers van onlinecriminaliteit en aangiftes is niet nieuw. Verschillende onderzoeken beschreven al eerder dat slachtoffers die aangifte wilden doen, niet serieus genomen werden of zelfs weggestuurd werden van het politiebureau (Cross et al., 2016; Leukfeldt et al., 2018, 2019). Ander onderzoek toonde dat niet alle politieorganisaties over voldoende kennis en kunde beschikken om met onlinecriminaliteit om te gaan (Bossler et al., 2019; Van Valkengoed, 2017). Dit is problematisch voor slachtoffers omdat gebrek aan begrip de verwerking van het slachtofferschap negatief kan beïnvloeden (Cross et al., 2016; Leukfeldt et al., 2018, 2019). Modic & Anderson (2015) tonen bijvoorbeeld aan dat slachtoffers van onlinecriminaliteit niet alleen financiële schade, maar ook emotionele schade kunnen ondervinden.

Uit de vignettenstudie blijkt echter dat respondenten die eerder aangifte hebben gedaan van onlinecriminaliteit vaker stellen dat ze dit opnieuw zullen doen. De ontevredenheid over het contact met de politie lijkt dus niet tot gevolg te hebben dat men in de toekomst geen aangifte meer wil doen.

6.2 **Discussie**

6.2.1 *Intenties versus gedrag*

Een interessante bevinding van dit onderzoek is de discrepantie tussen de vignettenstudie en de zelf-rapportages. Bij de hypothetische scenario's uit de vignetten gaf tussen de 65 en 70% van de respondenten aan dat ze aangifte zouden doen van het delict bij de politie, terwijl uit de zelf-rapportage bleek dat bij daadwerkelijk slachtofferschap slechts 13 tot 14% aangifte had gedaan. Een eerste mogelijke verklaring voor deze discrepantie zou kunnen zijn dat er in de vignetten ernstigere vormen van onlinecriminaliteit worden omschreven dan de daadwerkelijke delicten die slachtoffers meemaken. Aangezien de ernst van het delict een consistente voorspeller is van aangiftebereidheid zou dit kunnen verklaren waarom respondenten vaker zeggen aangifte te doen na de vignetten in vergelijking met wanneer ze daadwerkelijk slachtoffer worden. Een tweede verklaring is echter dat er sprake is van een intention-behavior gap, oftewel het gat tussen iets weten en van plan zijn aan de ene kant, en het ook daadwerkelijk doen aan de andere kant (Sheeran & Webb, 2016). Dit fenomeen is bekend uit onderzoek naar verschillende gedragingen, waaronder stoppen met roken (Kovač & Rise, 2007), gezonder leven (De Bruin et al, 2012), beter met het klimaat omgaan (Kollmuss & Agyeman, 2010), beter met onze privacy omgaan (Acquisti et al., 2015), en veilig online gedrag (Van 't Hoff-de Goede et al., 2019). Uit dit laatste onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat veel mensen zeggen dat ze moeilijke wachtwoorden gebruiken, niet klikken op hyperlinks in phishing e-mails, niet downloaden uit onbetrouwbare bron en geen persoonlijke gegevens delen. Uit de experimenten in dit onderzoek blijkt echter dat een

groot deel van de respondenten toch onveilig gedrag vertoont op deze vlakken (Van 't Hoff-de Goede et al., 2019). Ons onderzoek suggereert dat een dergelijk intention-behavior gap ook bestaat op het gebied van aangiftebereid.

Een meta-analyse van tien eerdere meta-analyses over het gat tussen intenties en gedrag liet zien dat slechts 28% van menselijk gedrag bepaald wordt door de intenties van mensen (Sheeran, 2002). Dat betekent dat bijna driekwart van ons gedrag bepaald wordt door andere factoren dan onze intenties. Het is interessant voor vervolgonderzoek om te achterhalen welke factoren het doen van aangifte in de praktijk belemmeren of juist promoten en hoe obstakels om aangifte te doen verlaagd kunnen worden. Welke rol speelt bijvoorbeeld schaamte onder slachtoffers, en kan dit vermindert worden door een mogelijk taboe op slachtofferschap weg te nemen? Hebben positieve of negatieve ervaringen van familieleden en vrienden met het doen van aangifte invloed op het aangiftegedrag van slachtoffers? En alhoewel de resultaten van onze vignettenstudie tonen dat meer aangiftemogelijkheden niet leidt tot meer intenties om aangifte te doen, zou het aangifteproces in werkelijkheid wel van invloed kunnen zijn. Zo zouden toekomstige studies kunnen onderzoeken of het intake- en screeningsproces, contacten tussen intakemedewerkers en aangevers en verwachttingsmanagement op moment van aangifte obstakels vormen om daadwerkelijk aangifte te doen (zie bijvoorbeeld Leukfeldt et al., 2018, 2019).

Het gevonden verschil in resultaten tussen de vignettenstudie en de zelfrapportage is daarnaast belangrijk omdat het implicaties kan hebben voor de manier waarop aangiftegedrag bestudeerd moet worden. Als attitudes en intenties geen goede indicator zijn voor daadwerkelijk gedrag, zijn vignetten niet de juiste manier om aangiftegedrag te bestuderen. Daarentegen biedt deze kennis juist ook relevant nieuwe inzichten, bijvoorbeeld dat het probleem bij mensen niet lijkt te zitten in hun attitudes en intenties. Minder dan één vijfde van de respondenten gaf aan de online delicten uit de vignetten niet te zullen rapporteren aan de politie; de meerderheid zou dat wel doen. Dat betekent dat initiatieven om de aangiftebereidheid van slachtoffers van onlinecriminaliteit te verhogen niet per se gericht hoeven te worden op het verbeteren van hun intenties, maar meer op het verwijderen van de obstakels die verhinderen dat slachtoffers in de praktijk aangifte doen.

6.2.2 *Persoonskenmerken versus delictkenmerken*

Een andere bevinding in dit onderzoek is dat de aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit met name verklaard wordt door delictkenmerken en slechts in zeer beperkte mate door persoonskenmerken. Deze bevinding is niet in lijn met eerder grootschalig onderzoek naar de aangiftebereidheid van slachtoffers van onlinecriminaliteit onder de Nederlandse bevolking op basis van de Veiligheidsmonitor (Van de Weijer et al., 2019). Uit dat onderzoek bleek namelijk wel een significante relatie tussen verschillende persoonskenmerken en de aangiftebereidheid van slachtoffers van onlinecriminali-

teit, waaronder leeftijd, geslacht, huwelijkse staat en arbeidsstatus. Er zijn verschillende mogelijke verklaringen voor dit verschil in bevindingen tussen de huidige en deze eerdere studie. Allereerst waren de bevindingen van Van de Weijer en collega's (2019) gebaseerd op slechts drie soorten onlinecriminaliteit (i.e., identiteitsfraude, marktplaatsfraude en hacking), terwijl in de huidige studie vijf soorten onlinecriminaliteit zijn onderzocht in de vignettenstudie, en tien in de zelf-rapportage studie. Dat betekent dat in het eerdere onderzoek van Van de Weijer en collega's (2019) verschillende delicten, waarvan uit de huidige studie blijkt dat er relatief vaak aangifte van wordt gedaan (zoals creditcardfraude en interpersoonlijke delicten), niet hebben meegenomen. Dit kan de resultaten hebben beïnvloed.

Een tweede mogelijke verklaring heeft te maken met steekproefgrootte. De studie van Van de Weijer en collega's (2019) had een substantieel grotere steekproef ($N = 97.186$ personen die slachtoffer werden van 36.261 online delicten) dan de huidige studie ($N = 595$ en $N = 529$), en hierdoor ook meer statistische power. Een grotere steekproef betekent dat ook kleinere effecten statistisch significant van elkaar kunnen verschillen, waardoor je meer significante resultaten kunt vinden. Deze kleinere effecten zijn in de praktijk echter niet altijd betekenisvol en verklaren in de studie van Van de Weijer en collega's (2019) dan ook maar weinig variantie.

Al met al lijken de achtergrondkenmerken van slachtoffers dus weinig bij te dragen aan de verklaring van aangiftegedrag. Het is hierdoor niet mogelijk om een specifiek profiel op te stellen van slachtoffers die geen aangifte doen van hun slachtofferschap en mogelijk beleid om de aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit te vergroten hoeft niet op een specifieke groep gericht te worden. Toekomstig onderzoek naar aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit zal zich bovendien moeten richten op andere factoren dan de achtergrondkenmerken van slachtoffers. Hierbij kan gedacht worden aan de psychologische processen die een slachtoffer ervaart tijdens of na het delict, zoals schaamte voor het slachtofferschap of schuldgevoelens dat het delict heeft plaatsgevonden. Vanuit het psychologisch perspectief is er tot op heden met name aandacht geweest voor de relatie tussen dader en slachtoffer en niet voor zulke psychologische processen. Daarnaast zou toekomstig onderzoek in meer detail kunnen kijken naar (andere) delictkenmerken, aangezien in onze analyses consistent wordt gevonden dat delictkenmerken wel van invloed zijn op de aangiftebereidheid na onlinecriminaliteit. Voorbeelden van zulke delictkenmerken zijn de locatie van de dader (binnenland of buitenland) en de hoeveelheid beschikbaar bewijs. Aangezien zulke factoren van invloed kunnen zijn op de kans dat de dader gepakt wordt, kan vanuit het economisch perspectief verwacht worden dat ze potentiële baten van een aangifte vergroten en dus leiden tot een meer aangiftebereidheid.

6.2.3 *Gedigitaliseerde criminaliteit versus cybercriminaliteit*

Eén van de delictkenmerken die aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit goed voorspelt is het type delict, waarbij er een duidelijke tweedeling zichtbaar is tussen gedigitaliseerde criminaliteit en cybercriminaliteit. Respondenten gaven aan, in lijn met eerder onderzoek (CBS, 2018a, 2019a; Van de Weijer et al., 2019), dat ze vaker aangifte zouden doen of hebben gedaan van gedigitaliseerde delicten zoals vormen van onlinefraude, bedreiging en stalking dan van cybercriminaliteit zoals malware, ransomware, hacking en DDoS-aanvallen. Mogelijkerwijs is dit het gevolg van het feit dat gedigitaliseerde delicten online vormen zijn van traditionele delicten, waarvan men meer gewend is dat deze bij de politie gemeld kunnen worden. Slachtoffers van nieuwe soorten cybercriminaliteit zullen daarentegen mogelijk minder snel aan de politie denken als instantie waar ze het incident kunnen melden. Uit de zelfrapportage blijkt dan ook dat deze delicten aanzienlijk vaker bij andere organisaties gemeld worden dan bij de politie. Om de aangiftebereidheid van onlinecriminaliteit te vergroten zou dus gesteld kunnen worden dat beleid er vooral op gericht moet zijn om de aangiftebereidheid van cybercriminaliteit te vergroten, aangezien deze het minst vaak aangegeven worden.

6.2.4 *Perspectief van slachtoffer versus perspectief van politie*

Dit onderzoek is uitgevoerd vanuit het perspectief van het slachtoffer. Er is onderzocht welke slachtoffers wel of niet aangifte doen, wat de motivaties van slachtoffers zijn om dit wel of niet te doen en hoe de ervaringen van slachtoffers zijn met het doen van aangifte. Het probleem is in dit onderzoek niet benaderd vanuit het perspectief van de politie en rechtshandhaving. Vanuit dit perspectief zouden andere vragen gesteld kunnen worden, zoals of het überhaupt wenselijk zou zijn wanneer alle slachtoffers van alle soorten onlinecriminaliteit hier aangifte van zouden doen en of de politie de capaciteit en kennis heeft om deze aangiftes op te nemen en te verwerken? Een antwoord op deze vragen wordt in de huidige studie niet gegeven, maar zijn wel van belang voor het maken van beleid om de aangiftebereidheid onder slachtoffers van onlinecriminaliteit te vergroten. Het is dan ook van belang voor toekomstig onderzoek om dit thema ook vanuit het perspectief van de politie te onderzoeken.

De politie zou baat kunnen hebben bij aangiftes van onlinecriminaliteit om drie redenen: om een beter zicht te krijgen op de prevalentie van verschillende soorten criminaliteit, om de preventie van onlinecriminaliteit te verbeteren en om daders van onlinecriminaliteit op te sporen. Accurate informatie over de prevalentie van onlinecriminaliteit is nuttig voor de politie omdat hiermee beter ingeschat kan worden hoe vaak verschillende soorten delicten voorkomen, welke criminaliteitstrends zichtbaar zijn, waar meer geld of mankracht op gezet moet worden en welk beleid gevoerd moet worden. Deze informatie kan vervolgens ook gebruikt worden om de preventie van onlinecriminaliteit te verbeteren. Hierbij kan echter de vraag gesteld worden of aangiftes van slachtoffers de beste bron zijn om de prevalentie van delicten te schatten. Wanneer niet alle

slachtoffers aangifte doen leidt dit tot een (grote) onderschatting van de prevalentie van criminaliteit en kan men zich waarschijnlijk beter baseren op slachtofferenquêtes, zoals de Veiligheidsmonitor van het CBS of uit andere wetenschappelijke studies. Daarnaast zou het noodzakelijk zijn dat de politie daadwerkelijk de capaciteit en kennis heeft om alle aangiftes op te nemen en te verwerken. Wanneer alle gevallen van iedere soort onlinecriminaliteit bij de politie aangegeven worden zou dit voor zowel de slachtoffers als de politie een enorme tijdsinspanning vereisen.

Daarnaast zijn aangiftes van slachtoffers doorgaans noodzakelijk om de opsporing van daders te starten en ze uiteindelijk te berechten. Ook hierbij is het van belang dat onderzoekers over voldoende kennis en vaardigheden beschikken om ook online daders op te sporen. Of dit altijd het geval is kan betwijfeld worden aangezien zowel internationaal (Bossler et al., 2019) als nationaal (Van Valkengoed, 2017) onderzoek laat zien dat deze capaciteiten vaak ontbreken binnen politieorganisaties. Van Valkengoed (2017) concludeerde dat, op alle rechnereniveaus, de huidige competenties om onlinecriminaliteit op te sporen ontoereikend zijn. Het lijkt daarom van belang om aan verwachtingsmanagement te doen, zodat voor slachtoffers duidelijk is wat er met hun aangifte wordt gedaan en hoe aannemelijk het is dat de dader opgespoord zou worden. Dit kan de nodige frustratie bij slachtoffers voorkomen, aangezien zowel uit eerder onderzoek (Bossler et al., 2019; Leukfeldt et al., 2018, 2019) als uit ons onderzoek blijkt dat bijna de helft van de slachtoffers die aangifte heeft gedaan van een online delict bij de politie, ontevreden tot zeer ontevreden was over het politiecontact. De meest genoemde redenen voor deze ontevredenheid zijn dat de problemen niet opgelost werden of dat ze niet serieus genomen werden. Dit is problematisch, want naast financiële schade ervaren slachtoffers van onlinecriminaliteit vaak ook emotionele en psychische problemen (Modic & Anderson, 2015). Slachtoffers willen graag dat er naar hen wordt geluisterd en dat ze serieus genomen worden (Cross et al., 2016; Leukfeldt et al., 2018, 2019) en momenteel heeft bijna de helft van slachtoffers van onlinecriminaliteit die aangifte doet in Nederland dat gevoel dus niet.

Naast aangiftes van slachtoffers kunnen ook samenwerkingen tussen de politie en andere relevante publieke en private organisaties veel nuttige informatie opleveren die noodzakelijk is om de prevalentie van onlinecriminaliteit in kaart te brengen, de preventie te verbeteren en daders op te sporen. Zowel uit de huidige studie als uit eerdere studies (bijv. Van de Weijer et al., 2019) blijkt namelijk dat slachtoffers van onlinecriminaliteit de delicten vaker melden bij andere organisaties dan bij de politie. In Nederland bestaan reeds al veel van zulke publiek-private samenwerkingen op het gebied van onlinecriminaliteit. Het Landelijk Meldpunt Internetoplichting (LMIO) is bijvoorbeeld een samenwerking tussen de Nationale Politie, enkele grote online handelsplaatsen en financiële instellingen. Daarnaast is er een zogenaamd Electronic Crimes Taskforce (ECTF). Dit team is actief op het gebied van de aanpak van financieel gemotiveerde onlinecriminaliteit waarbij politie en financiële instellingen samen aan

zaken werken. Vervolgonderzoek zou de effectiviteit van dergelijke publiek-private samenwerkingen kunnen analyseren met als doel deze verder te optimaliseren.

6.2.5 *Beperkingen*

Hoewel het huidige onderzoek verschillende nieuwe inzichten heeft geboden, zijn er ook beperkingen waar rekening mee moet worden gehouden bij het interpreteren van de resultaten. Om een representatieve steekproef van burgers en ondernemers te verkrijgen is gebruik gemaakt van een bestaand panel. Alhoewel de representativiteit van de burgersteekproef beter is dan die van bijvoorbeeld een eerdere studie met een steekproef onder studenten (Jong et al., 2018), is de gebruikte steekproef geen perfecte afspiegeling van de Nederlandse maatschappij. De respondenten in de steekproef van burgers zijn iets ouder, vaker man, en hoger opgeleid dan de algemene Nederlandse populatie (CBS, 2019b; CBS, 2018b). Het is mogelijk dat afwijkende achtergrondkenmerken van respondenten zoals leeftijd en geslacht indirect aangiftebereidheid na onlinetricriminaliteit beïnvloeden, bijvoorbeeld omdat jongeren meer tijd online doorbrengen dan ouderen. Onze resultaten komen echter overeen met de resultaten uit de pilotstudie van Jong en collega's (2018), waar de gemiddelde leeftijd van de respondenten twintig jaar was en 82% vrouw was. De resultaten lijken dus niet vertekend door de overrepresentatie van ouderen en mannen in de huidige studie.

In de steekproef van ondernemers is bijna driekwart van de respondenten zzp'ers. Alhoewel deze verhouding tussen zzp'ers en mkb'ers overeenkomt met de verdeling in de Nederlandse populatie van ondernemers, betekent dit wel dat onze resultaten voornamelijk gebaseerd zijn op zzp'ers. Aangezien uit eerder onderzoek bleek dat het internetgebruik van bijna alle zzp'ers een mix is van privé- en zakelijke activiteiten (Veenstra et al., 2016), is het lastig om onderscheid te maken tussen slachtofferschap als persoon of als bedrijf. In de vignettenstudie is hier rekening mee gehouden door de ondernemers situaties voor te leggen waarin specifiek gesproken wordt over slachtofferschap van het bedrijf. In de vragen naar zelf-gerapporteerd slachtofferschap is dit onderscheid niet gemaakt. Mogelijk verklaart dit waarom er veel overlap is tussen de resultaten van burgers en ondernemers. In additionele analyses zijn de regressiemodellen van de vignettenstudie nog apart uitgevoerd voor zzp'ers en mkb'ers. Bij zzp'ers bleken de resultaten grotendeels hetzelfde als voor de totale groep ondernemers terwijl bij de mkb'ers bijna geen significante resultaten gevonden werden. Dit is mogelijk het gevolg van de kleine groep mkb'ers, waardoor er maar weinig statistische power was om significante resultaten te vinden.

Een tweede mogelijke beperking van het onderzoek heeft te maken met de grote verschillen in aangiftebereidheid tussen de vignetten en daadwerkelijk slachtofferschap. Dit laat zien dat de resultaten van de vignettenstudie alleen als voorgenomen aangiftegedrag geïnterpreteerd kunnen worden. De factoren die aangiftebereidheid in de vignettenstudie verklaarden hangen dus mogelijk niet samen met daadwerkelijk aangifte-

gedrag. De conclusie dat type delict een van de belangrijke factoren is, werd echter gevonden in zowel de vignettenstudie als de data van daadwerkelijke slachtoffers, én in eerdere studies, en lijkt dus robuust. De overige factoren uit de vignetten (i.e., ernst van het delict, relatie met dader en aangiftemogelijkheden) zijn niet gemeten in de zelf-rapportage, en de resultaten met betrekking tot deze factoren zouden in de praktijk dus kunnen verschillen van de vignetten. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat het aantal aangiftemogelijkheden in de vignetten geen invloed hebben op de intenties van respondenten, maar in de praktijk wel degelijk een obstakel vormen voor slachtoffers.

Een derde beperking van dit onderzoek is de hoeveelheid verschillende bevraagde online delicten. In de vignetten zijn vijf soorten online delicten uitgevraagd en in de zelf-rapportage is naar tien verschillende delicten gevraagd. In de vragenlijst was slechts beperkt ruimte waardoor niet van alle soorten delicten een vignet kon worden opgenomen, en ook niet naar slachtofferschap van alle mogelijke soorten onlinecriminaliteit gevraagd kon worden. Hierdoor is een delict zoals online laster niet opgenomen in de huidige studie.

Tot slot is het geheugen van de respondenten een beperking van de zelf-rapportage. Met name bij delicten waarvan een respondent al wat langer geleden slachtoffer is geworden is het nog maar de vraag of slachtoffers zich nog goed herinneren of ze dit delict hebben gemeld bij de politie en/of andere organisaties en wat de motivaties waren om dit wel of niet te doen. Daarnaast kunnen slachtoffers vergeten om delicten te melden in de zelf-rapportage. Averdijk en Elffers (2012) toonden bijvoorbeeld dat bijna de helft van de (traditionele) delicten die slachtoffers volgens politieregistratie hadden meegemaakt niet gerapporteerd werden tijdens een slachtofferonderzoek. Daarnaast bleek een klein percentage van de respondenten ook delicten te rapporteren waarvan niet zij, maar hun familieleden, slachtoffer waren geworden. Een bijkomend probleem in het geval van onlinecriminaliteit is dat men niet altijd weet dat men slachtoffer is geworden en het dus ook niet kan rapporteren aan de politie. Met name slachtofferschap van malware zal door veel respondenten met beperkte IT-kennis niet opgemerkt worden, tenzij het door hun virusscanner gemeld wordt (Holt, Van Wilsem, Van de Weijer & Leukfeldt, 2019). Ook kan het zo zijn dat slachtoffers zichzelf als slachtoffer zien, en dit ook in de vragenlijst rapporteren, maar dit juridisch gezien niet zijn waardoor het doen van aangifte niet eens mogelijk is.

Referenties

Acquisti, A., Brandimarte, L., & Loewenstein, G. (2015). Privacy and human behavior in the age of information. *Science*, 347(6221), 509-514.

Avdija, A. S., & Giever, D. M. (2011). Path analysis: Constructing a causal path model of correlates that directly and indirectly affect crime-reporting behavior. *Law Enforcement Executive Forum Journal*, 11(2), 95-122.

Averdijk, M., & Elffers, H. (2012). The discrepancy between survey-based victim accounts and police reports revisited. *International review of victimology*, 18(2), 91-107.

Baumer, E. P. en J. L. Lauritsen (2010) Reporting crime to the police, 1973-2005: A multivariate analysis of long-term trends in the National Crime Survey (NCS) and National Crime Victimization Survey (NCVS). *Criminology*, 48(1), 131-185.

Bossler, A., T.J. Holt, C. Cross, & G.W. Burruss (2019) Policing fraud in England and Wales: examining constables' and sergeants' online fraud preparedness. *Security Journal*. DOI: 10.1057/s41284-019-00187-5.

CBS (2018a) *Veiligheidsmonitor 2017*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2018b). *Trends in Nederland 2018*. Afkomstig van: <https://longreads.cbs.nl/trends18/maatschappij/cijfers/onderwijs/>.

CBS (2019a). *Digitale Veiligheid & Criminaliteit 2018*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2019b). *CBS Statline*. Afkomstig van: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37296ned/table?ts=1571893768002>.

CBS (2020). *CBS Statline*. Afkomstig van: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81588NED/table?ts=1581922608045>.

Cross C.A., Richards K.M., Smith R., (2016). The reporting experiences and support needs of victims of online fraud, *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice* p. 1-14.

De Bruin, M., Sheeran, P., Kok, G., Hiemstra, A., Prins, J. M., Hospers, H. J., & van Breukelen, G. J. (2012). Self-regulatory processes mediate the intention–behavior relation for adherence and exercise behaviors. *Health Psychology, 31*(6), 695-703.

Domenie, M.M.L., E.R. Leukfeldt, J.A. van Wilsem, J. Jansen en W.Ph. Stol (2013) *Victimisation in a Digitised Society*. Den Haag: Eleven International Publishing.

Estienne, E., & Morabito, M. (2015): Understanding differences in crime reporting practices: a comparative approach. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, DOI: 10.1080/01924036.2015.1086397.

Goudriaan, H. (2006). *Reporting crime: Effects of social context on the decision of victims to notify the police*. Veenendaal: Universal Press.

Goudriaan, H., J. P. Lynch en P. Nieuwbeerta (2004) Reporting to the police in western nations: A theoretical analysis of the effects of social context. *Justice Quarterly, 21*(4), 933-969.

Goudriaan, H. en P. Nieuwbeerta (2007) Contextual determinants of juveniles' willingness to report crimes. A vignette experiment. *Journal of Experimental Criminology, 3*(2), 89-111.

Goudriaan, H., P. Nieuwbeerta en K. Wittebrood (2005) Overzicht van onderzoek naar determinanten van aangifte doen bij de politie. Theorieën, empirische bevindingen, tekortkomingen en aanbevelingen. *Tijdschrift voor Veiligheid, 4*(1), 27-48.

Goudriaan, H., K. Wittebrood en P. Nieuwbeerta (2006) Neighbourhood characteristics and reporting crime effects of social cohesion, confidence in police effectiveness and socio-economic disadvantage. *British Journal of Criminology, 46*(4), 719-742.

Gutierrez, C. M. & Kirk, D. S. (2017). Silence speaks: The relationship between immigration and the underreporting of crime. *Crime & Delinquency, 63*(8), 926-950.

Guzy, N. en H. Hirtenlehner (2015) Trust in the German police: Determinants and consequences for reporting behavior. In G. Meško en J. Tankebe (eds.), *Trust and Legitimacy in Criminal Justice*. Cham: Springer, 203-229.

Hart, T. C., & Colavito, V. (2011). College student victims and reporting crime to the police: The influence of collective efficacy. *Western Criminology Review, 12*(3), 1-19.

Hoff-de Goede, S. van 't, van der Kleij, R., van de Weijer, S.G.A., & Leukfeldt, E.R. (2019). *Hoe veilig gedragen wij ons online? Een studie naar de samenhang tussen kennis, gelegenheid, motivatie, en online gedrag van Nederlanders*. Den Haag: WODC.

Holt, T. J., & Bossler, A. M. (2008). Examining the applicability of lifestyle-routine activities theory for cybercrime victimization. *Deviant Behavior*, 30(1), 1-25.

Holt, T., J. van Wilsem, S. van de Weijer, & E.R. Leukfeldt (2018) Testing an Integrated Self-Control and Routine Activities Framework to Examine Malware Infection Victimization. *Social Science Computer Review*. DOI: 10.1177/0894439318805067.

Jong, L., E.R. Leukfeldt & S. van de Weijer (2018) Aangiftebereidheid na slachtofferchap van cybercrime. *Tijdschrift voor Veiligheid*. 17(1-2) 66-78.

Jansen, J., & E.R. Leukfeldt (2018) Coping with cybercrime victimization: An exploratory study into impact and change. *Journal of Qualitative Criminal Justice & Criminology*. 6(2)205-228.

Kääriäinen, J. en R. Sirén (2011) Trust in the police, generalized trust and reporting crime. *European Journal of Criminology*, 8(1), 65-81.

Khondaker, M. I., Wu, Y., & Lambert, E. G. (2017). Bangladeshi immigrants' willingness to report crime in New York City. *Policing and society*, 27(2), 188-204.

Knoth, L. K., & Ruback, R. B. (2019). Reporting crimes to the police depends on relationship networks: Effects of ties among victims, advisors, and offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(12), 2749-2773.

Kollmuss, A. & Agyeman, J. (2002) Mind the Gap: Why do people act environmentally and what are the barriers to pro-environmental behavior? *Environmental Education Research*, 8(3), 239-260.

Kovač, V. B., & Rise, J. (2007). The relation between past behavior, intention, planning, and quitting smoking: The moderating effect of future orientation. *Journal of Applied Biobehavioral Research*, 12(2), 82-100.

Leukfeldt, E.R., R.J. Notté, & M. Malsch (2018). *Slachtofferschap van online criminaliteit. Een onderzoek naar behoeften, gevolgen en verantwoordelijkheden na slachtofferschap van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Leukfeldt, E.R., R.J. Notté & M. Malsch (2019) Exploring the needs of victims of cyber-dependent and cyber-enabled crimes. *Victims and Offenders*. DOI:10.1080/15564886.2019.1672229.

Modic, D., & Anderson, R. (2015). It's All Over but the Crying: The Emotional and Financial Impact of Internet Fraud. *IEEE Security & Privacy*, 13(5), 99-103.

- Paulissen, L. & Van Wilsem, J. (2015). *Dat heeft iemand anders gedaan! Een studie naar slachtofferschap en modus operandi van identiteitsfraude in Nederland*. Apeldoorn: Politie en Wetenschap.
- Robert, P., Zauberman, R., Miceli, L., Névanen, S., & Didier, E. (2010). The victim's decision to report offences to the police in France: Stating losses or expressing attitudes. *International Review of Victimology*, 17(2), 179-207.
- Schnebly, S. M. (2008) The influence of community-oriented policing on crime-reporting behavior. *Justice Quarterly*, 25(2), 223-251.
- Sheeran, P. (2002). Intention—Behavior Relations: A Conceptual and Empirical Review. *European Review of Social Psychology*, 12(1), 1-36.
- Sheeran, P., & Webb, T. L. (2016). The intention-behavior gap. *Social and Personality Psychology Compass*, 10(9), 503-518.
- Slocum, L.E.E., Taylor, T.J., Brick, B.T., & Esbensen, F.A.. (2010). Neighborhood structural characteristics, individual-level attitudes, and youths' crime reporting intentions. *Criminology*, 48(4), 1063-1100.
- Stata. (2014). *Stata multiple-imputation reference manual: Release 13*. College Station, TX: Stata Press.
- Stol, W. & Strikwerda, L. (2017). *Strafrechtspleging in een digitale samenleving*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Tarling, R., & Morris, K. (2010). Reporting crime to the police. *British Journal of Criminology*, 50, 474-490.
- Tolsma, J. (2012). Aangiftebereidheid: Welke overwegingen spelen een rol bij de beslissing om wel of niet aangifte te doen?. *Cahiers Politiestudies*, 2(4), 11-32.
- Tolsma, J., J. Blaauw en M. Te Grotenhuis (2012) When do people report crime to the police? Results from a factorial survey design in the Netherlands, 2010. *Journal of Experimental Criminology*, 8(2), 117-134.
- Torrente, D., Gallo, P., & Oltra, C. (2017). Comparing crime reporting factors in EU countries. *European journal on criminal policy and research*, 23(2), 153-174.
- Valkengoed, van, T.M. (2017). *Competentieonderzoek Cybercrimeopsporing*. Team Digitale Opsporing, Politie-eenheid Amsterdam.

Veenstra, S., Zuurveen, R., & Stol, W.Ph. (2015). *Cybercrime onder bedrijven. Een onderzoek naar slachtofferschap van cybercrime onder het Midden- en Kleinbedrijf en Zelfstandigen zonder Personeel in Nederland*. Leeuwarden: Lectoraat Cybersafety.

Weijer, van de, S.G.A. & Bernasco, W. (2016). *Aangifte- en meldingsbereidheid: Trends en determinanten*. Den Haag: WODC.

Weijer, van de, S.G.A., Leukfeldt, E.R. & Bernasco, W. (2019) Reporting crime to the police: a comparison between traditional crime and cybercrime. *European Journal of Criminology* 16(4), 486-508.

Yun, I., & Mueller, D. (2011). A study of the determinants of reporting crime to the police among Chinese immigrants. *International journal of comparative and applied criminal justice*, 35(1), 53-71.

Zaykowski, H. (2010). Racial disparities in hate crime reporting. *Violence and victims*, 25(3), 378-394.

Zaykowski, H. (2013). Reporting physical assault: How experiences with violence influence adolescents' response to victimization. *Youth violence and juvenile justice*, 11(1), 44-59.

Appendix 1: Alle mogelijke vignetten voor burgers

Creditcardfraude

Iemand heeft via internet de gegevens van uw persoonlijke creditcard achterhaald en 100/1.000 euro afgeschreven.

U weet niet wie de dader is. De dader is een/geen persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.

Malware

U heeft een virus op uw computer thuis. Als gevolg van dit virus zijn er bestanden ontoegankelijk geworden/ zijn er bestanden ontoegankelijk gemaakt en is er om losgeld gevraagd.

U weet niet wie de dader is. De dader is een/geen persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.

Marktplaatsfraude

U heeft via Marktplaats een USB-stick/laptop gekocht voor privé gebruik en vooraf betaald. U heeft het item echter nooit ontvangen en de verkoper reageert niet meer op uw contactpogingen. U vermoedt dat u opgelicht bent.

U weet niet wie de dader is. De dader is een/geen persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.

Hacking

Iemand heeft toegang gekregen tot uw persoonlijke e-mailaccount en heeft deze toegang gebruikt om uw e-mails met gevoelige privé informatie te bekijken / uw e-mails met gevoelige privé informatie publiekelijk te verspreiden.

U weet niet wie de dader is. De dader is een/geen persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.

Onlinebedreiging

U krijgt een bericht op een van uw social media accounts, waarin iemand u persoonlijk dreigt in elkaar te slaan / met de dood bedreigd.

U weet niet wie de dader is. De dader is een/geen persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.

Appendix 2: Alle mogelijke vigenetten voor ondernemers

Creditcardfraude

Iemand heeft via internet de gegevens van de creditcard van uw bedrijf achterhaald en 100/1.000 euro afgeschreven.

U weet niet wie de dader is. De dader is *een/geen* persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk *op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.*

Marktplaatsfraude

U heeft namens uw bedrijf via Marktplaats *een USB-stick/laptop* gekocht en vooraf betaald. U heeft het item echter nooit ontvangen en de verkoper reageert niet meer op uw contactpogingen. U vermoedt dat u opgelicht bent.

U weet niet wie de dader is. De dader is *een/geen* persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk *op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.*

Malware

U heeft een virus op uw computer op het werk. Als gevolg van dit virus *zijn er bestanden ontoegankelijk geworden / zijn er bestanden ontoegankelijk gemaakt en is er om losgeld gevraagd.*

U weet niet wie de dader is. De dader is *een/geen* persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk *op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.*

Hacking

Iemand heeft toegang gekregen tot uw zakelijke email account en heeft deze toegang gebruikt om uw e-mails met vertrouwelijke bedrijfsinformatie te bekijken / uw e-mails met vertrouwelijke bedrijfsinformatie publiekelijk te verspreiden.

U weet niet wie de dader is. De dader is een/geen persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.

DDoS-aanval

De website van uw bedrijf wordt getroffen door een zogenoemde DDoS-aanval waardoor uw website 1 dag / 1 week niet te bereiken is door potentiële klanten.

U weet niet wie de dader is. De dader is een/geen persoonlijke bekende van u.

Als u aangifte wilt doen van dit delict, is dit mogelijk op het politiebureau / via de telefoon of op het politiebureau / via het internet, via de telefoon of op het politiebureau.

Appendix 3: Vragenlijst Aangiftebereidheid Cybercriminaliteit door Burgers

Demografische gegevens:

De volgende gegevens worden gevuld vanuit het panel:

Geslacht, geboortjaar, regio, opleidingsniveau, werksituatie.

Welke omschrijving past het best bij uw situatie?

- Vrijgezel
- Relatie, alleenwonend
- Relatie, samenwonend
- Getrouwd/Geregistreerd partnerschap, alleenwonend
- Getrouwd/Geregistreerd partnerschap, samenwonend
- Weduwe/weduwnaar
- Overig, ...

Hoeveel kinderen heeft u?

Hoeveel van deze kinderen wonen bij u in huis?

<alleen stellen indien men betaald werk heeft (o.b.v. panelgegevens)>

Indien u betaald werk heeft, hoeveel uur per week doet u betaald werk?

Wat is uw bruto persoonlijk maandinkomen?

- Geen inkomen
- € 500 of minder
- € 501 t/m € 1.000
- € 1.001 t/m € 2.000
- € 2.001 t/m € 3.000
- € 3.001 t/m € 4.000
- € 4.001 t/m € 5.000
- € 5.001 t/m € 6.000
- € 6.001 t/m € 7.000
- € 7.001 t/m € 8.000
- € 8.001 t/m € 10.000
- Meer dan € 10.000
- Weet ik niet

Geboorteland: Lijst met landen (drop down menu)*

Geboorteland vader: Lijst met landen (drop down menu)*

Geboorteland moeder: Lijst met landen (drop down menu)*

[Drop-down menu met op de eerste zes posities (1) Nederland, (2) Marokko, (3) Turkije, (4) Suriname, (5) Duitsland, (6) Nederlandse Antillen of Aruba. Daarna alle andere mogelijke landen op alfabetische volgorde, zie bijlage 1]*

Vignetten

Nu volgen enkele scenario's. Probeer u zich voor te stellen dat dit u is overkomen. We willen graag weten wat u in dat geval zou doen. Er zijn geen goede of foute antwoorden, we willen graag uw mening weten.

<vignetten random aanbieden waarbij respondenten drie verschillende type delicten te zien krijgen>

<a-vragen voor burgers, b-vragen voor ondernemers>

<3 opties per vignet random; kent dader niet, een bekende, geen bekende>

Zou u aangifte doen van deze situatie bij de politie? (omcirkel één antwoord)

Zeker niet

1

2

3

4

Zeker wel

5

Indien ja (4 & 5), wat is de belangrijkste reden om aangifte te doen?

- Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt
- Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen
- Ik wil dat de dader gepakt wordt
- Om een veiligere (online) omgeving te creëren
- Het is mijn plicht om aangifte te doen
- Om de schade vergoed te krijgen
- Anders, namelijk

Indien nee (1 & 2), wat is de belangrijkste reden om geen aangifte te doen?

- Ik los het zelf op
- Het is niet zo belangrijk
- Het kost te veel moeite
- Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen
- De politie heeft niet de kennis om dit type delict aan te pakken
- De politie is niet verantwoordelijk voor het oplossen van dit type delict
- Ik heb weinig vertrouwen in de politie
- Ik ben bang dat de dader wraak zal nemen
- Ik schaam me dat ik slachtoffer ben geworden van het delict
- Ik vind dat het eigenlijk mijn eigen schuld is

Anders, namelijk

Zou u deze situatie melden bij een andere organisatie dan de politie (bijvoorbeeld de betreffende website, een online meldpunt)? (omcirkel één antwoord)

Zeker niet

1

2

3

4

Zeker wel

5

Zo ja (4 & 5): Bij welke organisatie(s)?

***** einde vignetten *****

Slachtofferschap

Bent u ooit slachtoffer geweest van een van onderstaande delicten? En heeft u aangifte/melding van dit delict gedaan (meerdere antwoorden mogelijk)?

Type delict	Slachtofferschap	Indien slachtoffer: Heeft u de laatste keer dat u slachtoffer werd van dit delicten aangifte gedaan of melding gemaakt?
Malware	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie
Ransomware	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie
Phishing	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie
Hacking	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie

Cyberstalking	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie
Identiteitsfraude	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie
Koop & verkoopfraude	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie
Online datingfraude	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie
Cyberbedreiging	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie
DDoS-aanval	Nee Ja, in de laatste 12 maanden Ja, langer geleden	Nee Ja, aangifte bij de politie Ja, melding bij de politie Ja, melding bij een andere organisatie Zowel melding/aangifte gedaan bij politie, als melding gedaan bij een andere organisatie

Indien aangifte of melding bij politie, op welke manier heeft u de laatste keer daarvan aangifte of melding gedaan?

- In persoon op het politiebureau
- Telefonisch
- Via internet
- Anders, namelijk...

Indien aangifte of melding bij politie, wat is de belangrijkste reden om aangifte of melding te doen?

- Voorkomen dat dit opnieuw bij mij gebeurt
- Voorkomen dat de dader dit opnieuw bij een ander kan doen
- Ik wil dat de dader gepakt wordt
- Om een veiligere (online) omgeving te creëren
- Het is mijn plicht om aangifte te doen
- Om de schade vergoed te krijgen
- Anders, namelijk

Indien aangifte of melding bij politie, hoe tevreden bent u over de manier waarop de politie uw melding of aangifte heeft afgehandeld?

1	2	3	4	5
Zeer ontevreden				Zeer tevreden

Indien (zeer) ontevreden (1 of 2), over welke punten was u dan minder tevreden?

Meerdere antwoorden mogelijk:

- De politie liet me te lang wachten
- De politie gaf onvoldoende informatie
- De politie was onverschillig
- De problemen zijn niet opgelost
- Anders, namelijk

Indien melding bij andere organisatie: Bij welke organisatie(s)?

.....

Indien geen aangifte of melding, wat is de belangrijkste reden om geen aangifte of melding te doen?

- Ik los het zelf op
- Het is niet zo belangrijk
- Het kost te veel moeite
- Het heeft geen zin, de politie zal er niets aan doen
- De politie heeft niet de kennis om dit type delict aan te pakken
- De politie is niet verantwoordelijk voor het oplossen van dit type delict
- Ik heb weinig vertrouwen in de politie
- Ik ben bang dat de dader wraak zal nemen
- Ik schaam me dat ik slachtoffer ben geworden van het delict
- Ik vind dat het eigenlijk mijn eigen schuld is
- Anders, namelijk

Inschatting aangiftebereidheid anderen

Onderstaand vindt u een lijst met tien vormen van cybercriminaliteit. Van iedere 100 slachtoffers van elk type delict, hoeveel denkt u dat er contact opnemen met de politie? Er is geen goed of fout antwoord.

Malware:	(getal tussen 0 en 100)
Ransomware:	(getal tussen 0 en 100)
Phishing:	(getal tussen 0 en 100)
Hacking:	(getal tussen 0 en 100)
Cyberstalking:	(getal tussen 0 en 100)
Identiteitsfraude	(getal tussen 0 en 100)
Koop & verkoopfraude:	(getal tussen 0 en 100)
Online datingfraude:	(getal tussen 0 en 100)
Cyberbedreiging:	(getal tussen 0 en 100)
DDoS-aanval:	(getal tussen 0 en 100)

Mening over de Nationale Politie

Hoe tevreden of ontevreden bent u over het totale functioneren van de politie in het algemeen?

1	2	3	4	5
Zeer ontevreden				Zeer tevreden

De politie weet hoe ze criminelen moeten vangen.

1	2	3	4	5
Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens

De politie wil contact hebben met burgers.

1	2	3	4	5
Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens

De politie houdt rekening met de wensen van de samenleving.

1	2	3	4	5
Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens

De politie werkt goed samen met de bewoners.

1	2	3	4	5
Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens

Als het er echt om gaat, dan is de politie er voor je.

1 2 3 4 5
Helemaal mee oneens Helemaal mee eens

De politie is makkelijk te benaderen.

1 2 3 4 5
Helemaal mee oneens Helemaal mee eens

De politie informeert de burgers.

1 2 3 4 5
Helemaal mee oneens Helemaal mee eens

De politie bestrijdt succesvol de criminaliteit.

1 2 3 4 5
Helemaal mee oneens Helemaal mee eens

Als het er echt om gaat, zal de politie het uiterste doen om je te helpen.

1 2 3 4 5
Helemaal mee oneens Helemaal mee eens

Risicoperceptie

Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

		Helemaal mee oneens	Oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Eens	Helemaal mee eens
a	Ik ben bang om slachtoffer te worden van cybercriminaliteit in de nabije toekomst					
b	Het idee dat iemand zonder toestemming in mijn online bankrekening kan inloggen, maakt me bang					
c	Ik maak me zorgen dat ik slachtoffer kan worden van phishing ¹					
d	Ik maak me druk over de mogelijkheid dat mijn computer gehackt ² kan worden					
e	Ik denk dat het makkelijk kan gebeuren dat ik online word opgelicht					
f	Dat er ransomware ³ op mijn computer kan komen, maakt me ongerust					
g	Het is goed mogelijk dat ik het komende jaar slachtoffer word van cybercriminaliteit					
h	Als ik slachtoffer zou worden van cybercriminaliteit, zou dat ernstige gevolgen kunnen hebben					

- 1 Phishing is een vorm van online oplichting, waarbij criminelen e-mails of websites van legitieme instanties namaken om slachtoffers te misleiden, om zodoende inloggegevens te achterhalen en toegang te krijgen tot online accounts.
- 2 Hacken is het zonder toestemming binnendringen in een account, computer of ander (deel van een) geautomatiseerd werk.
- 3 Ransomware is kwaadaardige software die een computer blokkeert of bestanden versleutelt. Pas als je losgeld betaalt, zou je de computer of de bestanden weer kunnen gebruiken.

IT kennis & gebruik

Welk van de volgende stellingen is het meest op u van toepassing?

1. Ik kan het internet en veelgebruikte software zoals Word en Excel gebruiken, maar ik kan niet zelf computerproblemen oplossen (laag IT-kennis niveau)
2. Ik kan verschillende software programma's gebruiken en sommige computerproblemen zelf oplossen (medium IT kennis niveau)
3. Ik kan Linux en de meeste software programma's gebruiken, en ik kan de meeste computerproblemen zelf oplossen (hoog IT-kennis niveau)

Appendix 4: Resultaten van aparte analyses zz'ers en mkb'ers

Ordinale logistische regressie-analyse naar aangifte- en meldingsbereidheid in de vignettenstudie

	Aangifte bij de politie		Melding bij andere organisatie	
	Zz'ers	Mkb'ers	Zz'ers	Mkb'ers
	B	B	B	B
<i>Type delict:</i>				
Creditcardfraude	(ref.)	(ref.)	(ref.)	(ref.)
Marktplaatsfraude	-1,46***	-1,25***	0,08	-0,17
Malware	-0,93***	-0,31	-0,38*	0,02
Hacking	-0,48**	0,01	-0,41*	0,09
Onlinebedreiging	-0,97***	-0,63*	-0,22	0,18
<i>Ernst van het delict</i>	1,19***	1,14***	0,33**	0,42*
<i>Relatie met dader:</i>				
Identiteit dader is onbekend	(ref.)	(ref.)	(ref.)	(ref.)
Dader is een bekende	-0,50**	-0,41	-0,53***	-0,72***
Dader is een onbekende	0,25	-0,03	0,23	0,13
<i>Aangiftemogelijkheden:</i>				
Politiebureau	(ref.)	(ref.)	(ref.)	(ref.)
Politiebureau en telefoon	0,12	0,23	-0,15	0,02
Politiebureau, telefoon, en online	0,05	-0,12	-0,10	-0,18
<i>Bedrijfssector:</i>				
Zakelijke en financiële dienstverlening	(ref.)	(ref.)	(ref.)	(ref.)
Overheid en zorg	0,11	0,80	-0,21	0,44
Handel, transport en horeca	-0,40	0,23	-0,35	-0,45
(Bouw)nijverheid en energie	0,37	-0,66	0,34	-0,08
Landbouw en visserij	-0,87*	0,74	-2,07***	0,29
Cultuur, recreatie en overige dienstverlening	0,20	0,29	-0,36	-0,56
<i>Geslacht (man=referentie)</i>	-0,00	0,18	0,32	0,19
<i>Leeftijd</i>	0,01	0,03	0,01	0,02

	Aangifte bij de politie		Melding bij andere organisatie	
	Zzp'ers	Mkb'ers	Zzp'ers	Mkb'ers
	B	B	B	B
<i>Burgerlijke staat:</i>				
Single	(ref.)	(ref.)	(ref.)	(ref.)
Relatie, samenwonend	-0,00	0,52	0,30	0,84
Relatie, niet samenwonend	-0,01	0,46	0,09	0,28
Weduwe(naar)	0,70	1,15	-0,50	1,18
<i>Kinderen:</i>				
Geen	(ref.)	(ref.)	(ref.)	(ref.)
Ja, uitwonend	0,01	-0,06	0,06	-0,43
Ja, thuiswonend	-0,21	0,09	-0,13	-0,24
<i>Opleidingsniveau</i>	0,06	-0,05	0,00	0,02
<i>Inkomen</i>	0,02	-0,01	-0,03	-0,03
<i>Eerder cybercrime slachtofferschap:</i>				
Nee	(ref.)	(ref.)	(ref.)	(ref.)
Ja, nooit gerapporteerd aan politie	-0,26	-0,40	0,15	0,02
Ja, ooit gerapporteerd aan politie	0,74**	0,80	0,72**	0,30
<i>Tevredenheid met politie</i>	0,09	-0,07	0,07	0,15
<i>Angst voor cybercrime slachtofferschap</i>	0,11	0,01	0,27**	0,15
<i>IT-kennis</i>	0,24	0,02	0,41**	0,21
N vignetten	1.099	398	1.099	398
N respondenten	385	144	385	144

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter	prof. em. dr. H.G. van de Bunt Erasmus Universiteit Rotterdam
Leden	mr. drs. C. Bangma Politie, Eenheid Midden-Nederland
	mr. W.M. de Jongste Projectbegeleider Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Justitie en Veiligheid
	dr. P.P.H.M. Klerks Raadadviseur Parket-Generaal, Openbaar Ministerie
	prof. em. dr. P. van Reenen Van Reenen-Russel Consultancy b.v. Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) Universiteit Utrecht
	drs. M.H.M. van Tankeren Operational auditor/onderzoeker, Politie, Eenheid Den Haag
Secretariaat	Programmabureau Politie & Wetenschap Politieonderwijsraad Koninginnegracht 62 2514 AG Den Haag Postbus 25842 2502 HV Den Haag www.politienwetenschap.nl

Uitgaven in de reeks Politiewetenschap

1. ***Kerntaken van de politie. Een inventarisatie van heersende opvattingen***
C.D. van der Vijver, A.J. Meershoek & D.F. Slobbe, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2001
2. ***Bevoegdheden overd(r)acht. Een onderzoek naar delegatie en mandaat van beheersbevoegdheden in de politiepraktijk***
H.B. Winter & N. Struiksmā, Pro Facto B.V., Universiteit Groningen, 2002
3. ***Sturing van politie en politiewerk. Een verkennend onderzoek tegen de achtergrond van een veranderende sturingscontext en sturingsstijl***
J. Terpstra, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2002
4. ***Woninginbrekers en zware jongens. Daders vanuit het voormalig Joegoslavië aan het woord***
M. van San, E. Snel & R. Boers, Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2002
5. ***Zeg me wie je vrienden zijn. Allochtone jongeren en criminaliteit***
F.M.H.M. Driessen, B.G.M. Völker, H.M. Op den Kamp, A.M.C. Roest & R.J.M. Molenaar, Bureau Driessen, Utrecht, 2002
6. ***Op deugdelijke grondslag. Een explorerende studie naar private forensische accountancy***
J. van Wijk, W. Huisman, T. Feuth & H.G. van de Bunt, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2002
7. ***Voorbij de dogmatiek. Publiek-private samenwerking in de veiligheidszorg***
A.B. Hoogenboom & E.R. Muller, COT, Den Haag, 2003
8. ***Hennepteelt in Nederland. Het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding***
F. Bovenkerk, W.I.M. Hogewind, D. Korf & N. Milani, Willem Pompe Instituut, Universiteit Utrecht, 2003
9. ***Politiekennis in ontwikkeling. Een onderzoek naar het verzamelen en veredelen van informatie voor het Politie Kennis Net***
I. Bakker & C.D. van der Vijver, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2003

- 10a. ***Politie en geweld. Een verkenning van politiereacties op geweldsincidenten in vier Nederlandse regiokorpsen***
C.J.E. In 't Velt, W.Ph. Stol, P.P.H.M. Klerks, H.K.B. Fobler, R.J. van Treeck & M. de Vries, NPA-Politie Onderwijs- en Kenniscentrum, LSOP, Apeldoorn, 2003
- 10b. ***Geweldige informatie? Onderzoek naar de informatiehuishouding van geweldsmeldingen bij de politie***
R. van Overbeeke, O. Nauta, A. Beerepoot, S. Flight & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam, 2003
11. ***Blauwe Bazen. Het leiderschap van korpschefs***
R.A. Boin, P. 't Hart & E.J. van der Torre, Departement Bestuurskunde, Universiteit Leiden/COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2003
12. ***Over de grens. Een verkenning van projecten voor probleemjeugd in Duitsland, Engeland en Zweden***
I. van Leiden, G. Verhagen & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2003
13. ***Integriteit in het dagelijkse politiewerk. Meninge en ervaringen van politiemensen***
J. Naeyé, L.W.J.C. Huberts, C. van Zweden, V. Busato & B. Berger, Centrum voor Politiewetenschappen, VU Amsterdam, 2004
14. ***Politiestraatwerk in Nederland. Noodhulp en gebiedswerk: inhoud, samenhang, verandering en sturing***
W. Ph. Stol, A.Ph. van Wijk, G. Vogel, B. Foederer & L. van Heel, Nederlandse Politieacademie, Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn, 2004
15. ***De kern van de taak. Kerncompetenties van de politie als criterium voor de afbakening van kerntaken in de praktijk***
A. Mein, A. Schutte & A. van Sluis, ES&E, Den Haag, 2004
16. ***Professionele dienstverlening en georganiseerde criminaliteit. Hedendaagse integriteitsdilemma's van advocaten en notarissen***
F. Lankhorst & J.M. Nelen, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Sectie Criminologie, Amsterdam, 2004
17. ***Paradoxaal Politiebestel. Burgemeesters, Openbaar Ministerie en Politiechefs over de sturing van de politie***
L.W.J.C. Huberts, S. Verberk, K. Lasthuizen & J.H.J. van den Heuvel, Vrije Universiteit Amsterdam/B&A Groep, 's-Gravenhage, 2004
18. ***Illegale vuurwapens in Nederland: smokkel en handel***
A.C. Spapens & M.Y. Bruinsma, IVA, Tilburg, 2004

19. ***Samenwerking en netwerken in de lokale veiligheidszorg***
 J. Terpstra & R. Kouwenhoven, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2004
20. ***Uit balans: politie en bestel in de knel. State-of-the-art: bundeling van kennis en inzicht***
 H.G. van de Bunt, A.B. Hoogenboom, LW.J.C. Huberts, E.R. Muller, J. Terpstra, C.D. van der Vijver & C. Wiebrens, 2004 Redactie: G.C.K. Vlek, C. Bangma, C. Loef & E.R. Muller
21. ***Politie en media. Feiten, fictie en imagopolitiek***
 H. Beunders & E.R. Muller, Erasmus Universiteit Rotterdam/COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Leiden, 2005 (2e druk 2009)
22. ***Integriteit van de politie. State-of-the-art: wat we weten op basis van Nederlands onderzoek***
 L.W.J.C. Huberts & J. Naeyé, Centrum voor Politie- en Veiligheidswetenschappen/ Vrije Universiteit, Amsterdam, 2005
23. ***De sociale organisatie van mensensmokkel***
 R. Staring, G. Engbersen, H. Moerland, N. de Lange, D. Verburg, E. Vermeulen & A. Weltevrede; m.m.v. E. Heyl, N. Hoek, L. Jacobs, M. Kanis & W. van Vliet, Erasmus Universiteit Rotterdam: Criminologie – Sociologie – Risbo, 2005
24. ***In elkaars verlengde? Publieke en private speurders in Nederland en België***
 U. Rosenthal, L. Schaap J.C. van Riessen, P. Ponsaers & A.H.S. Verhage, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Universiteit Gent, 2005
25. ***De strafrechtelijke rechtshulpverlening van Nederland aan de lidstaten van de Europese Unie. De politieke discussie, het juridische kader, de landelijke organisatie en de feitelijke werking***
 C.J.C.F. Fijnaut, A.C. Spapens & D. van Daele, Universiteit van Tilburg, Vakgroep Strafrechtwetenschappen, 2005
26. ***Niet zonder slag of stoot. De geweldsbevoegdheid en doorzettingskracht van de Nederlandse politie***
 J. Naeyé, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam, 2005
27. ***Preventief fouilleren. Een analyse van het proces en de externe effecten in tien gemeenten***
 E.J. van der Torre & H.B. Ferwerda, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2005

28. ***Zedenmisdrijven in Nederland. Aangiften- en verdachtenanalyses op basis van HKS-gegevens***
A.Ph. van Wijk, S.R.F. Mali, R.A.R. Bullens, L. Prins & P.P.H.M. Klerks, Politieacademie Onderzoeksgroep, Apeldoorn, Vrije Universiteit Amsterdam. KLPD, 2005
29. ***Groepszedenmisdrijven onder minderjarigen. Een analyse van een Rotterdamse casus***
I. van Leiden & J. Jakobs, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2005
30. ***Omgaan met conflictsituaties: op zoek naar goede werkwijzen bij de politie***
O. Adang, N. Kop, H.B. Ferwerda, J. Heijnemans, W. Olde Nordkamp, P. de Paauw & K. van Woerkom, Onderzoeksgroep Politieacademie, Apeldoorn/ Advies en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2006
31. ***De strategische analyse van harddrugsscenes. Hoofdlijnen voor politie en beleid***
E.J. van der Torre, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2006
- 32a. ***Cijfers en stakeholders. Prestatiesturing en de gevolgen voor de maatschappelijke en politiekbestuurlijke relaties van de politie***
A. van Sluis, L. Cachet, L. de Jong, C. Nieuwenhuyzen & A. Ringeling, Centre for Local Democracy, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2006
- 32b. ***Operationele betrokkenheid. Prestatiesturing en bedrijfsvoering Nederlandse politie***
A.B. Hoogenboom, Nivra-Nyenrode, Breukelen, 2006
- 32c. ***Op prestaties gericht. Over de gevolgen van prestatiesturing en prestatieconvenanten voor sturing en uitvoering van het politiewerk***
M.P.C.M. Jochoms, F. van der Laan, W. Landman, P.S. Nijmeijer & A. Sey, Politieacademie, Apeldoorn/Twynstra Gudde, Amersfoort/Universiteit van Amsterdam, 2006
33. ***Het nieuwe bedrijfsmatig denken bij de politie. Analyse van een culturele formatie in ontwikkeling***
J. Terpstra & W. Trommel, IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente 2006
34. ***De legitimiteit van de politie onder druk? Beschouwingen over grondslagen en ontwikkelingen van legitimiteit en legitimiteitstoekenning***
Bundel onder redactie van C.D. van der Vijver & G.C.K. Vlek, IPIT Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente/Politie & Wetenschap, 2006

35. ***Naar beginselen van behoorlijke politiezorg***
M.J. Dubelaar, E.R. Muller & C.P.M. Cleiren, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden, 2006
- 36a. ***Asielmigratie en criminaliteit***
J. de Boom, G. Engbersen & A. Leerkes, Risbo Contractresearch BV/Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2006
- 36b. ***Criminaliteitspatronen en criminele carrières van asielzoekers***
M. Althoff & W.J.M. de Haan, m.m.v. S. Miedema, Vakgroep Strafrecht en Criminologie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen, 2006
- 36c. ***'Ik probeer alleen maar mijn leven te leven'. Uitgeprocedeerde asielzoekers en criminaliteit***
A. Leerkes, Risbo Contractresearch BV/Erasmus Universiteit, Rotterdam; Amsterdamse School voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek/Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, 2006
37. ***Positie en expertise van de allochtone politiemedewerker***
J. Broekhuizen, J. Raven & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, Utrecht, 2007
38. ***Lokale politiechefs. Het middenkader van de basispolitiezorg***
E. J. van der Torre, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2007
39. ***Niet verschenen***
40. ***Conflict op straat: strijden of mijden? Marokkaanse en Antilliaanse jongeren in interactie met de politie***
N. Kop, Martin Euwema, m.m.v. H.B. Ferwerda, E. Giebels, W. Olde Nordkamp & P. de Paauw, Politieacademie, Apeldoorn, Universiteit Utrecht, 2007
41. ***Opsporing onder druk***
C. Liedenbaum & M. Kruijsen, IPIT Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2008
42. ***Symbolen van orde en wanorde. Broken windows policing en de bestrijding van overlast en buurtverval***
B. van Stokkom, Centrum voor Ethiek, Radboud Universiteit Nijmegen, 2008
43. ***Verkeershandhaving: prestaties leveren, problemen aanpakken***
G. Meershoek & M. Krommendijk, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2008

44. ***De frontlinie van opsporing en handhaving. Stelselmatige bedreigingen door burgers als contrastrategie***
M.J.G. Jacobs, M.Y. Bruinsma & J.W.M.J. van Poppel, IVA Tilburg, 2008
- 45a. ***'Kracht van meer dan geringe betekenis'. Deel A: Politiegeweld in de basispolitiezorg***
R. Bleijendaal, J. Naeyé, P. Chattellon & G. Drenth, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45b. ***'Kracht van meer dan geringe betekenis'. Deel B: Sturing en toetsing van de politieke geweldsbevoegdheid***
G. Drenth, J. Naeyé & R. Bleijendaal, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45c. ***Agressie en geweld tegen politiemensen. Beledigen, bedreigen, tegenwerken en vechten***
J. Naeyé & R. Bleijendaal, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2008
- 45d. ***Belediging en bedreiging van politiemensen***
J. Naeyé, m.m.v. M. Bakker & C. Grijsen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2009
- 45e. ***Uitgangspunten voor politieoptreden in agressie- en geweldssituaties***
J. Naeyé, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
46. ***Wijkagenten en hun dagelijks werk. Een onderzoek naar de uitvoering van gebiedsgebonden politiewerk***
J. Terpstra, 2008
47. ***Bijzonder zijn ze allemaal! Vergelijkend onderzoek naar reguliere en bijzondere opsporing***
W. Faber, A.A.A. van Nunen & C. la Roi, Faber Organisatievernieuwing, Oss, 2009
48. ***Gouden bergen. Een verkennend onderzoek naar Nigeriaanse 419-fraude: achtergronden, daderkenmerken en aanpak***
Y.M.M. Schoenmakers, E. de Vries Robbé & A.Ph. van Wijk, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem, 2009
49. ***Het betwiste politiebestedel. Een vergelijkend onderzoek naar de ontwikkeling van het politiebestedel in Nederland, België, Denemarken, Duitsland, Engeland & Wales***
A. Cachet, A. van Sluis, Th. Jochoms, A. Sey & A. Ringeling, Erasmus Universiteit Rotterdam/Politieacademie, Apeldoorn/Korps landelijke politiediensten, Driebergen, 2009
50. ***Leven met bedreiging. Achtergronden bij aangiften van bedreiging van burgers***
B. Bieleman, W.J.M. de Haan, J.A. Nijboer & N. Tromp, Intraval & Rijksuniversiteit Groningen, 2010

- 51a. *Het publieke belang bij private preventie. Een economische analyse van inbraakpreventiebeleid***
 B.A. Vollaard, TILEC/Universiteit van Tilburg, 2009
- 51b. *Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid***
 B.A. Vollaard, TILEC/Universiteit van Tilburg, 2010
- 52. *Lokale politiek over politie***
 T.B.W.M. van der Torre-Eilert, H. Bergsma & M.J. van Duin, met medewerking van R. Eilert, LokaleZaken, Rotterdam, 2010
- 53a. *Trainen onder stress. Effecten op de schietvaardigheid van politieambtenaren***
 R.R.D. Oudejans, A. Nieuwenhuys & G.P.T. Willemsen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
- 53b. *Schieten of niet schieten? Effecten van stress op schietbeslissingen van politieambtenaren***
 A. Nieuwenhuys, G.P.T. Willemsen & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2012
- 53c. *Politievaardigheden onder stress. Het optimaliseren van aanhouding en zelfverdediging in de praktijk***
 P.G. Renden, A. Nieuwenhuys, G.P.T. Willemsen & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2015
- 53d. *Effectief omgaan met acute stress. Effecten van aanleg en trainingservaring op de schietprestatie onder druk***
 A. Landman, A. Nieuwenhuys & R.R.D. Oudejans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2015
- 54. *Politie en publiek. Een onderzoek naar de communicatievormen tussen burgers en blauw***
 H.J.G. Beunders, M.D. Abraham, A.G. van Dijk & A.J.E. van Hoek, DSP-groep, Amsterdam/Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2011
- 55. *Managing collective violence around public events: an international comparison***
 O.M.J. Adang with cooperation from: S.E. Bierman, E.B. Brown, J. Dietermann, C. Putz, M. Schreiber, R. van der Wal, J. Zeitner, Police Science & Research Programme, Apeldoorn, 2011
- 56. *Stads- en regioscan in de grootste Brabantse gemeenten. De achtergronden van onveilige GVI-scores***
 B.M.W.A. Beke, E.J. van der Torre, M.J. van Duin, COT, Den Haag; LokaleZaken, Rotterdam & Beke Advies, Arnhem, 2011

57. ***De mythe ontrafeld? Wat we weten over een goed politieleiderschap***
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2011
58. ***Proactief handhaven en gelijk behandelen***
J. Svensson, H. Sollie & S. Saharso, Vakgroep Maatschappelijke Risico's en Veiligheid, Institute of Governance Studies, Universiteit Twente, Enschede, 2011
- 59a. ***De sterkte van de arm: feiten en mythes***
J.H. Haagsma, T.M. Rumke, I. Smits, E. van der Veer & C.J. Wiebrens, Andersson Elffers Felix, Utrecht, 2012
- 59b. ***Blauw, hier en daar. Onderzoek naar de sterkte van de politie in Nederland, België, Denemarken, Engeland & Wales en Nordrhein-Westfalen***
J.H. Haagsma, I. Smits, H. Waarsing & C.J. Wiebrens, Andersson Elffers Felix, Utrecht, 2012
60. ***De nachtdienst 'verlicht'***
M.C.M. Gordijn, Rijksuniversiteit Groningen, 2012
61. ***Opsporing Verzocht. Een quasi-experimentele studie naar de bijdrage van het programma Opsporing Verzocht aan de oplossing van delicten***
J.G. van Erp, F. van Gastel & H.D. Webbink, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012
62. ***Jeugdige zedendelinquenten en recidive. Een onderzoek bij jeugdige zedendelinquenten naar de voorspellende waarde van psychiatrische stoornissen en psychosociale problemen voor (zedendelinquenten)recidive***
C. Boonmann, L.M.C. Nauta-Jansen, L.A. 't Hart-Kerkhoffs, Th.A.H. Doreleijers & R.R.J.M. Vermeiren, VUmc De Bascule, Duivendrecht, 2012
63. ***Hoe een angstaas een jokkebrok herkent***
J. Jolij, Rijksuniversiteit Groningen, 2012
64. ***Politie en sociale media. Van hype naar onderbouwde keuzen***
A. Meijer, S. Grimmelikhuisen, D. Fictorie, M. Thaens, P. Siep, Universiteit Utrecht, Center for Public Innovation, Rotterdam, 2013
65. ***Wapengebruik. Van inzicht in modus operandi naar een effectieve aanpak***
M.S. de Vries, Universiteit Twente, Enschede, 2013
66. ***Politieverhalen. Een etnografie van een belangrijk aspect van politieculturen***
M.J. van Hulst, Tilburg University, Tilburg, 2013

67. **Recherchebazen. Een empirisch onderzoek naar justitieel politieleiderschap**
E.J. van der Torre, M.J. van Duin & E. Bervoets, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
68. **Driehoeken: overleg en verhoudingen. Van lokaal tot nationaal**
E.J. van der Torre & T.B.W.M. van der Torre-Eilert, m.m.v. E. Bervoets & D. Keijzer, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
69. **Overvallen vanuit daderperspectief. Situationele aspecten van gewelddadige, niet-gewelddadige en afgeblazen overvallen**
W. Bernasco, M.R. Lindegaard & S. Jacques, NSCR, Amsterdam, 2013
70. **Geweld tegen de politie. De rol van mentale processen van de politieambtenaar**
L. van Reemst, T. Fischer & B. Zwirs, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2013
71. **Vertrouwen in de politie: trends en verklaringen**
L. van der Veer, A. van Sluis, S. Van de Walle & A. Ringeling, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2013
72. **Mobiel banditisme. Oost- en Centraal-Europese rondtrekkende criminele groepen in Nederland**
D. Siegel, i.s.m. R. Koenraadt, D. Lyubenova, N. Sovre & A. Troscianczuk, Universiteit Utrecht, 2013
73. **De ontwikkeling van de criminaliteit van Rotterdamse autochtone en allochtone jongeren van 12 tot 18 jaar. De rol van achterstanden, ouders, normen en vrienden**
F.M.H.M. Driessen, F. Duursma & J. Broekhuizen, Bureau Driessen, Utrecht, 2014
74. **Speciaal blauw. Verschijningsvormen en overwegingen van specialisatie en despecialisatie binnen de Nederlandse politieorganisatie**
R.J. Morée, W. Landman & A.C. Bos, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2014
75. **Gevangene van het verleden. Crisissituaties na de terugkeer van zedendelinquenten in de samenleving**
M.H. Boone, H.G. van de Bunt & D. Spiegel, m.m.v. K. van de Ven, Erasmus Universiteit, Rotterdam, Universiteit Utrecht, 2014
76. **Brandstichters onder vuur. Een empirisch onderzoek naar zaken van brandstichting en hun ouders**
L. Dalhuisen & F. Koenraadt, Universiteit Utrecht, 2014
77. **Van stadswacht naar nieuwe gemeentepolitie? Gemeentelijk toezicht en handhaving in de openbare ruimte**
T. Eikenaar & B. van Stokkom, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2014

78. ***Politie mensen over het strafrecht***
J. Kort, M.I. Fedorova & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2014
79. ***Kijken, luisteren, lezen. De invloed van beeld, geluid en schrift op het oordeel over verdachtenverhoren***
M. Malsch, R. Kranendonk, J. de Keijser, H. Elffers, M. Konter & M. de Boer, NSCR, Amsterdam, 2015
80. ***De mentale gesteldheid van de familierechercheur. Een onderzoek naar werkgerelateerde stress en secundaire posttraumatische groei binnen een bijzondere groep politieambtenaren***
L.J.A. Bollen, M.C. Saan, M.J.J. Kunst, B.W.C. Zwirs & K.F. Kuijpers, Universiteit Leiden, 2015
81. ***Na de vrijlating. Een exploratieve studie naar recidive en re-integratie van jihadistische exgedetineerden***
D.J. Weggemans & B.A. de Graaf, Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht, 2015
82. ***Dat heeft iemand anders gedaan! Een studie naar slachtofferschap en modus operandi van identiteitsfraude in Nederland***
L. Paulissen & J. van Wilsem, Universiteit Leiden, 2015
83. ***Demonstratieve kampementen***
B. Roorda, Rijksuniversiteit Groningen, 2015
84. ***Private ordebewaarders bij betogingen***
B. Roorda, Rijksuniversiteit Groningen, 2015
85. ***Spelen met weerbarstigheid. Belemmerende patronen en doorbrekende handelingsperspectieven bij het ontwikkelen van basisteams***
W. Landman, R. Kouwenhoven & M. Brussen, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2015
86. ***'Onnodige' bureaucratie binnen het basispolitiewerk. Onderzoek naar de achtergronden van een hardnekkig verschijnsel***
J. Kort & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit Nijmegen, 2015
87. ***Politie en GHB-problematiek op het platteland***
T. Nabben & D.J. Korf, Universiteit van Amsterdam, 2016
88. ***Basisteams in de Nationale Politie. Organisatie, taakuitvoering en gebiedsgebonden werk***
J. Terpstra, I. van Duijneveldt, T. Eikenaar, T. Havinga & B. van Stokkom, Radboud Universiteit Nijmegen, 2016

89. ***Samen of apart. De invloed van overleg tussen agenten bij het opstellen van het proces-verbaal***
A. Vredeveldt, L. Kesteloo & P.J. van Koppen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2016
90. ***Overvallen in beeld. Gedrag van daders, slachtoffers en omstanders***
M.R. Lindegaard, W. Bernasco & T. de Vries, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, Amsterdam, 2016
91. ***Boeven vangen. Een onderzoek naar proactief politioptreden***
W. Landman & L. Kleijer-Kool, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2016
92. ***VVC onder de aandacht. Een onderzoek naar ZSM en de gevolgen voor het politiewerk***
R. Salet & J. Terpstra, m.m.v. P. Frielink, Radboud Universiteit Nijmegen, 2017
93. ***De mogelijke meerwaarde van bodycams voor politiewerk. Een internationaal literatuuronderzoek***
S. Flight, Sander Flight Onderzoek & Advies, Amsterdam, 2017
- 93A ***Focus. Evaluatie pilot bodycams Politie Eenheid Amsterdam 2017-2018***
S. Flight, Sander Flight Onderzoek & Advies, Amsterdam, 2019
- 93b ***Evaluatie bodycams Landelijke Eenheid; Proeftuin bodycams Dienst Infrastructuur 2018***
S. Flight, Sander Flight Onderzoek & Advies, Amsterdam, 2019
94. ***Criminele families in Noord-Brabant. Een verkenning van generatie-effecten in de georganiseerde misdaad***
H. Moors & T. Spapens, EMMA, Den Haag; Tilburg University, Tilburg, 2017
- 94a. ***Interveniëren in criminele families***
A. Boer, R. Ceulen, H. Moors, T. Spapens, EMMA/Tilburg University, 2020
95. ***Effectiviteit van het verdachtenverhoor. Een veldstudie naar de relatie tussen verhoortechnieken, de verklaring van verdachten en de aanwezigheid van de advocaat in zware zaken***
W.J. Verhoeven & E. Duinhof, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2017
96. ***Van meerdere markten thuis? Overlap in markten van zware en georganiseerde misdaad en de consequenties voor de opsporing***
T. Spapens, m.m.v. M. Bruinsma, Tilburg University, Tilburg, 2017
97. ***Horen, zien en zwijgen. Opsporing in dorpen en stadsbuurten met een gesloten leefgemeenschap***
E. Bervoets & M. Bruinsma, Bureau Bervoets, Amersfoort, 2017

98. ***Geweld tegen hulpverleners in de psychiatrie. Aard, omvang en aangifte bij de politie***
J.M. Harte, I. van Houwelingen & M.E. van Leeuwen, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2017
99. ***Geëiste en opgelegde straffen bij de strafrechtelijke afhandeling van georganiseerde criminaliteit. Rapportage in het kader van de vijfde ronde van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit***
C.G. van Wingerde & H.G. van de Bunt, Erasmus School of Law, Rotterdam, 2017
100. ***Doorgroeiers in de misdaad. De criminele carrières en achtergrondkenmerken van jonge daders van een zwaar delict***
V. van Koppen, V. van der Geest & E.R. Kleemans, Vrije Universiteit, Amsterdam, 2017
101. ***Profielen van Nederlandse outlawbikers en Nederlandse outlawbikerclubs***
A. Blokland, W. van der Leest & M. Soudijn (m.m.v. E. Kleinheerenbrink & I. van Die), Leiden Law School, Leiden, 2017
102. ***Verdachten van terrorisme in beeld. Achtergrondkenmerken, 'triggers' en eerdere politiecontacten***
F. Thijs, E. Rodermond & F. Weerman, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, Amsterdam, 2018
103. ***Burgemeesters in cyberspace. Handhaving van de openbare orde door bestuurlijke maatregelen in een digitale wereld***
W. Bantema, S.M.A. Twickler, S.A.J. Munneke, M. Duchateau & W.Ph. Stol, NHL Stenden Hogeschool, Leeuwarden; Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, 2018
104. ***Een bittere pil. Het fenomeen en de aanpak van illegale medicijnenhandel***
I. van Leiden, A. Lenders & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2018
105. ***Vastzitten zonder straf. Over in verzekeringstellingen en schadevergoedingen op basis van artikel 89 Sv***
P. Kruize & P. Gruter, Bureau Ateno, Amsterdam, 2018
106. ***'Ik hou het hier wel uit, hoor'. Mentale weerbaarheid binnen de districtsrecherche***
H. Sollie, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2018
107. ***Bestuurlijke bevoegdheden, politie en de lokale aanpak van onveiligheid***
R. Salet & H. Sackers, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2019

- 108. *Politie en actief burgerschap: een veilig verbond? Een onderzoek naar samenwerking, controle en (neven)effecten***
 V. Lub & T. de Leeuw, m.m.v. A.S. Leerkes & R.J. Kleinhans, Bureau voor Sociale Argumentatie, Rotterdam; Erasmus Universiteit, Rotterdam; Bureau voor Maatschappij, Veiligheid & Deviantie, Rotterdam, 2019
- 109. *Wijkagenten en veranderingen in hun dagelijks werk. Verslag van een onderzoek***
 J. Terpstra, m.m.v. A. Evers, Radboud Universiteit, Nijmegen, 2019
- 110. *Naar een efficiëntere noodhulp? Een verkennend actieonderzoek***
 A. Scholtens & I. Helsloot, m.m.v. S. Kraaijenbrink, J. Vlagsma, M. Jürgens, D. Mouris & M. Eising, Crisislab, Renswoude, 2019
- 111. *Bestrijding van Outlaw Motorcycle Gangs. Een rechtsvergelijkende studie naar de aanpak van onrechtmatige organisaties in rechtsstatelijk perspectief.***
 J. Koornstra, B. Roorda, M. Vols & J.G. Brouwer, Rijksuniversiteit Groningen, 2019
- 112. *Politiestraatgezag en (on)gehoorzaam burgergedrag***
 A. Scholtens, M. Helsloot, I. Helsloot, Crisislab, Renswoude, 2019
- 113. *Verkeershandhaving op Nederlandse autosnelwegen; Evaluatie van de werkwijze van het Team EVT, de effecten en de acceptatie van politiecontroles***
 Ch. Goldenbeld, A. Stelling-Kończak, S. van der Kint, SWOV, Den Haag, 2019
- 114. *Virtual reality als onderzoeksmethode om inbrekers te doorgronden***
 I. van Sintemaartensdijk, J.L. van Gelder, P.A.M. van Lange, M. Otte, J.W. van Prooijen, Vrije Universiteit Amsterdam, 2019
- 115. *Wanneer blaffende honden bijten. Een vergelijking tussen fataal en niet-fataal huiselijk geweld***
 P. Aarten, C. Boelema Robertus, L. Alink, M. Liem, Universiteit Leiden, 2020
- 116. *Kijk naar het systeem. Begrijpen en beïnvloeden van opsporingspraktijken***
 W. Landman, R. Kouwenhoven, M. Brussen, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2020
- 117. *Verbeelding in de verhoorkamer. De invloed van het gebruik van beeldmateriaal in het verhoor op verhoortechnieken en proceshouding***
 W.J. Verhoeven, G. Vanderveen, L. van Dillen, S. Kruit, Erasmus Universiteit, Universiteit Leiden, 2020

- 118** *Met gepast geweld. Politiegeweld in Nederland in 2016 (eindrapport)*
M. Kuin, F. Kriek, J. Timmer, m.m.v. Y. Bleeker en E. Verbeek, Regioplan,
Amsterdam en Vrije Universiteit Amsterdam, 2020
- 119** *De rol van bodycambeelden in de opsporing en bewijsvoering*
A. Vredevelde, L. Kesteloo, A. Hildebrandt, Vrije Universiteit Amsterdam,
2020